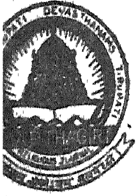
సప్తగిరి

అక్టోబరు 1984

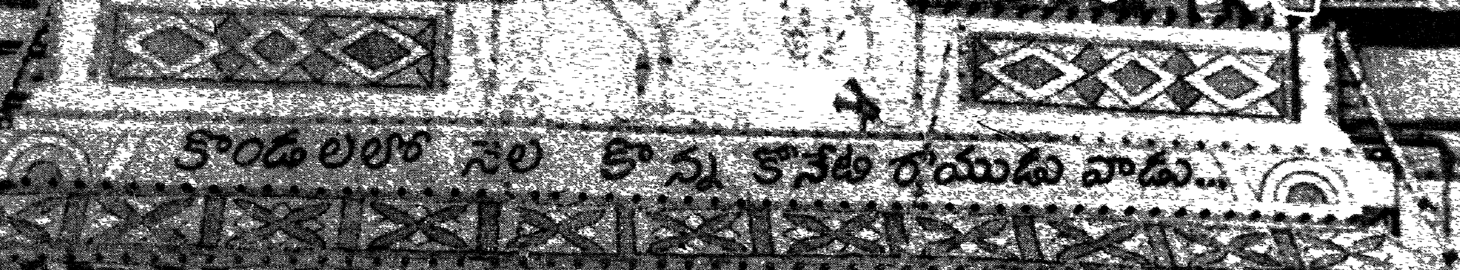
వెల : 1-00

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల సచిత్ర మాసపత్రిక

YAGADISH

1984
కొండలలో నెల కొన్న కోనేటి రాయుడు వాడు...

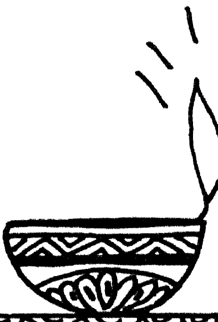
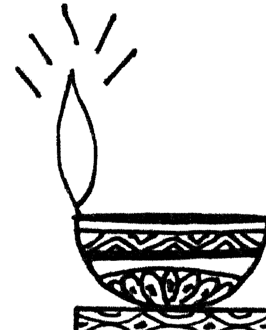
క్షీరాబ్ధి కన్యకకు శ్రీమహాలక్ష్మికిని
నీరజాలయకును నీరాజనం ॥

జలజాక్షి మోమునకు జక్కవ కుచంబులకు
నెలకొన్న కప్పురపు నీరాజనం
అలివేణి తురుమునకు హస్తకమలంబులకు
నిలువుమాణిక్యముల నీరాజనం ॥

చరణకిసలయములకు సకియ రంభోరులకు
నిరతమగు ముత్తేల నీరాజనం
అరిది జఘనంబునకు నతివ నిజనాభికిని
నిరతి నానావర్ణ నీరాజనం ॥

పగటు శ్రీ వేంకటేశు పట్టపురాణియై
నెగడు సతికళలకును నీరాజనం
జగతి నలమేల్మంగ చక్కఁదనముల కెల్ల
నిగుడు నిజశోభనపు నీరాజనం ॥

(దీపావళి_ లక్ష్మిపూజ సందర్భంగా గేయ నీరాజనం
— అన్నమయ్య శృంగారకీర్తన)

మీమాట

ముఖచిత్రం

జూలై సంచికమీది సర్వదేవతా స్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు ముఖచిత్రం అట్లు చిత్రించుటకు ప్రేరేపణ ఎట్లు వచ్చినది? పూర్వముఖము మరియు ఊర్ధ్వముఖము మినహాయించితే, కొన్ని ఆయుధములను మినహాయించితే ఆ చిత్రము శ్రీ పంచముఖ వీరాంజనేయస్వామి స్వరూపమునకు కడు పోలికను పొడసూపుచున్నది. అది పూర్తిగా ఊహాచిత్రమేనా? లేక అట్టి రూపము ఎక్కడైనా ఉన్నదా?

డా॥ యం. శివకుమార్—కర్నూలు

అది పూర్తిగా చిత్రకారుని ఊహాచిత్రం

సం॥

బాలప్రబోధం

'మేధావికథ' చాల బాగున్నది. వైరాగ్యము వచ్చునట్లు మనస్సుకు హత్తుకొనునట్లు వ్రాసినారు. రచయిత శ్రీ బొమ్మకంటి శ్రీనివాసాచార్యులు గార్కి నా నమస్కారాలు. ఇంకా ఇతర వ్యాసాలన్నీ చాల బాగున్నాయి. రచయిత లందరికీ ధన్యవాదాలు.

దిరిశాల సుబ్బారావు—విజయవాడ

యన్. దుర్గారెడ్డి—పొడిచనపల్లి

సంపాదకీయం

అగష్టు సంచిక ముఖచిత్రం, మణిదీపం లాంటి సంపాదకీయం మనస్సుకు ప్రశాంతతను చేకూర్చాయి. రచనలన్నీ మనస్సును సంతోషతరంగాల్లో తేల్చినాయి.

శిష్ట్లా వసుంధరాదేవి — తెనాలి

సర్వాంగసుందరంగా

అగష్టు సంచిక వినాయక చతుర్థి, కృష్ణ జన్మాష్టమిల ప్రత్యేక సంచికగా అందులోని వ్యాసాలు, గేయాలు, ముఖచిత్రం, సంపాదకీయం ఆ పత్రికను సర్వాంగ సుందరంగా తీర్చిదిద్దాయి.

శ్రీవల్లి — గుంటూరు

జూలై సంచిక

తత్త్వగేయాలు, దివ్యమంత్ర పంచకము, వ్యాసములు, వెలుగుబాట, మహాపురుషుల జీవితములు, ఉపమానములు, సంపాదకీయం, బహుప్రశంసనీయములు. రచయితలకు నా కృతజ్ఞతలు.

అనుముల సత్యనారాయణ — నిజామాబాదు

మన దేవాలయాలు

జూలై సంచికలోని మన దేవాలయాలు క్రింద "గుడిమల్లం" అమూల్యమైన విషయాలను నిగూఢమైన అంశాలను తెలిపింది. సంతోషము.

ఎ. రామసుబ్బారెడ్డి — ప్రొద్దుటూరు

శ్రీకృష్ణజయంతి

అగష్టు సంచికలో శ్రీకృష్ణ జయంతి సందర్భంగా ప్రచురించిన జూలకంటి బాలసుబ్రహ్మణ్యంగారి "శ్రీకృష్ణ జయంతి-అన్నమయ్య," కృష్ణచైతన్యగారి "శ్రీకృష్ణుని శిరోవేదన," ఫోటోలు, సంపాదకీయం మున్నగునవి చాల రమణీయంగా వున్నాయి. ఇలాగా ఆధ్యాత్మిక భావాన్ని పెంపొందిస్తున్న దేవస్థానం వారికి నా ధన్యవాదాలు.

డా॥ ఎస్. సుబ్బారెడ్డి — కర్నూలు

ఓబులేశు — ఆళ్ళగడ్డ

సంపాదకీయం

దైవ, ధర్మ, వేదాంత స్పందనలతో మీ సంపాదకీయం సహనాన్ని, తత్త్వ లోచనను పెంపొందించుచూ మనస్సుకు ఊరట కలిగిస్తుంది.

ఎ. మహేష్ — విజయవాడ

నవరత్నమాలికాస్తుతి

పండిత శ్రీ అగ్రజ సత్యనారాయణశాస్త్రి గారి "శ్రీ వేంకటేశ్వర నవరత్నమాలికాస్తుతి" సులభశైలిలో భక్తిస్ఫోరకంగా ఉన్నది. రచయితకు నా ధన్యవాదాలు.

డా॥ కైలాస్‌నాథ్ — హైదరాబాదు

*

గౌరవసంపాదకులు.

శ్రీ జి. కుమారస్వామి రెడ్డి,
ఐ. ఏ. ఎస్.,

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

*

ప్రచురణకర్త - సంపాదకుడు:
శాస్త్రిపాటి సుబ్బారావు,
ఎమ్. ఏ.

*

ముద్రాపకుడు:
ఎమ్. విజయకుమార్ రెడ్డి

*

విడిప్రతి - రు. 1-00
సం॥ చందా - రు. 12-00

ప్రతులకు:
వెల్‌ఫేర్ ఆఫీసర్,
టి. టి. డి., తిరుపతి.

ఈ సంచికలో....

అక్టోబర్ 1984
సంపుటి 15 సంచిక 5

ముఖచిత్రం: మహిషాసురమర్దిని, చిత్రకారుడు: కె. జగదీశ్. 4వ కవరుపేజీ: తిరుచానూరు శ్రీ పద్మావతీఅమ్మవారి నూతనస్వర్ణగోపురం
2వ కవరుపేజీ: శ్రీవారి ఊంజలసేవ. 3వ కవరుపేజీ: చక్రస్నాన మహోత్సవం.

సంపాదకీయం

'పాడిందే పాడరా' అని ఒకాయన విసుక్కున్నాడు. దానికి సమాధానంగా నేమో

ఈ ప్రపంచకమెల్ల నెల్లవేళల
తినుచున్న అన్నమే తినుచున్న దిన్నాళ్ళు
తన రుచి బ్రతుకులు తనవి గాన
చేసిన సంసారమే సేయుచున్నది
తనదైన యనుభూతి తనది గాన — అని ఒక మహాకవి

చక్కగా చిక్కగా టక్కున సమాధానం ఇచ్చాడు. పాడవలసినప్పుడు పాడినపాటే ఐనా మళ్ళీ పాడుకోవటంలో తప్పులేదన్నమాట.

ఈ మీమాంస ఈనాటిది కాదు. పాతలో కొత్తను చూచే వాళ్ళు కొంతమంది ఉంటే, పాతను పాతరవేసి కొత్తకు కొలువు చెయ్యమనే వాళ్ళు చాలమంది. కాని నిజానికి అనాదిగా వస్తున్న జీవన విధానాలు చూస్తుంటే పాత పునాదులు లేకుండా కొత్తకోటలు లేవటం లేదనిపిస్తుంది.

ఆదిమ మహర్షులు, ద్రష్టలు అంతర్మథనతో భావితరాలకు అందించిన అమృతకలశా లవే ఈనాటి నవభావ సాహిత్య శకలాలు. మహాత్ములు సూత్రప్రాయంగానో, సంక్షిప్తంగానో చెప్పినదాన్ని మన మానసిక బౌద్ధికశక్తుల కనుగుణంగా వ్యాఖ్యానించుకొని ఆ పాతబాటల పొడుగునా నవనందనాలు వెలయించాం. మన జాతి నైతిక, రాజకీయ, ఆధ్యాత్మిక భావనలకు శిఖరాయమానమైన రామాయణ, భారత, భాగవతాల కెన్నెన్ని వ్యాఖ్యానాలు, ఎన్నెన్ని భాషలలో వెలసింది అందరికీ తెలిసిన విషయమే. ఇక 'అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాస'తో ప్రారంభమైన బాదరాయణ సూత్రాలు, మహామనీషుల దివ్య భావనాబలంవల్ల అద్వైత, విశిష్టాద్వైత, ద్వైత సంప్రదాయాలకు మూలకందా లయ్యాయి.

భాస, భవభూతి, భారవి, మాఘ, కాళిదాసాది మహాకవుల రచనల ఇతివృత్తాలన్నీ మన మహా కావ్యాలనుంచి వచ్చినవే. అన్ని శాస్త్రాల విషయంలోనూ అన్ని దేశాలలోనూ అంతే. 'మాఘే మేఘే గతం వయః' అని మల్లినాథు డనుకొన్నాడని ఎవరన్నా అనుకొన్నారా? భరతశాస్త్రం ఆధారంగా జాయపసేనాని నృత్తరత్నాకరం వ్రాశాడు. కాళిదాస నాటకాలకు కాటయ వేమన వ్యాఖ్యలు వ్రాశాడు. చివరకు బైబిలుకు భగవద్గీతకు కూడా ఈ నియమం తప్పలేదు. కారణం ఒకటే. నిన్న లేని, నేడు కాని, రేపు లేదు. ఒకదాని కొకటి అంటుకొని కాలచక్రంలో తిరుగుతుండవలసిందే. మనీషులైన మొన్నటివాళ్లు రేపటి జీవుల కందించవలసిన సందేశాలను సమాధానాలను మొన్ననే భద్రపరచారు. నిజానికి మహాభారతంలో 'ఇక్కడ ఉన్నదే ఎక్కడైనా వుంది. ఇక్కడ లేనిది ఎక్కడా లేదు' అని స్పష్టం చేశారంటే ఆ పుణ్యపురుషులు పదిల పరచి పెట్టినవి సార్వకాలిక జీవజ్ఞాన సర్వస్వా లన్నమాట. అనర్ఘ రత్న నిక్షేపకాలైన ఆ అనంత విజ్ఞాన సాగరాలను మనమేధో మందరాలతో రత్నాలు దొరికాయని రక్తితో యథాశక్తి మథిస్తున్నాం. రప్పలు దొరికితే అబ్బే అని ఉప్పునీళ్ళంటున్నాము. అది వాటి తప్పుకాదు. మన యోగ్యత అంతే.

ఇక భాగవతం గూర్చి చెప్పనే అక్కరలేదు. మధురభక్తి సిద్ధాంతం ఆ కల్పతరువునుంచి వచ్చిందే. ఒక్కొక్క కథా ఒక కొత్త అర్థాన్ని సంతరించింది. కొత్త మాటలకు బాట లేర్పరచింది.

అందులోదే దీపావళి సందర్భంగా చెప్పుకొనే నరకవ్యథా కథ. ఒక రకంగా జీవ సంసార బంధచ్ఛేదానికి దేవుని ప్రయత్నాన్నీ, ఇంకొక ప్రక్క నరబల గర్వితుడైన నరుడుడు సమాజానికి నరకప్రాయుడై ఎలా సమసి పోయేదీ, వివరిస్తోంది. కథా కాలం చెల్లిపోయినా, తరతరాలుగా వింటున్నా ఈ నరుని కథ, అతనిలోని నరకుని కథ మారనంత కాలం మనిషి కీ మథనం తప్పదు. పాతంతా ఒక రోత అనుకొనే వాళ్ళకు చెప్పగలిగిం దేమీ లేదు.

లో జ్యోతి వెలగనిదే, ఆ జ్యోతి కన్పించదు
ఓనమాలు లేకుండా ఓంకారం అందదు. అంతే —

"దీపం జ్యోతిః పరబ్రహ్మ
దీపం సర్వతమోపహమ్
దీపేన సాధ్యతే సర్వం
సంధ్యాదీప నమోఽస్తుతే ॥"

మానవుని జ్యోతిర్మయ జీవనానికి సంకేతం దీపావళి. అమావాస్యరాత్రి అంధకారంలో వేలకువేల దీపాలతో వినువీధి తారాగణాన్ని వెక్కిరించే దివ్వెలపర్వం దీపావళి. దేశమంతటా అందరి ఆశలను వెలిగించే ఈ దీపమాల అఖిలభారత జాతీయతా చిహ్నమైన జయమాల. మానవునకు జ్యోతి ఐహికాముష్మికప్రదాయిని. వేదములు, ఉపనిషత్తులుకూడ 'తమసో మా జ్యోతిర్గమయ" అని ఘోషిస్తున్నవి. జ్యోతి సాక్షాత్కారమునకు, తద్వారా ఐహికాముష్మిక సుఖములను బడయుటకై మానవాళి జరుపుకొనే పర్వదినమే **దీపావళి!**

'నరకచతుర్థశి' అనే పదంలోని 'నరక' శబ్దానికి 'యమలోకం' అని అర్థం. యమలోకమయిన 'నరకం' నుంచి విముక్తి పొందుటకు యమధర్మరాజును పూజించాలని 'వ్రతచూడామణి' ఇలా చెప్పియున్నది:

'యమాయ ధర్మరాజాయ
మృత్యవే చాంతకాయ చ'

అలాగే 'నరకాయదదంతి చ' అనే దానికి ఎవరు యమరాజును (నరకాధిపతి) దీపములు పెట్టి పూజింతురో వారి పితరులు నరకము నుండి విముక్తులై స్వర్గాన్ని పొందుతారని అర్థము.

దీపావళికి, దీపాలకూగల సాన్నిహిత్యాన్ని 'ధర్మసింధు' ఇలా నుడివియున్నది:

'తులాసంస్థే సహస్రాంశే
ప్రదోషే భూతదర్శయోః,
ఉల్కా హస్తా నరాః కుర్యుః
పితౄణాం మార్గదర్శనం'

ఆశ్వయుజ బహుళ అమావాస్యనాడు పితరులు భూలోకమునకు వత్తురనీ, వారికి మార్గదర్శనం చేయుటకై అమావాస్య చీకటిలో ప్రజలు దివిటీలతో తిరగటం ఆచారమైనదనీ, ఈ శ్లోకానికి అర్థం. ఆ దివిటీలే క్రమేణా దివ్వెలుగా అటుతర్వాత చిచ్చుబుడ్లు, మతాబులుగా రూపొందినవని కూడ భావించబడుచున్నది.

పురాణగాథల పరమార్థం

దీపావళి పర్వానికి మూలమనదగిన పురాణగాథలు లెక్కకుమిక్కుటముగా నున్నా, ఆయా గాథల వెనుక అంతర్గతంగాగల దివ్యప్రబోధములను గ్రహించి పండుగ జరుపుకొనినపుడే పర్వాచరణకు సార్థకత.

నరకాసురుని సత్యాసమేతుడై కృష్ణుడు వధించెననే పురాణగాథ అధికంగా జనశ్రుతమైన గాథ, ఈ గాథవెనుకగల దివ్యసందేశం గమనార్హం. అన్యసంపదల నాశించి, దౌర్జన్యాలకు, దుష్టత్వానికి ఉపక్రమించే ధూర్తులను జయించుటకు, విశ్వశాంతికి భంగకరమైన దుష్టులను జయించుట కవసరమైన శక్తిని సముపార్జించుమని దీపావళి ఈ గాథద్వారా హెచ్చరిస్తుంది. ఈ నరకుని గాథ అంతర్యాన్నే భగవాన్ రమణ మహర్షి బహిర్గతపరుస్తూ పల్కిన పలుకులు చిరస్మరణీయాలు.

"నరగుడల్ నానారగులగు అళుం
నగనెం గెనుచా విజ్ఞానత్తి గిరియాల్
నరగ నైక్కొనవన్ నారణననే
నరగ చతుర్దశి నన్ట్రనమామే"

'నరకతుల్య శరీరం తాననుకొన్నవాడే నరకుడు.' నరకుడెవడో తెలుసుకొని విజ్ఞానదృష్టితో ఆ నరకుని అంతమొందించినవాడే నారాయణుడు. అదే నరకచతుర్దశీపర్వం. శరీరం, నరకంలాంటి ఇల్లు. ఈ శరీరం నేననుకొనే భ్రమయే నరకుడు. ఆ మాయనే నాశనం చేసి తన్ను తాను ప్రకాశింపచేస్తే అదే 'దీపావళి' కాగలదు అని భావం.

రావణుని వధించి అయోధ్య కేగెనని పట్టాభిషిక్తుడయ్యెనని, ఆ ఆనందానికి సంకే

తంగా నిఖిలప్రజావళి మితిమీరిన మోదముతో దీపోత్సవం జరిపిరని పురాణవిదితం. నాటినుండి నేటివరకు కులమత భేదాలను మరచి ప్రజలంతా ఆడంబరంగా దీపావళి జరుపుకుంటున్నారు. నాటి రామరాజ్యాన్ని మరపించే ప్రజా శ్రేయోరాజ్యానికి పునాదులు వేయుమని దీపావళి ప్రబోధిస్తుంది.

ఆర్యసమాజ స్థాపకుడు స్వామి దయానంద సరస్వతి వైదికధర్మాన్ని ప్రచారం చేయుటలో అనన్యసామాన్య కృషిచేసి భారతీయజీవనమునందు నవచైతన్యాన్ని ప్రసాదించిన దివ్యపురుషుడు. అట్టి విశాల హృదయుడు దీపావళి పర్వదినముననే దివంగతుడయ్యెను.

జైనమతప్రవక్త వర్ధమానమహావీరుడు ఈ దీపావళి అమావాస్యనాడే నిర్యాణం చెందెనని జైన హరివంశమున చెప్పబడినది. భారతీయ ఐతిహాసిక ప్రవక్తగా ప్రణుతి చెందిన స్వామి రామతీర్థులు దీపావళినాడే జన్మించెనని, వారి మరణదినం కూడ అదేనని అనేక ఆధారాలవల్ల తెలియుచున్నది. ఆ మహనీయులపావన స్మృతి చిహ్నంగా జ్యోతులను వెలిగించి వారికి శ్రద్ధాంజలి ఘటించుట మన కర్తవ్యమని ప్రబోధిస్తూ వారి దివ్యవాణిని, వారి సత్సందేశాలను ప్రజాబాహుళ్యానికి పునస్స్మరణ గావిస్తుం దీ దీపోత్సవం!

దీపోత్సవ సందేశం

ఆధ్యాత్మికపరంగా పరికిస్తే దివ్వెల సందేశ మిలా గోచరిస్తుంది.

'వైరాగ్య తైలసంపూర్ణే
భక్తివర్తి సమన్వితే,
ప్రబోధపూర్ణ పాత్రే తు
జ్ఞప్తిదీపం విలోకయేత్'

ప్రబోధమనెడి పాత్రలో వైరాగ్యమనెడి నూనె పోయబడియున్నది. అందులో 'భక్తి' అనే వత్తి వెలుగుచూ, జ్ఞానజ్యోతి ప్రకాశించుచున్నది. కనుక ప్రబోధంవలన వైరాగ్యం, భగవద్భక్తీ పెంపొందించుకొని తద్ద్వారా ఆత్మజ్ఞానాన్ని సముపార్జించుమని ఆధ్యాత్మికపరంగా దీపావళి సందేశాన్నిస్తుంది.

అంధకారం ఆశారాహిత్యానికీ, అజ్ఞానానికీ, కాంతి ఉద్వేగోత్సాహాలకు, ఆనందానికి ప్రతీకలు. అజ్ఞానాంధకారం నుండి బయటపడి విజ్ఞానపు వెలుగులోకి పయనించి నైరాశ్యంవదలి జీవితాలను ఆనందతేజోమయం చేసుకొనుమని సూచించుటయే దీపావళి ధ్యేయం!

ఆరోగ్యచర్య

దీపావళినాడు అరుణోదయానికి పూర్వమే అభ్యంగన స్నానమాచరించాలని వ్రత గ్రంథాలు ఆదేశించుచున్నవి.

'అభ్యంగం కారయేన్నిత్యం
సర్వేష్వంగేషు పుష్టిదం....'

అభ్యంగన స్నానంవలన సకలావయవ పుష్టి చేకూరుతుంది. ఈ ఆరోగ్యసూత్రమును దీపావళి కార్యక్రమములో ఆచారముగా పొందుపరచుటకు ఒక ఆధ్యాత్మిక నెపం కూడ చెబుతారు. నరకచతుర్దశినాడు తైలంలో లక్ష్మి, నీటిలో గంగ నివసింతురనీ, నూనెతో తలంటుకొని అభ్యంగన స్నానముచేసిన శుభప్రదమూ, ఐశ్వర్యప్రదమూనని సంప్రదాయంపేరిట ఈ ఆచారాన్ని పూర్వులు పొందుపరచారు. అంతేగాక ఆనాడు పంచత్వక్కులను (మర్రి, మామిడి, అత్తి, జువ్వి, నేరేడు పట్టలు) నీటిలో నానబెట్టి ఆ నీటితో స్నానంచేసిన శుభప్రదమనీ మరొక ఆచారమున్నది. ఇందులో మరింత ముఖ్య ఆరోగ్యసూత్రమిమిడియున్నది. ఇవి కరగిన నీట స్నానం చేయుటవలన చర్మవ్యాధులు నివారణ కాగలవనీ, కండ్లకు చలువ నిచ్చునని ఆరోగ్యోక్తి. అంతేగాదు బాణ సంచా కాల్చుట చేత ఆ ఘాటుకు రోగకారులైన క్రిమికీటాదులు నిర్మూలనం గావడంకూడ దీపావళి ఆచారాల వెనుకనున్న ఆరోగ్యచర్యయే!

దివ్య సందేశప్రదాయిని, ఆనందసంధాయిని అయిన "దీపయామిని" ని శ్రీ వేదుల లక్ష్మీగణపతిశాస్త్రిగారితో బాటు ....

"రమ్ము దీపాంజలి నవార్ద్రితలశోభ
దయను కరుణించి జ్ఞానపంథాలుచూపి
ఆత్మమండిత జ్యోతివై అమ్మ! మాకు
తెమ్ము ఆశాంత విశ్రాంత తేజమిలకు."

— అంటూ ప్రార్థిద్దాం, తథాస్తు.

— శ్రీ గునుపాటి భోగీశ్వరం

శ్రీ కామాక్షీ మల్లేశ్వరాలయం

పినాకిని (పెన్న) పుట్టుక

భారతదేశమునఁ గల పుణ్యక్షేత్రములలో నెల్లూరునకు సమీపమున పడమటనున్న వేదగిరియు ఒకటి. ఒకప్పుడు పినాకిని ప్రవాహము ఎక్కువై ఆ కొండను చుట్టి ప్రవహింపసాగినది. దాని కారణమును గూర్చి శౌనకాది మహర్షులు, రోమహర్షణ మహాముని కుమారుఁడైన సూతమునిని అడిగిరి. అతడు ఆ మహర్షులకు తత్కారణమును, పినాకినీ జన్మకారణమును ఇట్లు చెప్పెను.

"మునుపు రాక్షసులు 'మాయాసురుడు' అను రాక్షసుని సహాయమున మూడు పట్టణములను నిర్మించుకొని వానిని మాయచే దాచి అన్నిలోకములను బాధింప సాగిరి. వారి బాధలకు సహింపలేని బ్రహ్మేంద్రాది దేవతలు శంకరుని దర్శింపఁ గైలాసమునకేగిరి. వారు తమ బాధలను, శివునితో మొఱపెట్టుకొనగా శివుడు త్వరలో వారి బాధలు పోగొట్టునట్లు అభయమిచ్చి కొంతకాలము ఓపికపట్టు డని వారిని సాగనంపెను.

పిమ్మట పరమేశ్వరుడు భూమిని రథముగా, సూర్యచంద్రులను రథచక్రములుగా వేదములను గుఱ్ఱములుగా చేసి అందుఁ దానెక్కి మేరుపర్వతమును విల్లుగను (దీనికి పినాకమని పేరు), విష్ణువు బాణముగను, వాసుకిని అల్లెత్రాడుగను సముద్రములను అమ్ములపొదిగను అమర్చుకొని త్రిపుర రూపమునమున్న ఆ రాక్షసులఁ జంపెను.

తరువాత పరమశివుఁడు తన చేతిలోని ధనుస్సును నేలపై విసిరికొట్టెను. ఆ వింటి యొక్క కొమ్ము (కొన) భూమిని చీల్చుకొని పాతాళమున కేగెను. వెంటనే పాతాళ గంగ అదే ద్వారమున భూమిపైకి వచ్చెను. శివుని పినాకమువలన పుట్టినది కాఁబట్టి ఈ నదికి "పినాకిని" అని పేరు వచ్చినది. ఆ ప్రవాహవేగమునకు ఈ వేదగిరి అడ్డముగ నిల్చినదని దానిని చుట్టుముట్టి పాఱినది. ఆ కొండపై నున్న మునులు శివుని, పినాకినిని స్తోత్రముఁ జేసిరి, పిమ్మట ఆ నది వారిని దయఁజూచి, కొండను అనుకొని ఉత్తరభాగమున ప్రవహింపసాగినది.

వృద్ధపినాకిని

ఇట్లు పాఱుచున్న పెన్న కొన్నవాడ, నెల్లూరు రంగనాయకస్వామి దేవాలయముల నడుమ తూర్పుగ కొంతదూరము పోయిన పిమ్మట రెండు పాయలైనది.

వానిలో నొకటి ఊటుకూరు దగ్గఱ సముద్రములోఁ గలియుచున్నది-రెండవ పాయ దక్షిణముగ ఇందుకూరుపేటకు ప్రక్కగా పాఱుచు గంగపట్టణము మీదుగపోయి ఊటుకూరు ప్రాంతమున మొదటి పాయలోఁగలియుచుండినది. కాని ప్రకృతి పరిణామముచేఁ జాలకాలము క్రిందట

శ్రీ కామాక్షి, మల్లేశ్వర, విఘ్నేశ్వరుల ఉత్సవమూర్తులు

ఆలయ ప్రాంగణ దృశ్యం

రెండవపాయ మిట్టబాటి "వృద్ధపినాకిని" అను పేరుతో మాత్రము నిలిచియున్నది.

ఇందుకూరుపెట 'వృద్ధపినాకిని' దక్షిణపు గట్టున నున్నది. ఈ ప్రాంతమున మునుపు పెక్కు శివక్షేత్రము లుండినట్లు చరిత్రవలనను ఆ యా ప్రాంతములలో దొరికిన విగ్రహాదులవలనను దెలియుచున్నది.

ఇట్లు ఇందుకూరుపేట పురాణ శివక్షేత్రముగ విరాజిల్లుచున్నది. ప్రస్తుతము ఈ యూరికి తూర్పుననున్న వీధిలో శివాలయము గలదు. ఇది నారదమహాముని ప్రతిష్ఠితమని పెద్దలు పరంపరగా అనుకొనుచున్నారు. ఊరికి ఉత్తరభాగమున రాజవీధి నానుకొని జనమేజయ ప్రతిష్ఠితమై, శ్రీ లక్ష్మీనృసింహాలయమును, దక్షిణభాగమున శ్రీ భద్రకాళీ సహిత వీరభద్రాలయముఁ గలదు.

ఈ గ్రామము ఒకప్పుడు శ్రీమంతులకు శుద్ధాంతమై, పండితులకు మండనమై, విద్వత్పురోహిత బృందమునకు మూలకందమై, కవివతంసుల కవతంసమై, శిల్పివరేణ్యులచే నగణ్యమై, గానవిద్యా విశారదులకుసారదమై, మల్లవిద్యా విశారదులకుఁ గాణాచియై, ఆంతరంగిక భక్తులకు ముక్తిదమై, వైదిక కర్మనిష్ఠులచే భూయిష్ఠమై పేరుపొందినది.

ఇన్నిటఁ బ్రసిద్ధికెక్కిన యీ గ్రామము సుమారు 80 సంవత్సరములనాఁడు, లక్ష్మీసరస్వతుల ప్రసాదమునకు ప్రాసాదమై ప్రపంచ ఖ్యాతినందినది. అట్టి ప్రఖ్యాతికి కారకులు ఇద్దరు మహాపురుషులు. వారిలో లక్ష్మీకటాక్షమునకు పూర్ణపాత్రుఁడై సుఖానుభోగమున దేవేంద్ర కోటీశ్వరుఁడయ్యు దానవిషయమున వానికి వైరి (కర్ణుడు)అని పేరు పొందినవారు కీ॥శే॥ అనుచూరు సుబ్బానాయుడు అనువారు. వీరు అభ్రకవ్యాపారముచే కోటికి పడగలెత్తి విదేశములలో 'మైకా కింగ్' అను కీర్తిని సంపాదించి యీ గ్రామమునకు వన్నె తెచ్చిరి. వీరు వీరభద్రుని నిత్యము గొలుతురు. వీరభద్రుడు వీరి యిలువేలుపు.

రెండవవారు సరస్వతీ కటాక్షామృతధారాసహితులై వీరభద్ర విజయమను వీథినాటకమును ఇచ్చటి శ్రీ కామాక్షీ సన్నిధానముననే ఆశుధారచే రచించి త్వరకవి అను బిరుదువే ఇంటిపేరుగా గలిగి కవితానిర్జిత తెనాలి రామకృష్ణ కవి యని ఖ్యాతినందిన త్వరకవి రామకృష్ణకవి.

అట్టి యీ గ్రామమున ప్రభావమున కంచికామాక్షిని, దయాభావమున కాశీ విశాలాక్షిని, భక్తుల కోర్కెల దీర్చు చల్లని చూపుల మధురమీనాక్షిని, ఆపన్నివారణమున జొన్నవాడ కామాక్షిని, దలపించు లలితా పరమేశ్వరి మల్లేశ్వరుని సేవాపరాయణయై "కామాక్షి" అను పేరుతో విలసిల్లుచున్నది.

ఈ అర్చామూర్తి సౌందర్యప్రభావములు భక్తులు అనుభవముచే గ్రహింపఁదగినవి.

పరమేశ్వరుఁడును కామాక్షీసహితుడై "మల్లేశ్వరుడు" అను పేరుతో నిచట భక్తులకు కొంగు బంగారమై వెలయుచున్నాఁడు.

నారదముని ప్రతిష్ఠితమని పరంపరా ప్రసిద్ధి.

నిస్స్వార్థముగ ఏ ద్రవ్యదాత ఈ ప్రతిష్ఠ చేసి ముక్తిపొందెనో వారి పేరు మున్నగునవి యూహించుటకు కనీసము ఒక శాసనమైనను ఈ దేవాలయమున కన్పట్టుటలేదు.

దేవాలయ ప్రాంగణమున, సుమారు ఎనిమిది సంవత్సరములనుండి పురాణకాలక్షేప మూలమున, భక్తి, ఆస్తికత, హిందూమత ప్రచారమును నిస్స్వార్థముగ, ప్రఖ్యాత పండితులు శ్రీ వట్టిపల్లి మల్లినాథ శర్మగారు చేయుచున్నారు.

పై దేవాలయమునకు మెట్ట మాగాణి సుమారు (80) ఎనుబది యెకరములు గలదు. కాని ప్రస్తుత కాలమాన పరిస్థితులలో రాదగినంత ఆదాయము వచ్చుటలేదు.

వచ్చు ఆదాయము, నిత్యనైవేద్యములు, సిబ్బందికి, ఉత్సవకార్యములకు సరిపోవుచున్నది.

ఈ దశాబ్దమునుండి యేర్పడిన ధర్మకర్తలమండలి భక్తులు, దాతలు అగు ఆస్తికుల ద్రవ్యసాయముతో, నవగ్రహాలయ నిర్మాణము, ప్రతిష్ఠ, రాజద్వారపునర్నిర్మాణము, మంటపములో చలువరాళ్ళు పరచుట మొదలగు కార్యములను నిర్మించుటయేగాక శ్రీ స్వామివారి ఆలయశిఖర నిర్మాణముచేపట్టి పనిచేయుచున్నది.

—శ్రీ పూతలగుంట పుల్లమనాయుడు

మహాశక్తీ మళ్ళీ అవతరించు

బ్రాహ్మీముహూర్తపువేళ. యామినీ కాంత మౌనంగా నిశ్చలమైన ధ్యానంలో మునిగిఉంది. నిశి ఒడిలో నిదురించిన జగతికూడ నిశ్శబ్దంగాఉంది.

క్రమంగా చీకటి తెరలు విచ్చుకుంటు న్నాయి. యజ్ఞవిధ్వంసకుడై, ఋషులను, మునులను పీడిస్తూ లోకకంటకుడైన మహిషాసురుని, సర్వదేవతాశక్తి ప్రతీకవై అవతరించి, వధించి, దైవశక్తిని రక్షించి అలసి విశ్రమించిన విజయరూపిణీ! విశ్వ జననీ! మాకు సత్వరం మేలు కలగజేయ టానికి మేలుకో! జగజ్జననీ! నీ రాక తెలిసి కొబోలు ప్రమోదానంద భరితయై ప్రకృతి కాంత, తుషారబిందువుల ముత్యాలను నీ గళసీమలో అలంకరించేందుకు మాలగా కూరుస్తోంది.

ప్రాగ్దిశాకాంత పులకించి మనోహర మైన నృత్యం చేస్తోంది. పవనుడు లయగా తాళంవేస్తున్నాడు. ఉద్భవిస్తూన్న ఉద యార్కుడు తన లేత కిరణాలతో నీ పాద ద్వయానికి పాదాభివందనం కావిస్తున్నాడు. అరుణకిరణ స్పర్శలో, జపాకుసుమ కాంతి మిళితమైన నీ పాదపద్మాలు ఎంత అందంగా ఉన్నాయి!! సున్నితంగా కదిలే నీ చరణ మంజీరనాదం గగన విపంచిపై మధురంగా ధ్వనిస్తూ, జగతిలోని ప్రతి అణువునూ స్పందింపజేసి చైతన్యశక్తిని కలిగిస్తోంది. నీ చరణమంజీరపు మువ్వలలోని ఏ ఒక్క చిరుమువ్వగానైనా నేను కాగలిగితే ఎంత భాగ్యం!!

అకలుషాత్మక హృద్వాసినీ! కమలనివా సినీ! స్మరణమాత్రంచేతనే హృదయ తాపం నశింపచేసే నీ మృదుపాదయుగళిని నా హృదయాంభోరుహాన సదా నిలుపు దేవీ!

సింధూర తిలక శోభితమైన నీ ఫాలఫల కం క్రిందుగా, శతకోటి సూర్యుల అఖండ కాంతి పుంజాలతో సమంగా వికసించిన నీ నేత్ర ద్వయాన్ని గని అరుణసరోరుహద్వ యంగా భావించిన తుమ్మెదలగుంపు, ఆ కాంతిచ్ఛటలకు మైమరచి, దగ్గరకు రా వెరచి, అపూర్వానందంలో మైమరచి ఝుంకారగీతాగానం చేస్తున్నాయి.

జలజ సుందరనయనా! కరుణామృత రసకవితా! తామస మను పెనుచీకటి నిండిన నా మనస్సుపై నీ కరుణారసదృష్టిని అన వరతంప్రసరింపజేయి జననీ!

యుగయుగాల నుంచీ, దైవీశక్తిని అణగద్రొక్కి రాక్షసశక్తి విజృంభించి నప్పుడు దుర్గామూర్తివై అపరచండివై అవతరించి అసురశక్తిని రూపుమాపుతూనే ఉన్నావు.

దైత్యసంహారిణీ! జగదాధారిణీ!! స్వార్థం, దౌర్బల్యం మానవుల మనస్సు లను ఆక్రమించుకుని ప్రచండ అసుర శక్తిలామారి తాండవిస్తున్న ఈ తరుణంలో,

మౌనంగా తిలకించకు తల్లీ! చిరునవ్వు చిందించకు.

నీ చిరునవ్వులోని అర్థం గ్రహించలేని అజ్ఞాన పూరితులమైన మాలో జ్ఞాన జ్యోత్స్నలు ప్రభవింపజేయి.

ప్రేమమయీ! అహంకారవిధ్వంసినీ!
శక్తిదాయినీ!

ప్రేమ, జాలి, స్నేహసౌహార్ద్రము మాలో నిలుపుకోగల శక్తిని ప్రసాదించు, సృష్టి కారిణీ!

కరుణార్ద్రహృదయినీ!

నిరవధిక లావణ్యనిధి వైన నిన్ను సేవించగలగడం నిస్సంశయంగా బహు జన్మార్జితపుణ్యఫలం.

దేవీ కరుణామయీ!
కమలలోచనీ! కంజభవుని రాణి ॥దేవీ॥

చ॥ పాపవిమోచని। పరమపావనీ।
పాలింపగదే। ధర్మస్వరూపిణి
నిరతము నీ పదసంస్మరణమే మా జీవన
మీయవె। వరశుభదాయిని ॥దేవీ॥

జ్ఞానప్రదాయిని నగకులపావని
నానాభరణాలంకృత, శోభినిః నిండు
మనసుతో
నిను కొలిచెదమే। నీడగ నిలిచీ మము
పాలింపవే ॥దేవీ॥

శ్రీహరి సోదరి దేవి దాక్షాయణి
కల్మషమానస హృదయ సంహారిణి
దయగనవే మము దానవనాశిని
అభయమిచ్చి మము ఆదరింపవే ॥దేవీ॥

— శ్రీమతి శిష్ట్లా వసుంధరాదేవి

యువ వాణి

నరసింహం ఎమ్. ఎస్. సి. చదివాడు. చదువుకున్న వాళ్ళందరూ నాస్తికులవ్వాలనే ఒక నమ్మకం గలవాడు. కాబట్టి అతడూ నాస్తికు డయ్యాడు. నరసింహానికి భార్య, ఇద్దరు పెళ్ళి కెదిగిన చెల్లెళ్ళు వున్నారు. తల్లి బ్రతికే వుంది. తండ్రి మాత్రం కాలధర్మం చేశాడు. తల్లి ఎప్పుడూ ఏవో పూజలూ, పునస్కారాలు చేస్తూ వుంటుంది. ఏ భగవద్గీతనో, ఉపనిషత్తులనో చదువుతూ వుంటుంది. ఇవన్నీ నరసింహానికి గిట్టవు. అతడు తనేదో హేతువాది ననుకుంటాడు. తల్లి సహవాసంవల్ల నరసింహం భార్య 'కామాక్షి'కి కూడా కాస్త భక్తి శ్రద్ధలు ఒంటబట్టాయి. ఆమెకూడా అత్తగారి వెంబడి పురాణశ్రవణాలకు, సత్సంగాలకు వెళుతుంటుంది. నరసింహం భార్య కెంతగానో నచ్చజెప్ప జూశాడు. కానీ ఊహుఁ ఆమెను ఇసుమంత కూడా తన పంథాలోకి మార్చలేకపోయాడు.

నరసింహం నోరు తెరిస్తే "సైన్స్" "సైన్స్" అంటాడు. జీవోత్పత్తిని గురించిన విషయం వస్తే డార్విన్ పరిణామ వాదాన్ని చెప్తాడు. భగవంతుని గురించి ఆయన ఎదుట ఎవరన్నా మాట్లాడితే 'బూర్జువా సిద్ధాంత'మని కొట్టి పారేస్తాడు. 'దేముడు గనక వుంటే ఎందుకు కనబడ'డని సవాలు చేస్తాడు. నరసింహం నాస్తిక సంఘాని కొక దానికి కార్యదర్శిగా ఈ మధ్యనే ఎన్నికయ్యాడు కూడా! నరసింహం ఎన్ని వేదిక లెక్కి, ఎన్ని ఉపన్యాసాలు దంచినా పావం? భార్యను మాత్రం నాస్తికురాలిగా చేయలేక పోయాడు.

ఆ రోజు ఆదివారం. ఆఫీసుకు సెలవురోజు. నరసింహం ఉదయాన్నే లేచి నిత్యకృత్యాలన్నీ తీర్చేసుకున్నాడు. ఆ రోజు కార్యక్రమాన్ని నాస్తిక సంఘం అంతక్రితం రోజే నిర్ణయించేసింది. ప్రక్క ఊర్లో, ఆ రోజు జరుగుతున్న "గీతాజయంతి" కార్యక్రమానికి ఆ వూళ్ళోవాళ్ళు ఒక స్వామీజీ నాహ్వానించారు. ఇకనేం, నాస్తిక సంఘానికి చేతినిండా పని దొరికింది. ఆ ఊరికి వెళ్ళి ఆ స్వామీజీని ప్రశ్నించడం నాటి వా కార్యక్రమం. ఎక్కడ ఏ స్వామీజీ నా అక్కడి కెళ్ళి ఆ స్వామిని తిక్క తో తికమక పెట్టడమే వారి పని. ఆ ూడా అదే పని తగిలింది. మన నరసింహం కార్యదర్శి కదా! అందులో – ఆ నాస్తిక సంఘం వాళ్ళందరిలో నరసింహమే కాస్త తెలివైనవాడు. ఎప్పు డే స్వామీజీ వచ్చినా నరసింహమే ప్రశ్నలడిగి వారిని చికాకు పెట్టేవాడు. అలవాటు ప్రకారం ప్రక్క ఊర్లో

మార్పు

బసజేసిన స్వామిదగ్గరి కెళదామని అందరూ కలిసి నిశ్చయించుకుని బయలుదేరారు.

'నరసింహం ఎండ్ పార్టీ' ఆ వూరు చేరేటప్పటికి సాయంత్రం నాల్గు గంటలు దాటింది. ఆ సమయంలో సభ జరుగుతోంది. సభలో స్వామి నిర్వికారంగా, నిశ్చలంగా ఉపన్యసిస్తున్నాడు. ఉపన్యాసం గంగా ప్రవాహంలా సాగుతోంది. నాస్తిక సంఘ సభ్యులు తమ ప్రశ్న లడగడానికి సిద్ధమయ్యారు. నరసింహం లేచి స్వామి ఉపన్యాసాన్ని అడ్డుకున్నాడు. గంభీరమైన కంఠంతో నిండు సభలో-'స్వామీజీ! దేముడు వున్నాడా?' అని నరసింహం అడిగాడు. 'తప్పక వున్నాడు నాయనా!' స్వామీజీ సమాధానం 'ఎక్కడ వున్నాడు స్వామీజీ? ఉంటే, ఎందుకు కనిపించడు?' ప్రతి నాస్తికుడు అడిగే మొదటి ప్రశ్నే అడిగాడు నరసింహం. స్వామి చిఱునవ్వు చిందించాడు. మలయమారుతంలా శీత

లంగా వుందా చిరునవ్వు. 'ఆహా! ఆ ముఖంలో ఎంతటి ప్రశాంతత! ఎంతటి నిశ్చలత!' అనుకోకుండా వుండలేక పోయాడు నరసింహం. మొదలు పెట్టాడు స్వామి- 'నాయనా! నీ మొదటి ప్రశ్నకు సమాధాన మిస్తాను విను' అని స్వామి తన ప్రక్కనున్న పాలగిన్నె నందుకొని నరసింహాని కందించాడు. నరసింహాని కిదంతా ఏమీ అర్థం కాలేదు. మళ్ళీ స్వామి అందుకున్నాడు. 'ఈ పాలలో వెన్న ఎక్కడుందో చెప్పు నాయనా!' అన్నాడు స్వామిజీ. నరసింహాని కిదంతా అయోమయంగా వుంది. 'ఈ స్వామి కేమన్నా పిచ్చి వుందా. దేముడిని గురించి ప్రశ్న అడిగితే పాలలో వెన్నెక్కడుందో చెప్పమంటా డేమిటి?' అనుకుని 'పాలల్లో వెన్న అంతటా వ్యాపించి వుంటుంది కదా! ఎక్కడుంటుందని అడగడం వట్టి పిచ్చి ప్రశ్న' అని బయటికనేసాడు. స్వామీజీ తిరిగి నవ్వి 'ఆ వెన్న ఎలా బయటి కొస్తుంది?' అని అడిగాడు. నరసింహం విసుక్కుని 'పాలను మజ్జిగ క్రిందమార్చి దాన్ని చిలికితే వెన్న వస్తుంది' అన్నాడు.

స్వామీజీ మందహాసం చేసి 'నీవు చెప్పిన రీతిగానే భగవంతుడు పాలల్లో 'వెన్న' వలె అంతటా వ్యాపించి వున్నాడు. అందుకే 'ఈశోపనిషత్తు'లో 'ఈశావాస్య మిదం సర్వం యత్కించ జగత్యాం జగత్' అని వర్ణించబడింది. ఇకపోతే ఈశ్వరుడు మన కవగతం కావాలంటే 'మజ్జిగ'ను చిలికి నట్టుగా మన హృదయాన్ని —ఆత్మను— "ఓమ్" — అనే కవ్వంతో చిలకాలి. అప్పుడే ఆ "పరమాత్మ" వెన్నలాగా ప్రకటన మౌతాడు' అని చెప్పి సభవైపు చూచాడు స్వామీజీ. తిరిగి చిరునవ్వు నవ్వి నరసింహాని కేసి తిరిగాడు. అప[illegible] నరసింహం పరిస్థితి మరో[illegible]ని కేమీ తోచడం లేదు. [illegible]కో తెలీడం లేదు. బుర్రంతా [illegible] ఎదురు ప్రశ్న లేమీ వేయలేక [illegible] చెప్పిందే వింటున్నాడు నరసింహం. తిరిగి ప్రారంభించాడు స్వామీజీ, 'నాయనా! దేముడు ఎందుకు కనిపించడని కదూ! నీ రెండవ ప్రశ్న విను. ఈశ్వరుడు ఈ భౌతిక కన్నులకు కనబడే తత్త్వం కాదు. ఈశ్వరుడు కండ్లకు వస్తువు — 'విషయం' కాదు. ఈ విషయాన్నే "కేనోపనిషత్తు" ఎంతో చక్కగా వర్ణిస్తుంది చూడు!

"యచ్చక్షుషా న పశ్యతి
యేన చక్షూంషి పశ్యతి,
తదేవ బ్రహ్మ త్వం విద్ధి
నేదం యదిద ముపాసతే."

— కేనోపనిషత్ 1–6

'ఏది కండ్లకు కనపడదో, దేనిచేత ఈ కండ్లు చూడగల్గుతున్నాయో అది బ్రహ్మము. అదే బ్రహ్మమని నీవు తెలిసికొనుము. కండ్లకు కనబడునది బ్రహ్మముకాదు.' దీనిని బట్టి ఈశ్వరుడు కండ్లకు విషయం కాడని తెలుస్తోంది. అయినా కండ్లకు కనపడనంత మాత్రాన "వస్తువు" లేదనడం మూర్ఖత్వ మనిపించుకుంటుంది. రుచి, వాసన, స్పర్శ, అనుభూతి, శబ్దం. ఇవన్నీ కండ్లకు కనబడనివే. అయినా ఇవన్నీ వున్నాయని మనం ఒప్పుకుంటున్నాం. వీటిని వాస్తవంగా అనుభవిస్తున్నాం. అలాగే ఈశ్వరుడు ఆత్మకు విషయంగాని కండ్లకు కాదని తెలిసికో. మూర్ఖపువాదన చేస్తే నష్టపొయ్యేది నీవే నని గుర్తించు! కాలదోషం పట్టిన "డార్విన్ థియరీ" ని పట్టుకుని వాదించడం సబబు కాదు. డార్విన్ వాదం ఇంతవరకూ ఋజువే కాలేదన్న సత్యాన్ని తెలుసుకో' అంటూ స్వామి ఆగాడు. తిరిగి చిరునవ్వు నవ్వి తన ప్రక్కనున్న గ్లాసులోని నీళ్ళు త్రాగి మళ్ళీ మొదలుపెట్టాడు. 'సోదరా! మీ అందరికీ తెలియని విషయం ఒకటుంది. నా పూర్వాశ్రమంలో నేను ఒక సైంటిస్టును. అద్భుతమైన ప్రయోగాలెన్నో చేశాను. వాటన్నిటి ఫలితమే నా ఈ ఆస్తికత్వము. ప్రయోగాలెన్నో చేసినతర్వాత ఈ సమస్త చరాచర జడ జగత్తును నడిపించడానికి ఒక చేతన శక్తి అవసరం అనీ, అది వుందనే నిర్ణయాని కొచ్చాను. మీరు విశ్వసించే నాస్తికత్వం శాస్త్రీయమా? నాస్తిక్యాన్ని మీరు నిరూపించగలరా? మీ సిద్ధాంతానికి 'బేస్' గా తీసుకునే 'పరిణామ సిద్ధాంత' కర్త 'డార్విన్' ఆస్తికుడే. అదే వాదాన్ని సమకాలంలో ప్రతిపాదించిన "ఆల్ఫ్రెడ్ రసెల్ వాలెస్" ఆస్తికుడే కదా! ఎంతో గొప్ప శాస్త్రజ్ఞులని ప్రఖ్యాతిగాంచిన న్యూటన్, కోపర్నికస్, మెండల్, ప్లిండో మొదలైన వారు ఆస్తికులే. ప్రపంచంలోని శాస్త్రజ్ఞులలో 90% మంది ఆస్తికత్వాన్ని అంగీకరించిన వారేకదా! నాస్తికత్వాన్ని ఒక ఫ్యాషన్ అనుకొనియే మీరు నాస్తికులుగా తయారయ్యారు తప్ప, మీ దగ్గర నాస్తికత్వ నిరూపణకు శాస్త్రీయమైన ఆధారాలేవి? కాబట్టి నాస్తిక సంఘ సభ్యులారా! ఒక్కమారు ఆలోచించండి. మీ వాదం ఎంత లోపభూయిష్ఠమైనదో తెలుస్తుంది. అంటూ స్వామి తన తర్కాన్ని ఆపి సభలో ఇవ్వాల్సిన ఉపన్యాసాన్ని తిరిగి ప్రారంభించాడు. స్వామి తర్కానికి సభంతా కరతాళ ధ్వనులతో, హర్షధ్వానాలతో నిండి పోయింది.

ఇదంతా విన్న తర్వాత నరసింహం తల తిరిగిపోయింది. స్వామీజీ చెప్పిందంతా నిజమే. మరి తా నింతకాలం నాస్తికత్వం ఊబిలో కెందుకు కూరుకుపోయాడు? స్వామి చెప్పినట్లు 'నాస్తిక్యాన్ని ఒక ఫ్యాషన్ లాగే భావించి తీసుకున్నా' డని అనిపించింది. నరసింహం ఆలోచిస్తున్నాడు. అతనికి నోటివెంట మాట రావడంలేదు. నాస్తిక సంఘపు మెంబర్ల పరిస్థితీ సరిగ్గా ఇదే.

నరసింహం కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఎలాగో ఇల్లు జేరాడు. దేవుడున్నాడనుకుంటే ఒక రకమైన ప్రశాంతత వున్నదని భావించాడు నరసింహం. అత డానాటి నుంచి మళ్ళీ నాస్తికసంఘం పేరెత్తలేదు. సరికదా, 'గీతాప్రచార సంఘం' లో చేరి ఆస్తికత్వాన్ని, హిందూధర్మ వైశిష్ట్యాన్ని ప్రచారం చేస్తున్నాడు? నాస్తికత్వం శాస్త్రీయం కాదని ఘంటాపథంగా చాటుతున్నాడు.

— వై. శ్రీనివాసరావు

బాలాజీ అర్చన

భక్తులు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిని అర్చించేందుకు తిరుపతి దేవస్థానం వారు నూతనంగా 'బాలాజీ' అర్చన పథకాన్ని ప్రవేశ పెట్టారు.

మీరు చేయవలసిందల్లా ఇండియన్ ఓవర్‌సీస్ బ్యాంకు ద్వారా దేవస్థానానికి రూ. 5,000లు చెల్లించడం. ఇందుకు ప్రతిఫలంగా పది సంవత్సరాలపాటు ప్రతిసంవత్సరం మీరు కోరుకున్న రోజున శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు అర్చనసేవ చేసుకొనే మహద్భాగ్యానికి పాత్రు లవుతారు.

మీరు చెల్లించిన డబ్బు పది సంవత్సరాలకు వడ్డీతో కలిపి రూ॥లు 15,000 అవుతుంది. దేవుడికి పదిహేనువేలు సమర్పించుకొన్న సంతృప్తి మీకు దక్కుతుంది.

సౌకర్యాలు :

అర్చన రోజున విరాళం ఇచ్చిన వ్యక్తికి వసతి సౌకర్యం కల్పిస్తారు. దంపతులిరువురూ అర్చన సేవలో పాల్గొన వచ్చును. కుటుంబం లోని ముగ్గురు వ్యక్తులకు సుప్రభాత దర్శనం, ప్రత్యేకదర్శనం లభిస్తుంది. ఇవిగాక అంగవస్త్రం లేక రవికగుడ్డ, ప్రసాదం లభిస్తాయి.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు.

శీలము ప్రాధాన్యత

ఇటీవల పత్రికలలో మహిళలు "శీలాన్ని" కోల్పోయామంటూ మాన భంగాలు వార్తలు చదివి చదివి అదేదో ఆడవాళ్ళకి మాత్రమే వుంటుంది అనే భావం సమాజంలో ప్రబలినట్టుంది. ఎంతో ఉన్నత విద్య నభ్యసించి కూడ లంచాలు తింటున్న అధికార్లు, నైతిక విలువల్ని కూడ మరుస్తున్న రాజకీయనాయకులు కూడ నిజానికి శీలాన్ని కోల్పోతున్న వారి క్రిందే లెఖ్ఖ, ఎందుకంటే అసలు శీలం అంటే స్వభావము. మంచి నడత, నీతి అని అర్థము. ఇవి స్త్రీల కెంత ముఖ్యమో పురుషులకు అంతే ముఖ్యం. సరియైన ప్రవర్తన లేకపోతే ఎవరూ ఎవరినీ మెచ్చుకోరు. విద్యతో

శ్రీ మల్లంపల్లి ధూర్జటి

బాటు సద్వర్తన కూడా కలిగివుంటే బంగారానికి తావి అబ్బినట్టవుతుంది. శీలంలేని రోజున ఎంతటి విద్యావంతుడయినా సువాసనలేని పూవులాంటి వాడవుతాడు. ప్రాతః కాలంలో రోజూ కోటిలింగాలకు నిత్యాభిషేకం చేస్తుండేవాడట రావణుడు. వేదాలకు స్వరాన్ని కల్పించిన వ్యక్తి. శ్రీరాముడి కంటె ఎన్నో రెట్లు శక్తి సంపన్నుడు. అయినా స్త్రీ వాంఛ అనే చెడుకోరికతో చెడిపోయినాడు. అందుకనే అసలు చదువు కంటె కూడా మంచి నడవడిక కల్గివుండటం అవసరం. అలా వున్నప్పుడు విద్య దానంతట అదే వస్తుంది. అందుకే సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ పండితుడు సంపదకోల్పోతే పెద్దగా పోగొట్టుకొనేదేమీ లేదు. ఆరోగ్యం పోతే కొంత బాధపడాలి. కాని మనిషి శీలాన్ని కోల్పోతే అంతా పోయినట్టే అన్నారు. సర్వగుణములకు అలంకార ప్రాయమైనది శీలము అంటూ భర్తృహరి సుశీలునకు సముద్రము పిల్లకాలువగను, పాము పూలమాలగను, సింహం లేడిపిల్ల వలెను, విషం అమృతమువలె మారునని చెప్పియున్నాడు.

శ్రీమద్భగవద్గీత

(సీరియల్)

వ్యాఖ్యాత :
శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి

పదిహేడవ అధ్యాయం

శ్రద్ధాత్రయ విభాగయోగం

అర్జున ఉవాచ :

యే శాస్త్రవిధి ముత్సృజ్య యజన్తే శ్రద్ధయాఽన్వితాః।
తేషాం నిష్ఠా తు కా కృష్ణ! సత్త్వ మాహో రజ స్తమః॥

అర్జునుడు: కృష్ణా! శాస్త్రవిధులను విడిచిపెట్టినప్పటికీ శ్రద్ధతో పూజాదులు చేసేవాళ్ళ ప్రవృత్తి ఎలాంటిది? సాత్త్వికమా? రాజసమా? తామసమా?

శ్రీ భగవానువాచ :

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా దేహినాం సా స్వభావజా।
సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ తామసీ చేతి తాం శృణు॥

శ్రీ భగవానుడు: ప్రాణుల సహజసిద్ధమైన శ్రద్ధ సాత్త్వికమనీ, రాజసమనీ, తామసమనీ మూడు విధాలు. దాన్ని వివరిస్తాను విను.

సత్త్వానురూపా సర్వస్య శ్రద్ధా భవతి భారత।
శ్రద్ధామయోఽయం పురుషో యో యచ్ఛ్రద్ధ స్స ఏవ సః॥

అర్జునా! మానవులందరికీ వారి వారి స్వభావాన్ని బట్టి శ్రద్ధ కలుగుతుంది. శ్రద్ధ లేనివాడంటూ లేడు. ఎవడికి ఎలాంటి శ్రద్ధ వుంటుందో వాడు అలాంటివాడే అవుతాడు.

యజన్తే సాత్త్వికా దేవాన్ యక్షరక్షాంసి రాజసాః॥
ప్రేతాన్ భూతగణాం శ్చాన్యే యజన్తే తామసా జనాః॥

సాత్త్వికులు దేవతలనూ, రాజసులు యక్షరాక్షసులనూ, తామసులు భూతప్రేతాలనూ పూజిస్తారు.

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం తప్యన్తే యే తపో జనాః।
దంభాహంకార సంయుక్తాః కామరాగ బలాన్వితాః॥
కర్శయన్త శ్శరీరస్థం భూతగ్రామ మచేతసః।
మాం చైవాంతశ్శరీరస్థం తాన్ విద్ధ్యాసురనిశ్చయాన్॥

శాస్త్రవిరుద్ధంగా ఘోరతపస్సులు చేస్తూ అవివేకంతో తమ శరీరంలోని పంచభూతాలనే కాకుండా, అంతరాత్మగా వున్న నన్ను కూడా పీడించే ఆడంబరులూ, అహంకారులూ, కామబలగర్వితులూ. అసురస్వభావం కలిగిన వాళ్ళని తెలుసుకో.

ఆహార స్త్వపి సర్వస్య త్రివిధో భవతి ప్రియః।
యజ్ఞ స్తప స్తథా దానం తేషాం భేద మిమం శృణు॥

అందరికీ ఇష్టమైన ఆహారం మూడు విధాలు. అలాగే యజ్ఞం, తపస్సు, జ్ఞానం కూడా: వాటి తేడాలను తెలియజేస్తాను విను.

ఆయుస్సత్త్వబలారోగ్య సుఖప్రీతి వివర్ధనాః।
రస్యాః స్నిగ్ధాః స్థిరా హృద్యాః ఆహారా స్సాత్త్వికప్రియాః॥

సాత్త్వికులకు ప్రీతికలిగించే ఆహారపదార్థాలు ఇవి: ఆయుర్దాయం, బుద్ధిబలం, శరీరబలం, ఆరోగ్యం, సుఖం, సంతోషం- వీటిని వృద్ధిచేస్తూ రసమూ, చమురూ కలిగి, చాలాకాలం ఆకలిని అణచిపెట్టి, మనసుకు ఆహ్లాదం కలగజేసేవి.

కట్వామ్లలవణాత్యుష్ణ తీక్ష్ణరూక్షవిదాహినః।
ఆహారా రాజస స్యేష్టాః దుఃఖశోకామయప్రదాః॥

బాగా చేదు, పులుపు, ఉప్పు, వేడి, కారం కలిగి, చమురు లేకుండా వెర్రిదాహం పుట్టించే ఆహారపదార్థాలంటే రాజసులకు ఇష్టం. ఇవి శరీరానికి బాధ, మనసుకు వ్యాకులత, వ్యాధులు కలగజేస్తాయి.

యాతయామం గతరసం పూతిపర్యుషితం చ యత్।
ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం భోజనం తామసప్రియమ్॥

తామసులకు చల్లబడిపోయింది, సారంలేనిది, వాసన కొడుతున్నది, చలిది, ఎంగిలిది, అపవిత్రమైనది అయిన ఆహారమంటే ఇష్టం.

అఫలాకాఙ్క్షిభి ర్యజ్ఞో విధిదృష్టో య ఇజ్యతే।
యష్టవ్య మెవేతి మనః సమాధాయ స సాత్త్వికః॥

తమ కర్తవ్యంగా విశ్వసించి, ఫలాపేక్ష లేకుండా శాస్త్ర సమ్మతంగా చేసే యజ్ఞాన్ని సాత్త్వికయజ్ఞ మంటారు.

అభిసంధాయ తు ఫలం దంభార్థమపి చైవ యత్।
ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ! తం యజ్ఞం విద్ధి రాజసమ్॥

అర్జునా! ఫలాన్ని ఆశించికాని, ఆడంబరంకోసంకాని చేసే యజ్ఞం రాజసయజ్ఞ మని గ్రహించు.

విధిహీనమసృష్టాన్నం మంత్రహీనమదక్షిణమ్।
శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసం పరిచక్షతే॥

అశాస్త్రీయంగా అన్నదానం, మంత్రాలు, దక్షిణ లేకుండా అశ్రద్ధతో ఆచరించే యజ్ఞాన్ని తామసయజ్ఞ మని చెబుతారు.

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞ పూజనం శౌచమార్జవమ్।
బ్రహ్మచర్య మహింసా చ శారీరం తప ఉచ్యతే॥

దేవతలను, బ్రాహ్మణులను, గురువులను, జ్ఞానులను పూజించడం, పవిత్రంగా వుండడం, కల్లాకపటం లేకుండా ప్రవర్తించడం, బ్రహ్మచర్య దీక్షనూ, అహింసావ్రతాన్ని అవలంబించడం- వీటిని శరీరంతో చేసే తపస్సని చెబుతారు.

అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్।
స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే॥

ఇతరులకు బాధ కలిగించకుండా సత్యం, ప్రియమూ, హితమూ అయిన సంభాషణ సాగించడం, వేదాధ్యయనం చేయడం వాక్కుకు సంబంధించిన తపస్సు అంటారు.

మనః ప్రసాద స్సౌమ్యత్వం మౌన మాత్మవినిగ్రహః।
భావసంశుద్ధి రిత్యేతత్ తపో మానస ముచ్యతే॥

మనసును నిర్మలంగా వుంచుకోవడం, మౌనం వహించడం, శాంత స్వభావమూ, ఆత్మనిగ్రహమూ, అంతః కరణశుద్ధీ కలిగియుండడం మనస్సుతో చేసే తపస్సు అవుతుంది.

శ్రద్ధయా పరయా తప్తం తప స్తత్త్రివిధం నరైః।
అఫలాకాంక్షిభి ర్యుక్తైః సాత్త్వికం పరిచక్షతే॥

నిర్మలమైన మనసు కలిగినవాళ్ళు పరమశ్రద్ధతో ఫలాపేక్ష లేకుండా మూడు విధాలైన ఈ తపస్సు చేస్తే అది సాత్త్వికమని చెబుతారు.

సత్కారమానపూజార్థం తపో దంభేన చైవ యత్।
క్రియతే తదిహ ప్రోక్తం రాజసం చల మధ్రువమ్॥

సత్కారం, సన్మానం, పూజలు, పొందడంకోసం ఆడంబరంగా ఆచరించే తపస్సు అస్థిరం, అనిశ్చితం. అలాంటిది రాజస మంటారు.

మూఢగ్రాహేణాత్మనో యత్ పీడయా క్రియతే తపః।
పరస్యోత్సాదనార్థం వా త త్తామస ముదాహృతమ్॥

మొండిపట్టుదలతో తన శరీరానికి బాధ కలిగేటట్లుకాని, ఇతరులకు హాని తలపెట్టికాని చేసే తపస్సు తామస మవుతుంది.

దాతవ్యమితి యద్దానం దీయతేఽనుపకారిణే।
దేశే కాలే చ పాత్రే చ తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్॥

దానం చేయడం కర్తవ్యంగా భావించి, పుణ్యక్షేత్రాలలో పర్వదినాలలో యోగ్యతను గమనించి, ప్రత్యుపకారం చేయలేనివాళ్ళకు చేసేదానం సాత్త్వికం.

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దిశ్య వా పునః।
దీయతే చ పరిక్లిష్టం తద్దానం రాజసం స్మృతమ్॥

ప్రత్యుపకారం పొందాలనేవుద్దేశంతో కాని, ప్రతిఫలాన్ని ఆశించి కాని, మనసులో బాధపడుతూ కాని చేసే దానం రాజసం.

అదేశకాలే యద్దానం అపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే।
అసత్కృతమవజ్ఞాతం త త్తామస ముదాహృతమ్॥

అనువుకానిచోట అకాలంలో అపాత్రుడికి అగౌరవంగా, అవమానకరంగా యిచ్చే దానం తామసం.

ఓం తత్సదితి నిర్దేశో బ్రహ్మణ స్త్రివిధః స్మృతః।
బ్రాహ్మణా స్తేన వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా॥

పరబ్రహ్మకు ఓమ్ తత్ సత్ అనే మూడు పేర్లు చెప్పారు. పూర్వం దానివల్లనే బ్రాహ్మణులు, వేదాలు, యజ్ఞాలు సృష్టించబడ్డాయి.

తస్మాదోమిత్యుదాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః।
ప్రవర్తన్తే విధానోక్తాః సతతం బ్రహ్మవాదినామ్॥

అందువల్లనే వేదవేత్తలు శాస్త్రోక్తంగాచేసే యజ్ఞాలు, దానాలు, తపస్సులను ఎప్పుడూ "ఓమ్" అని చెప్పిన తరువాతే ఆరంభిస్తారు.

తదిత్యనభిసంధాయ ఫలం యజ్ఞ దాన తపః క్రియాః।
దానక్రియాశ్చ వివిధాః క్రియన్తే మోక్షకాంక్షిభిః॥

మోక్షాన్ని కోరేవాళ్ళు ఫలాపేక్ష లేకుండా పలువిధాలైన యజ్ఞాలు, దానాలు, తపస్సులవంటి పుణ్యకార్యాలు తత్ అనే శబ్దాన్ని ఉచ్చరించిన అనంతరమే ఆచరిస్తారు.

సద్భావే సాధుభావే చ సదిత్యేత త్ప్రయుజ్యతే।
ప్రశస్తే కర్మణి తథా సచ్ఛబ్దః పార్థ! యుజ్యతే॥

పార్థా! ఉనికి, ఉత్తమం- ఈ రెండు అర్థాలలో సత్ అనే పదాన్ని వాడతారు. అలాగే శుభకార్యాలలో కూడా సత్ శబ్దాన్ని ఉపయోగిస్తారు.

యజ్ఞే తపసి దానే చ స్థితి స్సదితి చోచ్యతే।
కర్మ చైవ తదర్థీయం సదిత్యే వాభిధీయతే॥

యజ్ఞం, తపస్సు, దానాలలోని నిష్ఠకు కూడా సత్ శబ్దం సంకేతం. ఈశ్వరుడి ప్రీతికిచేసే కర్మలన్నిటినీ సత్ అనే చెబుతారు.

అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం తప స్తప్తం కృతం చ యత్।
అసదిత్యుచ్యతే పార్థ! న చ తత్ప్రేత్య నో ఇహ॥

పార్థా! హోమం, దానం, తపస్సు, ఇతర కర్మలు— వీటిని అశ్రద్ధగా ఆచరిస్తే అసత్ అంటారు. వాటివల్ల ఇహలోకంలో కాని, పరలోకంలో కాని ఫలిత మేమీ వుండదు.

ఇలా ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మవిద్య, యోగశాస్త్రం, శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదం అయిన శ్రీమద్భగవద్గీతలోని

"శ్రద్ధాత్రయ విభాగయోగం"

అనే పదిహేడవ అధ్యాయం సమాప్తం.

ఇందరు దేవుళ్ళు ఎందుకు??

శ్రీ వెంపటి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి

ఇందరు దేవుళ్ళు ఎందుకు అని విచారించటానికి ముందు దేవుడంటే ఎవరు? ఆయన నెందుకు పూజించాలి అనే విషయం విచారించాలి.

మనము దేవుడని ఎవరిని భావిస్తామో ఆయన మనకంటె గొప్పవాడని, సద్గుణములు కలవాడని భావిస్తాము. ఆయన అనుగ్రహం కలగటానికి ఆయన కిష్టమైన గుణాలు మనకు కావాలి అనుకుంటాము. దేవునిదాకా ఎందుకు? మనము ఏ గొప్పవాని దయకోసము నిత్యజీవితంలో ప్రాకులాడుతుంటామో వారి మాటలకే విలువయిచ్చి వారిలాగే ఉండటానికి ప్రయత్నిస్తాము. అప్పుడే వారి దయ మనకు కలుగుతుంది. ఆ విధముగ మనము మనకు గౌరవనీయులైన వారిని ఎల్లప్పుడూ తలుస్తూఉంటే కొన్నాళ్ళకు మనము గూడ వారి వంటి వాళ్ళ మవుతాము. దీనికో తెలుగు సామెత. ఆరునెలలు సావాసముచేస్తే వీడు వాడివంటి వాడవుతాడు. అనగా మనము ఎవరిని మననము చేస్తుంటామో వారి మనస్తత్త్వము మనకు గూడ అలవాటై మనము వారివలె మనకు తెలియకుండానే మారిపోతాము. ఇది మనస్సునకు గల స్వభావము. దీనిని కాదనటము ఎవరిచేత గాదు. ఇక్కడ మనము మారటానికి మన స్వభావమే కారణము గాని వేరొకటి కాదని గట్టిగా గుర్తుపెట్టుకోవాలి.

దేవుని ఆరాధించేవాళ్ళు గూడ ఆ దేవుని ఎల్లప్పుడు మననము చేస్తూ ఉండటం వలన వారి మనస్సు గూడ మారి వారు పూజించుచున్న దేవునియందు గల గుణములు వీరికి గూడ స్వభావ సిద్ధంగానే వస్తాయి. ఈ గుణాలు రావటానికి దేవుడే అక్కరలేదు. ఏ వృత్తిని గురించి ఆలోచించినా అవే గుణాలు వస్తాయి.

మన పెద్దలు మానవుల మనస్తత్వాన్ని బట్టి దేవుళ్ళను తయారు చేసారు. అంటే సహజంగా మానవుల స్వభావము మూడు విధాలుగ ఉంటుంది. ఒకటి కోపతాపములు లేక శమదమాదులు కలిగిఉండటము. దానికి సాత్త్విక గుణమని పేరు పెట్టారు. అలాగే క్రోధము ప్రధానంగా ఉండటానికి రజోగుణమని, ఎల్లప్పుడు సోమరితనము గలిగి మంచిచెడ్డల గుర్తింపులేక ప్రవర్తించటానికి తామసమని పేరుపెట్టారు. సామాన్య జనమంతా ఈ మూడుస్వభావాలు కలిగి యుంటారు. అందుకే మనకు ముఖ్యమైన దేవతలుముగ్గురు. వారు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు. విష్ణువు సాత్త్విక గుణానికి, ఈశ్వరుడు తమోగుణానికి, బ్రహ్మ రాజసగుణానికి హేతుభూతులు. అనగా సాత్త్విక స్వభావులు విష్ణువును, రాజస స్వభావులు బ్రహ్మను, తామసులు ఈశ్వరుని సేవిస్తారు. సాత్త్వికగుణములు గల దేవతలు విష్ణువును సేవిస్తే, రాజస తామస గుణములుగల రాక్షసులు బ్రహ్మను శివుని పూజించారు.

అలాగే ఇతర దేవతలు ఏర్పడ్డారు. లక్ష్మి సరస్వతి మొదలగువారు. అంటే సంపద కోరినవాడు లక్ష్మిని పూజించాలి. అనగా ధనముపై గౌరవ ముంచి ప్రవర్తించాలి. ధనముపై గౌరవము గలవానికి ధనము రాక ఏం చేస్తుంది? అలాగే విద్య కావలసిన వాడు సరస్వతిని గౌరవించాలి. అనగా విద్యను గౌరవించాలి. అట్టివానికి విద్య ఎందుకు రాదు? వస్తుంది. అంటే వాడి మనస్సు విద్యపై నిలవటానికి సరస్వతి అవలంబనము. అంటే వాడి శ్రమే వాడికి ఆధారమైన సరస్వతి. ఆమె అవలంబనం కావటం చేత సరస్వతివలన విద్య వస్తుంది అని వాడు తలుస్తాడు. లోకం గూడ భావిస్తుంది. యథార్థానికి ఆ భావన ఒక అవలంబనము. ముసలివాడు కఱ్ఱపై ఆధారపడి నడుస్తాడు. వాడికి కఱ్ఱ ఆధారం. యథార్థానికి కఱ్ఱను గూడ వాడే మొయ్యాలి. కాని అది వానికి గట్టి అవలంబనం. అదిలేక పోతే వాడు నడువలేడు. అలాగే దేవతలు గూడ మనకు అవలంబనం మాత్రమే. ఆ యవలంబనం మనకు ఆధారం.

ఈ విధంగా చూస్తే మానవ మనస్తత్త్వాలు ఎన్ని యున్నవో, వారి కోరికలు ఎన్ని యున్నవో అందరు దేవుళ్ళు కావాలి. అప్పుడే వారు కృతార్థు లవుతారు. అందుకే మనవాళ్ళు ముప్పది మూడుకోట్ల దేవతలున్నారని చెప్పారు. అంటే అన్ని మనస్తత్త్వా లున్నవన్నమాట! ఇది తెలియని వారు ఎందుకు ఇందరు దేవుళ్ళు అంటారు. దీనికి ఉదాహరణగా ఎన్నో విషయాలున్నాయి. ఏకలవ్యుడు మట్టిబొమ్మను ఆధారం చేసుకొని గురువును మించిన శిష్యుడైనాడు. మనము కూడ ఒక నటకుడు గాదలచుకొంటే ఒక ప్రసిద్ధ నటకుని మనస్సులో పెట్టుకొని వానివలె మాటాడటం, నడవటం నేర్చుకోవాలి. అలా ఎల్లప్పుడు చేయటంచేత వీడుగూడా వాడంతటి వాడవుతాడు. అప్పుడు తనకు గౌరవనీయుడైన ఆ ప్రసిద్ధ నటుని దేవుడని నమ్ముతాడు. యథార్థానికి ఆ ప్రసిద్ధనటకునికి ఈ శిష్యుని పేరు గూడ తెలియదు కదా! అలాగే మన మనస్సునకు ఒక అవలంబనం కావాలి. ఆ అవలంబనమే దేవుడు. ఆ అవలంబనం లేకపోతే మనుష్యుడు గొప్పవాడు కాలేడు. అందుచేత మీరు వీరులు కాదలచుకున్నారో, కవులు కాదలచుకున్నారో, ధనవంతులు కాదలచుకున్నారో ముందుగా నిర్ణయించుకొని ఆ యా దేవతలను సేవించాలి. అప్పుడు ఫలితాన్ని పొందుతారు. •

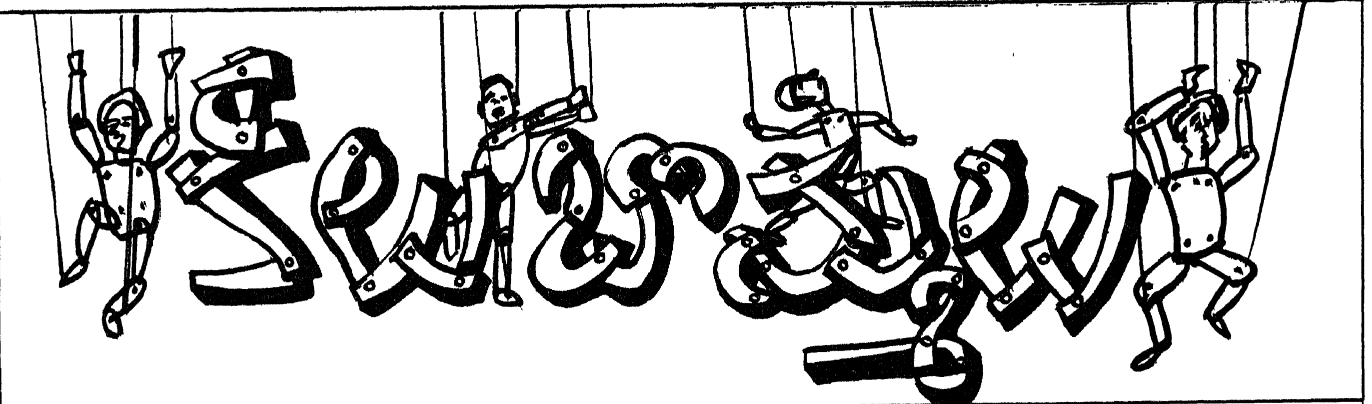
ఓ ప్రదర్శన గదిలో ఓ పెట్టెలో
ఓ కీలుబొమ్మ పడి ఉంది-
మరో బొమ్మ మరో పెట్టెలోనుంది.
ఓ దినం ప్రదర్శన జరిగింది
యజమాని మొదటి బొమ్మను తీశాడు
ఖేషుగ్గా బట్టలు తొడిగాడు;
రవ్వల రాళ్ళ ఆభరణాలు పొదిగాడు
"రాకుమారి" వేషం కట్టించాడు
రంగస్థలాన్కి దించాడు
బొమ్మ ఆడింది, గెంతింది:
సలాం చేసింది, చిరునవ్వు నవ్వింది.
ప్రేక్షకుల మన్నల్ని దండిగా పొందింది

ఆట అయిపోయింది. బొమ్మ వెనక్కెళ్లింది.
పొడుగైన కలనూ, చక్కనినటననూ
పలువుర ప్రశంసల్నీ నెమరు
వేసు కొనేందుక్కా- మెలకువగాఉంది.

బాళించు కోలేక
తన్నుకో సాగింది
"యజమాని కే మెచ్చెనో గాని
నా కేమి అర్థం కాలేదు
నీ వెల్లా కన్ను గప్పావో
కాలుక్రింద కన్నం వేశావో!
యజమాని నేనెంత నిన్న నటించినా
అప్పుడే మరచాడు; నీ మాయం
బడ్డాడు- సోమరి మూర్ఖుడూ
నీకు లొంగాడు."

మత్తెక్కిపోయింది మరుబొమ్మ లేచింది
కస్సు బుస్సుమంటు కసురుకొని అంది
"చూడలేదా నీవు- కళ్లైన లేవా?
యజమాని నిన్నే మొ వాడుకొన్నాడు
పనికి మాలిన యట్టు విడిచివేశాడు

"చింతన సేశార
ఓ బొమ్మలార!
మీకు మీరే గొప్పగా
తలంచారు
మీ రందక త్తెలని
మీదే విశేషమని
ఇంతకన్న మూర్ఖ
మిం కేమి గలదు?
ఆ నాటకం కొద్ది
ముస్తాబు చేశాను
నాకేల దారాల తోడ
ఆడించాను
ఒకరన్న కోపమా?
ఒకరన్న ముద్దా?
నా ఆట అవసరం
కొలది మిము వాడాను.

మర్నాడు మరో ప్రదర్శన
యజమాని ఆ రెండో బొమ్మను తీశాడు
రాణీ వేషం వేశాడు సురుచిరంగా
పంపాడు రంగస్థలంపైకి
అద్భుతంగా నటించింది గంభీరంగా
ఆనందపు టంచులు చూశారు ప్రేక్షకులు
మాటల కందని రీతిని పొగిడారు
పిడుగుల వానలా చప్పట్లు కొట్టారు.

ఈ ఆట సమయాన తొలిబొమ్మ
పెట్టెలో ఘొరుమని ఏడ్చింది
క్రూరంగ తన నచట విడిచిపెట్టేరని
గిలగిల లాడింది, బిగిసి పోయింది
చప్పట్లు వినగానె రెచ్చిపోయింది
మరు బొమ్మ వచ్చింది
పొంగిన హృదయాన
తొలి బొమ్మ తనను సం

అందుకే నేడు నే పోవలసివచ్చింది
వినలేద కనలేద నన్నెంత మెచ్చారొ?"

యజమాని విన్నాడు
రాత్రికి చేరుతూ
పొంచి యుండే తను
వాటి కయ్యాన్ని:
ఫక్కున నవ్వాడు
భుజా లెగరేశాడు!
ఏ మాత్రమూ చలన
మే లేదు వాటిలో
సరికదా కయ్యమ్ము
కొమ్మెక్కి కూర్చుంది
చూశాడు తిరిగాడు
రెంటినీ తిట్టాడు.

ఏ పక్ష పాతమూ
లేకుండనే మిమ్ము
ముక్కల్ని చేస్తాను
అవసరం తీరాక
మిమ్మిరువురనూ
ప్రక్కకు నెట్తాను"

బొమ్మ లేమో అట్లు
గుడ్లు మిటకరించి
అవాక్కై అయినాయి;
దేనికదె అనుకొంది
కుమిలిపోయింది-
అయ్యో! నా యజమాని
న న్నేల తిట్టె నని
అన్యాయ మనవసర
మనుకొంటు ఉస్సురని!

శ్రీ పి. మోహన్

సుగాత్రి

కాశ్మీరభూమి నడిబొడ్డునగల శారదా పీఠం పూజారి కుమార్తె సుగాత్రి. ఆమె భర్త శాలీనుడు. ఇల్లరికపు టల్లుడు.

మొదటి రేయి చెలికత్తెలు సుగాత్రిని ఆపాదమస్తకం అలంకరించి పతి చెంతకు పంపినారు. ఆమె అలంకారాలు అతనికి నచ్చలేదు. అతడా అన్నులమిన్నను కన్నెత్తి కూడా చూడలేదు. ఆమె అక్కడ అలాగే ఉదయం వరకూ వేచివుండి వెళ్ళిపోయింది.

ఈ వార్త చెలికత్తెలు కనిపెట్టి ఆమె తల్లి చెవిలో వేసినారు. మొదటిరోజు కదా అని అంతగా పట్టించుకోలేదు తల్లి. అలాగే రెండు మూణ్ణాళ్లు బాగా అలంకరించి ఆమెను అతని పడకగదికి పంపారు. ముందెలా ముభావంగా ప్రవర్తించాడో అట్లే ప్రవర్తించ సాగాడతడు. ఆమె పట్టి రాకపోకలు జరిపింది.

ఆమె చెలికత్తెలు తల్లి అనుమతితో "సఖీ! మీరిద్దరూ భార్యాభర్తల్లా ప్రవర్తించటం లేదు. భర్త చొరవగలవాడైతే భార్య సిగ్గుపట్టం న్యాయమే. భర్తా సిగ్గరియై భార్యా సిగ్గరి ఐతే కాపురం నడచేదెలా? ఇన్నేళ్లు వచ్చాయి కదా! నీవేమన్నా చిన్నదానివా? చితకదానివా? నీపై నీవే నీ భర్తకు సేవచేసి అతనిని నీ కభిముఖుణ్ణి చేసుకోవాలి. ఆ మాత్రం నీకు తెలియదా? ఆయన కేమి మగమహారాజు. ఎలాగున్నా సరిపోతుంది. నీ కంత పట్టింపు పనికిరాదు. నీ వాయన పరిచర్యలకు పూనుకొంటే ఆయన మనసు కరుగకపోదు. మక్కువతో ప్రక్కకు పిలవడని మంలి వచ్చుట మేలా? కమ్మని వలపు నింపిన కర్పూర తాంబూల మీరాదా? పిచ్చిదాని వలె నున్నావే? సుఖపడవలసిన వయసు నిలా వృథాచేయుట యుక్తమా?" అని ఆమెను మందలించారు.

ఈ మాటలకు సుగాత్రి పైకి కోపించినట్లు నటించింది కానీ ఆ రాత్రి వాళ్లు చెప్పినట్లు చేసి చూసింది. ఫలితం శూన్యం. నా భర్త నా దగ్గర ఇలా ఉంటే చాలు. అదే పదివే లనుకొంది. ఆయన కాయురభివృద్ధి కరము లని చెప్పి అనేకములయిన ఆభరణాలను అలంకరించుకొనేది పాపమా అమాయకురాలు అలంకారాలే భర్త ప్రేమకు ఆటంకాలని తెలుసుకోలేకపోయింది. అంతేకాక తన తల్లి అతనిని పల్లెత్తుమాటయినా పలకకుండా జాగ్రత్తపడేది.

ఆమెకూడా కొన్నాళ్లు కూతురు ముఖం చూసి శాలీనుని నడతను సహించింది. కాని అల్లుడు మారలేదు. అత డింట్లోవుంటే తన కూతురుకూ, తనకూ ఊరక బాధపట్టం తప్ప ఏ ప్రయోజనమూ ఉండదని అతనికి తోటపని వప్పగించింది.

సరస్వతీదేవి అర్చనకు ఉపయోగించేవి ఆ తోట పూలే కనుక అతడు తన నైపుణ్యమంతా ప్రదర్శించి ఆ తోటను చక్కగా పెంచ మొదలెట్టాడు. పాదులుచేయడం, మొక్కలు నాటడం, కాలువ లమర్చడం, నీళ్ళు పెట్టడం, ఎరువులు వేయడం - మొదలైన పనులన్నీ అత్యంతాసక్తితో చేసి ఆరామాన్ని అభివృద్ధిచేశాడు. చేమంతులు, చెంగలువలు, సంపెంగలు, సన్నజాజులు, మల్లెలు మొదలైన పూలమొక్కలతో ఆ పూలతోట నందన వనంలా వుండేది.

తన భర్త కష్టించి తోటపని చెయ్యడం, తాను మహారాణిలా హాయిగా తింటూ కూర్చోడం ఆ పతివ్రతకు నచ్చలేదు. కనుక తోటకు వెళ్ళి భర్తకుచేదోడు వాదోడుగా ఉండాలనుకొంది. కాని లజ్జాభరంవల్ల ఆ పని చేయలేకపోయింది.

ఒకనాడు శాలీనుడు తోటలో ఉండగా భయంకరంగా వర్షం వచ్చింది. తన భర్త వానలో ఎక్కడ తడిసి ముద్దవుతాడో అని సుగాత్రి తల్లడిల్లసాగింది. "స్వామీ! మీరా కుంభవృష్టిలో ఏమి అగచాట్లు పడుతున్నారో

కదా! తోటమాలిపని చేయవలసిన ఖర్మ మీకెలా పట్టిందోకదా!" అని ఏడుస్తూ నింగి వంక తొంగి తొంగి చూస్తూ "అమ్మా! శారదాంబా! దయామయీ! నీవే నా భర్తకు దిక్కు. నా భర్తను కంటికి రెప్పలా కాపాడు తల్లీ!" అని ప్రార్థించింది. "ఈ జన్మలోనే కాక ముందుజన్మలలో నేను చేసుకొన్న పుణ్యఫలంవల్ల నా భర్తకు వర్షబాధ కలుగకుండుగాక" అని తన మదిలో ఇలువేల్పయిన సరస్వతికి మ్రొక్కుకుంది.

ఐనా ఇంటిలో కాలు నిలువక వానను లెక్కసేయక తల్లికి తెలుపకుండా తోటకు వెళ్లింది. ఆమె పాతివ్రత్య మహిమ వల్ల ఉవ్వెత్తుగ పారే నీళ్ళు పాయలుగా చీలి ఆమెకు త్రోవ యిచ్చింది. ఆమె సునాయాసంగా తోట దరికి వెళ్ళింది. సరస్వతీ కరుణా కటాక్షం వల్ల ఆ తోట చెక్కు చెదరకుండా ఉండుట చూచింది. కుశలంగా కులాసాగా

(29 వ పేజీలో)

దుర్గామాత దయ

అతని పేరు 'హరిచరణుడు' అయినా అందరూ అతణ్ణి "దుర్గాదాసు" అని పిలుస్తూంటారు. అవశ్యం అందు కేదో కారణం ఉండాలి కదా! గురుదేవుల సన్నిధానంలో, అతడు ఉపదేశం పొందే సమయంలో ఆ మహాత్ముడు-నాయనా! సర్వకాల సర్వావస్థల్లోనూ "దుర్గా దుర్గా" అని జపించాలి-అన్నాడు.

దుర్గా దుర్గేతి దుర్గేతి
దుర్గానామ పరం మనుః,
యో జపేత్ సతతం చండి
జీవన్ముక్తః స మానవః.

"అమ్మా! చండీ! 'దుర్గా! దుర్గా! దుర్గా!' అన్న నామమే పరమమంత్రము. ఈ నామాన్ని నిరంతరం జపించే మానవుడు జీవన్ముక్తుడవుతాడు" అని గురుదేవుడు పలికిన వచనాలు విన్న క్షణం నుంచీ హరిచరణుడు "దుర్గా! దుర్గా! అమ్మా దుర్గా!" అని అనడ మారంభించాడు. ఉదయాన "దుర్గా! దుర్గా" అంటూ లేస్తాడు. నిర్విరామంగా "దుర్గా! దుర్గా" అంటూ స్నానం చేస్తాడు. పూజాంతంలో దుర్గా నామాన్ని జపిస్తూ గాజుల మూటను బుజానవేసుకుని బయటకు వెడతాడు.

హరిచరణుడు గాజుల వ్యాపారి. అది వినా వాని జీవనానికి మరో ఆధారం లేదు. అహోరాత్రి భేదం లేకుండా విసుగూ విరామం లేకుండా అతడు "దుర్గా! దుర్గా!" అని అంటూండడంవల్ల ప్రజ లతనిని ఎదురుగా "దుర్గాదాసు" అనీ, వెనకాల దుర్గా పిచ్చివాడనీ పిలవసాగారు. ఎవరి మాటలూ హేళనలూ లెక్కచేయకుండ అతడు తన్మయత్వంతో దుర్గా నామాన్ని స్మరించుకుంటూ పోతున్నాడు. పగలల్లా అతడు భగవతి నామాన్ని జపిస్తూ గాజులమ్ముకుంటూంటాడు. రాత్రి ఆ జననినామాన్నే స్మరించుకుంటూ నిద్రపోతాడు. నిద్రలోకూడ అతని జిహ్వ దుర్గా నామాన్నే జపిస్తూంటుంది.

కామినీ కాంచనాలకు దాసులై విషయ వాసనా లోలురైన యిరుగు పొరుగు వారందరూ - అతనికి పిచ్చెక్కిన దను కున్నారు. లేకపోతే రాత్రనక పగలనక అతడు దుర్గా నామాన్నెందుకు జపిస్తాడన్నారు. సుఖంలో, దుఃఖంలో, రోగంలో, శోకంలో- అన్ని వేళల్లోనూ అతడు తన్మయత్వంతో అమ్మనామం స్మరించుకుంటూ పోతున్నాడు. పిచ్చివాడు కాక మరేమవుతాడు-అన్నారు మరి కొందరు. వయస్సులో ఉన్నవారు 'దుర్గాదాసుడు' అంటూ హేళన చేసేవారు. అల్లరి పిల్లలమూక- "ఓ పిచ్చివాడు 'దుర్గా!' అనుకుంటూ గాజులమ్ముతాడు. దుర్గ వాని వెనక్కాలే తిరుగుతూంటూంది" అంటూ గేలిచెయ్య సాగారు.

ఆ మాటలు విన్నప్పుడల్లా హరిచరణుని శరీరం రోమాంచిత మవుతూంటుంది. అతడు దుర్గ వస్తూన్నదో లేదో అని వెనక్కి తిరిగి చూస్తూంటాడుకూడ. దానితో అల్లరి పిల్లలంతా చప్పట్లు కొడుతూ కేరింతాలాడుతూ అతనిపై దుమ్ము చల్లుతూ నవ్వుతూ పోతూంటారు. అంత జరుగుతున్నా సహిస్తూ-అతడు అమ్మ నామాన్ని ఆనందంగా స్మరించుకుంటూ ముందుకు సాగిపోతుంటాడు. విరామం లేకుండా అమ్మ నామాన్ని స్మరించుకుంటూండడం వల్ల తల్లి దండ్రు లతనికి పెట్టిన హరిచరణుడన్న పేరు పోయి దుర్గాదాసనామం సార్థకమై పోయింది. అందుకుకూడ అత డేమీ బాధపడలేదు.

అది వైశాఖమాసం. అది రెండు జాములవేళ, ఎండ మండిపోతూంది. గాజులమూట బుజాన వేసుకుని దుర్గాదాసు 'దుర్గా! దుర్గా!' అనుకుంటూ తారిజీపుర సీమదాటి మైదానం చేరాడు.

కొంత ముందుకు సాగేసరికి మైదాన మధ్యభాగంలో ఓ చిన్న చెరువు వచ్చింది. అతడు దానిని కూడ దాటి ముందుకు అడుగు వేయబోతూండగా 'ఓ గాజు లబ్బీ! ఆగు! నాకు గాజులు కావాలి' అని ఎవరో పిలుస్తూన్నట్లు వినిపించింది. అలాంటి మధుర కంఠాన్ని అంతవరకూ అతడు వినలేదు. వెనుదిరిగి చూశాడు. చెరువులోని నీళ్ళల్లోంచి ఓ స్త్రీ మూర్తి ముందుకువస్తూ పిలుస్తూన్నది. ఆ దివ్యమంగళ సుందర తేజోమయమూర్తిని చూసి అతడు క్షణకాలం స్తంభించి పోయాడు. మరల మాయ ఆవహించింది. ప్రకృతిలో పడిపోయాడు. అనేకమంది జమీందార్ల, లక్షాధికార్ల యిళ్ళలో ఆడవారి కెందరికో అతడు గాజులు వేశాడు. కాని ఎన్నడూ అతడలాంటి స్త్రీమూర్తిని చూడలేదు. "రండమ్మా! రండి! మీకు నచ్చిన గాజులు వేస్తాను?" అంటూ అతడు ఓ పెద్ద చెట్టు నీడలో కూర్చున్నాడు.

ఆ స్త్రీమూర్తి నెమ్మదిగా అతని దగ్గరకు వచ్చి కూర్చుంది. ఆమె మహనీయ రూపాన్ని చూసి అతడు మనసా - 'దుర్గ నీ వెనకాలే తిరుగుతూంది' అని అల్లరి పిల్లలు అన్న మాటలు నిజమే కాబోలు అనుకున్నాడు. ఆమె మందహాసం చేస్తూ- 'గాజులబ్బీ! నాకు మంచి గాజు లెయ్యి' అంది.

దుర్గాదాసు మూటలోంచి మంచి మంచి గాజులు తీసి ఆమె చేతులకు వెయ్యసాగాడు ఆమె స్పర్శమాత్రంచే అతని శరీరమంతా రోమాంచితమై పోయింది, గుండె దడ దడలాడసాగింది. గాజులు తొడుగుతూకూడ అతడు "దుర్గా! దుర్గా!" అని అంటూనే ఉన్నాడు. "అబ్బీ! ఇందాకటి నుంచి చూస్తున్నాను. 'దుర్గా! దుర్గా!' అంటున్నా

వేమిటి? దీనివల్ల నీకు కలిగే లాభం ఏమిటి?" అని ఆమె ప్రశ్నించింది.

దుర్గాదాసుకు నోట మాట రావడం లేదు. కొన్ని క్షణాలు గడిచాయి. "అమ్మా! మా గురువుగారు "దుర్గా! దుర్గా!" అని సర్వదా అనమన్నా రమ్మా! అందుకే అంటు న్నాను. ఈ జపంవల్ల, స్మరణవల్ల అమ్మ తప్పక దయ చూపుతుందని వారు చెప్పారు తల్లీ-" అన్నాడు.

"నువ్వెప్పుడైనా అమ్మను చూశావా?"

"లేదు తల్లీ! అమ్మను చూసేటంతటి పుణ్యకార్యం నేనేమి చేయగలిగా నమ్మా?"

"దుర్గా! దుర్గా! అని జపించడంకంటె పుణ్యకార్యం ఏముందయ్యా? అయినా అమ్మను చూడలేని దానికి ఊరికే జపం చడం మాత్రం దేనికి?"

"అమ్మా! నేను మూఢుణ్ణి. సరిగా నాకేమీ తెలియదు. నామాన్ని జపించి నంత మాత్రానికే దర్శనభాగ్యం కలిగే టట్లయితే అవశ్యం యింకా జపిస్తాను."

గాజులు తొడగడం అయిపోయింది. అప్పుడామె నవ్వుతూ- "అబ్బీ! చెప్పడం మరిచాను. అసలు నాదగ్గర డబ్బులు లేవు రా! నీ గాజులు నువ్వు తీసేసుకో."

ఎందుకో తెలియదు. దుర్గాదాసు ఉదా సీనుడై పోయాడు. "అమ్మా! తియ్య కమ్మా! తియ్యకు. స్త్రీజాతి అంతా సాక్షాత్తు భగవతి స్వరూపమే. మీ చేతులనుండి నేను గాజులు తిరిగి తియ్యలేను. నాకు వీటి ధర యివ్వనక్కరలేదు" అంటూ అతడు మూటను సర్దుకో సాగాడు.

"అబ్బీ! నీకు డబ్బు లివ్వకుండ గాజులు వేయించు కోను. సరేలే! పోనీ ఓ పని చెయ్యి. మానాన్నగారి పేరు ఉమాపద భట్టాచార్యగారు. వారి వడిగి డబ్బులు తీసుకో. మీ అమ్మాయిగారు గాజులు వేయించుకున్నారు. డబ్బులివ్వమన్నారని చెప్పు. వారు-నా కసలు ఆడపిల్లలు లేరం టారు. కానీ నువ్వు వారి మాటలు నమ్మకు. ఇప్పుడే గాజులు వేసివస్తే అసలు అమ్మాయి లేదంటా రేమిటను. అంతతో ఊరుకోకు. దుర్గామాతా విగ్రహం కింద ఉన్న కుంకుమ బరిణెలో ఒకే ఒక అర్ధరూపాయి వుంది. తీసి యిమ్మన్నారని చెప్పు, వెళ్ళు" అంది.

"ఇప్పుడే వెడతానమ్మా!" అంటూ దుర్గాదాసు వెళ్ళిపోయాడు. ఆ స్త్రీ మూర్తి మరల ఆ చెరువులోని నీళ్ళలోకి దిగి పోయింది.

ఉమాపద భట్టాచార్యులవారికి అప్పు యిస్తే తిరిగిరాదని తెలిసికూడ ప్రజ లాయ నకు అప్పులిస్తూంటారు. మొదటినుండీ ఆయన పరిస్థితి యిలాంటిది కాదు. సిరి సంపదలతో తులతూగే ఆయన వక్రించిన కాలప్రవాహంలోపడి ఆర్థికంగా దిగజారి పోయాడు. కాని ఆయన చిత్తవృత్తులు మాత్రం పూర్తిగా అమ్మవైపు సంలగ్నం కాసాగాయి. స్వగృహంలో ఆయన దుర్గా మాత విగ్రహాన్ని ప్రతిష్ఠించుకున్నాడు. పూజలో, ఆత్మచింతనలో, సద్గ్రంథావ లోకనంలోనే ఆయన సమయం అధికంగా గడిచిపోయేది. ఆయన భార్య అన్నపూర్ణ, సహధర్మచారిణిగా పేరు తెచ్చుకున్నది. అయిదారేళ్ళ వయస్సుకల శివరామ కుమా రుడు 'దుర్గా! దుర్గా!' అంటూ భజన చేస్తూ నాట్యమాడుతూంటే చూసి తల్లి దండ్రులు ఆనందాశ్రువులను తుడుచు కుంటూ ఆనందపరవశులవుతూండే వారు. క్రమక్రమంగా వారి భోగవాసనలు క్షీణించ సాగాయి.

ఉమాపద భట్టాచార్యులవారు నిత్యం బ్రహ్మ ముహూర్తానికి ముందుగానే లేచి "దుర్గా దుర్గా" అనుకుంటూ స్నానంచేసి ప్రాతః సంధ్యాదులు పూర్తిచెసుకుని భగవ ద్గీత, చండీ స్తోత్రాదులను పారాయణ

చేసుకుంటారు. పూజ, హవనాదులయిన తరువాత అమ్మవారికి నైవేద్యం పెట్టి బలి, వైశ్వదేవ, గోగ్రాసాదు లర్పించి అతిథు లెవరైనా వస్తారేమో నని నిరీక్షిస్తుంటారు. అతిథిసేవానంతరం భాగవత పురాణ, దేవీ భాగవత, దేవీపురాణ, దేవ్యుపనిషదాదులను యథాశక్తి పఠిస్తూనే అపరాహ్ణాన్ని గడి పేస్తారు. సాయం సంధ్యానంతరం శ్రీదేవికి ఆరతు లర్పించి దీప ప్రకాశంలో కూర్చుని చాలాసేపు జపం చేసుకుంటూ అమ్మ లీలలను గురించి చింతిస్తూంటారు. సాయంకాలం అతిథి సేవానంతరం కొంచెం ప్రసాదాన్ని స్వీకరించి అర్థరాత్రివేళ జగత్తు అంతా నిస్తబ్ధంగా ఉన్నవేళ ఆయన తన హృదయకమలంలో జనని ఆగమనానికై నిరీక్షిస్తూంటారు. ఈ విధంగా ఆయన కాలం గడుస్తూంటూంది.

అన్నపూర్ణ సాక్షాత్తూ అన్నపూర్ణయే. "దుర్గా! దుర్గా!" అంటూ ఆమె గృహకృత్యాలన్నీ చేసుకుంటూంటుంది. దేవ, పతి, అతిథి సేవలలో ఆమె సదా సంలగ్న అయిఉంటుంది. "దుర్గా" నామజప రహితంగా ఆమె జిహ్వ, క్షణం కూడా ఉండదు.

భట్టాచార్యులవారు ధనాన్ని సంపాదించాలన్న ప్రయత్నాన్నిన్ని యెన్నడూ చెయ్యలేదు. దానితో దారిద్ర్యం పెరిగిపోసాగింది. తీవ్ర దారిద్ర్యస్థితి మనస్సులో ఎన్నడైనా మెదలితే ఆయన మనస్సులోనే గుసగుసలాడుతూ - భవానీ చరణ కమలాలను స్మరించే నీకు సిరిసంపద లెలా లభిస్తాయి? ఆ పాదరాజీవాలు సంపదలను నాశనం చేసేవి కాకపోతే శివదేవుడు శ్మశాన వాసి యెందు కవుతాడు?" అని తన్మయత్వం చెందే ఆయనకు దారిద్ర్య విషయం స్మృతిలో ఉండేదేకాదు. ఉండుండి ఆయనకో సందేహం కలుగుతూండేది. ఇష్టదేవతా దర్శనం భావరూపంలోనే అవుతుందా? అన్న దాని కెన్నడూ ఆయనకు సమాధానం దొరకలేదు.

దారిద్ర్యం కారణంగా అప్పులు బాగా పెరిగిపోవడంతో - "ఇక అప్పులు చెయ్యను. ఎవరినీ యాచించను కూడ. అమ్మ అన్నం పెడితే తింటాము. లేకుంటే పస్తుంటాము. అప్పులుచేసి యితరుల్ని యెందుకు బాధపెట్టాలి? అమ్మ యేమి చేస్తుందో చూస్తాను. ప్రాణాలు పోయినా సరే అమ్మను తప్ప యెవరినీయాచించను" అని నిశ్చయించుకున్నారు భట్టాచార్యగారు.

సంధ్యా పూజాదికాలు నెరవేర్చుకొని ఆయన అన్నపూర్ణను "అమ్మవారికి నైవేద్యం తెమ్మ"న్నాడు. కాని నాడు నైవేద్యానికి ఇంట్లో యేమీ లేదు. రెండు జాములు గడచిపోయాయి. ఆయన ధ్యానమగ్నుడై పోయాడు. శివరాముడు ఆకలితో గిలగిల్లాడిపోతున్నాడు. "దుర్గా! మాతా! దుర్గా" అంటూ అన్నపూర్ణ అమ్మ నామాన్ని జపిస్తూంది.

అదే సమయంలో బయటనుండి యెవరో వచ్చి - "శివరామ్! ఓ సారి బయటకు రా బాబు!" అన్నారు. కళ్ళు తుడుచుకుంటూ శివరాముడు బయటకు వెళ్ళాడు. కొన్ని క్షణాలలో మామిడిపళ్ళ బుట్టతో లోపలికి వచ్చాడు. బుట్టను తల్లి కిచ్చి అతడు - అమ్మా! పేరు చెప్పలేదు. ఆయ నెవరో యీ బుట్ట నిచ్చి వెళ్ళిపోయా రమ్మా! అన్నాడు. ఆ విషయం తెలిసికోవడానికి అన్నపూర్ణకు అట్టే సమయం పట్టలేదు. నీళ్ళు నిండిన కళ్ళతో ఆ బుట్టను ఆమె అమ్మవారి దగ్గర నైవేద్యం కోసం పెట్టింది. కొంతసేపటికి ఉమాపదుని ధ్యానం భగ్నమైంది. చూసే సరికి అమ్మ సమక్షంలో నైవేద్యం పెట్టబడి ఉంది. "ఇదంతా ఎక్కడ నుండి వచ్చింది?" అని అతడు భార్య నడిగాడు. "ఎవరో శివరాముడి కిచ్చి వెళ్ళిపోయారు" అంది అన్నపూర్ణ. ఉమాపదుడు 'అమ్మ పురుష రూపంలో కూడ వస్తుందా?' అనుకున్నాడు. ఆయన కనులు చెమ్మగిల్లాయి.

ఆయన దుర్గాదేవికి మహానందంగా నైవేద్యం సమర్పించాడు. "అన్నపూర్ణా! అమ్మ శివరాముడికి మాత్రమే ఆహారం పంపింది. మనం ఉపవాసం చేద్దాము" - అన్నాడు. నాడలాగే గడచిపోయింది. మరునాడు మధ్యాహ్నవేళ కెవరో వచ్చి శివరామునికి ఓ చెంబుడు పాలిచ్చి వెళ్ళిపోయారు. ఆ క్షీరాలే అమ్మకు నైవేద్యంగా సమర్పించబడగా వాటితో శివరాముడి ప్రాణాలు రక్షించబడ్డాయి. ఆ భక్త దంపతులు నాడు కూడా ఉపవసించవలసి వచ్చింది. మూడవరోజు పూజ అయింది. రెండు జాములు గడిచాయి. ఆకలితో శివరాముడు గిలగిలలాడుతూ యేడవసాగాడు. ఎన్ని చెప్పినా వాడు ఊరుకునేలా లేడు.

ఉమాపదుడు అమ్మ విగ్రహం చూస్తూ "జననీ! అసలు నువ్వున్నావా!" అని ప్రశ్నించాడు. దుర్గామాత అధరంపై ఒక క్షీణ హాసరేఖను చూస్తూన్నట్లనిపించింది. అదే సమయంలో బయటనుంచి ఎవరో - "భట్టాచార్యుల వారున్నారా!" అని పిలిచినట్లయింది. ఉమాపదుడు బయటకు చూశాడు. భిక్షార్థులైన సన్యాసులు ముగ్గురు నిలబడి ఉన్నారు. ఆయన పరుగెత్తుకొని బయటకు వచ్చి ఆ ముగ్గురినీ లోపలికి తీసుకెళ్ళి వారి పాదాలు కడిగి సుఖాసీనుల్ని చేసి విసనకర్రతో వీచసాగాడు. అంతలో వారిలో ఒక రందుకుని "ఆర్యా! నిన్నటి నుండి మాకు ఆహారం లేదు. చాల ఆకలితో వచ్చాము. మాకు భిక్ష నీయగలిగితే మీకు శుభం కలుగుతుంది" అన్నాడు.

ఉమాపదుని నెత్తిమీద ఆకాశం విరిగి పడ్డట్లయింది. ఇప్పు డేం చేయుదును? అతిథుల్ని సేవించే దెలాగ? ఇంట్లో ఏమీ లేవే. ఎలాగో, ఏమిటో, ఏం జరుగుతుందో

[31వ పేజీలో]

భక్తవత్సలుడు

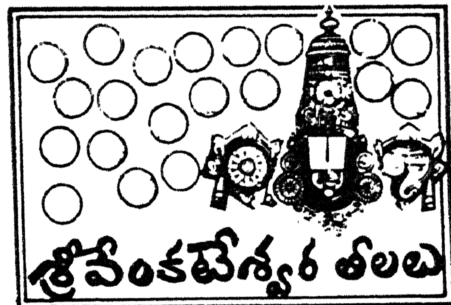
ఈ సంఘటన జరిగి దాదాపు ఇరువది వత్సరాలయినా నిన్న, మొన్న జరిగినట్లు ఉంటుంది. మా రెండో వాడికోసారి వాంతులు, విరేచనాలు, జ్వరం. వారం రోజు లయింది. డాక్టరు రకరకాల మందులేస్తు న్నారు. కాని ప్రయోజనం లేకపోయింది. అప్పుడు మావారి స్నేహితుడు, బాబును చూడటానికి వచ్చారు. ఆయనకు ఏడు కొండలవానిపై భక్తి విశ్వాసాలు ఎక్కువ. బాబును చూడగానే "కళ్ళు మూసుకొని" ఏడుకొండలవాడా! వేంకటేశ్వరా! బాబుకు తగ్గితే, నీ కొండకు వచ్చి తలనీలా లిస్తానని దణ్ణం పెడుతూ, గట్టిగానే అన్నారు. ఎందు కన్నగారూ వారికి నమ్మకం లేన ప్పుడు ఇలా చేశారు అన్నాను. "ఏ దేవునికి మొక్కినా జరిగేది జరుగక మానదనే" ఆయన సిద్ధాంతం. మీకూ తెలుసుకదా! అలా ఎందుకు మొక్కారు అన్నాను. "ఆ వడ్డి కాసులవాడే దృష్టాంతం చూపించి తీసుకెళ్తాడు.'నేనున్నాగా' అన్నారాయన.

మరురోజుకే అన్నీ తగ్గుముఖం పట్టాయి. బాబు తేరుకున్నాడు, శ్రీనివాసుని దయ వలన. కాని మొక్కెలా! అని మనస్సులో ఆందోళన. ఉన్నట్టుండి కార్తీక మాసంలో టిక్కెట్లు తెచ్చాను, అందరూ బయల్దే రండిరా! అన్నారు అన్నగారు మా వారితో. 'ఎందుకురా! అనవసరం ఖర్చు; వాడికి తగ్గాల్సి తగ్గింది' అన్నారు మా వారు. ఊరుకోవోయ్ నేను మొక్కుకున్నాను. నేనే తీరుస్తాను. ఈ ఒక్కసారి కాదనకు అన్నా రాయన. అందరం బయల్దేరాం. తిరుపతిలో దిగాం. బెడ్డింగ్, పెద్ద జిప్‌బ్యాగ్‌లో ఉన్న నగలు, దైవసన్నిధానం కాబట్టి పట్టుచీరెలు, చలికి శాలువలు, ఉన్నికోట్లు, డబ్బు అన్నీ తీసుకెళ్ళాం. కొండపైకి బస్సులో వెళ్ళాం. పాపం ఆయన కాటేజీ కూడ చూశారు. అందరం స్నానాలు చేసి టిఫిన్లు అవి అయి నాక సాయంత్రం"ధర్మదర్శనం" అన్నారు. దైవదర్శనం చేసుకున్నాం. చలికాలం కదా! ఎక్కువ జనం లేరు అప్పుడు.

మరురోజు 'తలనీలాలు' ఇచ్చి వచ్చాం. హుండీలో డబ్బు వేయించి, వేంకటేశ్వరుని చూసి వస్తుంటే, మా వారిని ఆయన స్నేహి తుడ్ని హుండీలో డబ్బు లెక్క పెట్టేటప్పుడు సాక్షులుగా కూడా పిల్చారు. మేం కట కటాల ఈవల ఉన్నాం. అందరం కలిసి వస్తుంటే ఇదంతా కలా! అనిపించింది. వేంకటేశ్వరుడు కదా! మరి మా వారిని మార్చాడు.

ఆ మరురోజు 3 గంటలకు మధ్యాహ్నం బస్సుకి తిరుగు ప్రయాణమయ్యాము. టిక్కెట్లు తీసుకుని బస్సు ఎక్కాం.మావారు బ్యాగ్ లోపలపెట్టి ఇప్పుడేవస్తాం చూస్తుండ మన్నారు. జనం ఒక్కసారి ఎక్కటంలో సంచి గమనించలేదు. బాబు ఒకటే ఏడుపు. ఇంతలో అందరూ ఎక్కారు. బస్సు బయల్దే రింది. కొండ సగం దిగింది కూడాను. 'బ్యాగ్ అక్కడుందా' అన్నారు మా వారు. టిక్కెట్లు డబ్బుతో సహా అన్నీ అందులోనే ఉన్నాయ్.

మలుపులు తిరిగేటప్పుడు ప్రక్కలకు జరిగి ఉంటుంది, గాబరాపడకండి అన్నారు కొందరు ప్రయాణీకులు. కొండ క్రిందకు వచ్చేశాం. బ్యాగ్‌లేదు. బస్సులో అందరి దగ్గర చూశారు. ఎంత చూసినా బ్యాగ్ దొరకలేదు. ఇంక మా వారు "వస్తందటే విన లేదు దేవు డన్నారు; మొక్కులన్నారు; ఆ తిరుపతి దేవుడు తిరుక్షవరం చేశాడు. తిరిప మెత్తుకోమన్నాడు. తలాక జోలెకట్టండి"అని గందరగోళం చేశారు. పాపం! టిక్కెట్లు తెచ్చి ఇంతకష్టపడి నాయన, స్నేహితుడు 'స్వామి కపచారం జరిగిందేమో! లేక ఇదంతా పరీక్షా! ఏదైందీ అర్థంగాక అవా క్కయి పోయాడు మానవుడు. ఆయునేం చేస్తారు? తిరిగి పైకి వెళ్దా మన్నా డబ్బు ల్లేవు అన్నారాయన. అంతా చూస్తుండగానే బస్సులో పెట్టాను కదా! అక్కడెందు కుంటుంది అన్నారు మావారు. ఆఖరి ప్రయత్నంగా మావారి స్నేహితుడు బస్‌స్టాండ్‌లోని హోటల్ నుండి, కొండపై దేవస్థానం వారికి ఫోన్ చేశారు. వెంటనే బస్‌స్టాండ్‌లో జిప్‌బ్యాగు దొరికింది. దాని రంగు దానిలో ఉన్న వస్తువుల వివరాలు చెప్తే పంపిస్తా మన్నారు. మా వారిని తీస్కెళ్ళి ఫోన్‌లోచెప్పమన్నారు. అన్నింటి వివరాలు చెప్పారు. టిక్కెట్ల నంబర్లు, 2 వందలు 5 రూ. నోట్లు కట్టలున్నాయ్. వాటి సిరీస్ నంబర్లు కూడా చెప్పమన్నారట! అదృష్టం కొద్దీ ఆ కాగితం జేబులో దొరికింది. అదికూడ చెప్పినాక 'బ్యాగ్' పంపుతున్నా నన్నారు ఫోన్‌లో. బ్యాగ్ రాలేదు. ఇంతలో

రైలు వెళ్ళిం దన్నారు. ఆఖరి బస్సు వెళ్ళి పోయింది. "ఇస్తామన్నారు కాని మన సొవ్వద్దూ!" అన్నారు మా వారు. అలా అనకోయ్. నీ వింకా ఆ భక్తజన వత్సలుణ్ణి పూర్తిగా నమ్మలేదు. నీకు నమ్మకం కలిగించ టానికే ఆయన సత్యం నిరూపించటానికే వస్తాడయ్యా! ని సొమ్ము పూచికపుల్ల పోదు. కుబేరుడి కిచ్చి పంపిస్తాడన్నారాయన. 10-30 గం॥లకు ఒకాయన బస్సులో వచ్చి మా బ్యాగ్ మా కిచ్చారు. ఆ బ్యాగ్ బస్‌స్టాం డులో ఉందిట. ఎవరో నామాలాయన తెచ్చి దేవస్థానం వారి కిచ్చారట. ఇన్ని కట్టుబట్టలు బంగారం, డబ్బు. ఒకరిని నమ్మి పంపించ లేక ఛీఫ్ క్యాషియర్ చేతికిచ్చి పంపారట. స్పెషల్ బస్సులో ఆయన ఛీఫ్ క్యాషియర్ అని తెలిసి మా వారు ఒక వంద ఇవ్వ బోయారు, మా సంతోషం కోసం అంటూ!! వద్దండీ! ఇది మా దేవస్థాన కర్తవ్యం. మా కనీసధర్మం కూడాను అని, ఆయన వెళ్ళి పోయారు. తర్వాత ప్రతి సంవత్సరం దైవదర్శనం చేసుకుంటున్నాం. మా ఇలు వేల్పు శ్రీనివాసుడే.

— శ్రీమతి వళిపి జగదీష్

శ్రీ పద్మావతీ అమ్మవారి ఆలయం, తిరుచానూరు

నిత్యపూజా నివేదనలు

సుప్రభాతం — ఉ. 5-00 గం॥ నుండి 5-30 గం॥ వరకు

సహస్రనామార్చన — ఉ. 5-30 గం॥ నుండి 6-00 గం॥ వరకు
(రు. 6-50 టిక్కెట్‌తో నలుగురు వ్యక్తుల్ని అనుమతిస్తారు.)

నిత్యఅర్చన — ఉ. 6-00 గంటలకు
(ఏడాదికి రు 150/- లు చెల్లించిన గృహస్థులకు మాత్రమే.)

శుద్ధి. మొదటి గంట — ఉ. 6-00 గం॥ నుండి 6-30 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — ఉ. 6-30 గం॥ నుండి మధ్యాహ్నం 1-00 గం॥ వరకు

శుద్ధి. రెండవగంట — మ. 1-00 గం॥ నుండి 1-30 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — మ. 1-30 గం॥ నుండి రాత్రి 7-00 గం॥ వరకు

శుద్ధి. రాత్రికైంకర్యము — రా. 7-00 గం॥ నుండి 7-30 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — రా. 7-30 గం॥ నుండి 8-45 గం॥ వరకు

శుద్ధి — రా. 8-45 గం॥ నుండి 9-00 గం॥ వరకు

ఏకాంతసేవ — రా. 9-00 గం॥ నుండి 9-15 గం॥ వరకు

శుక్రవారాలలో....

సుప్రభాతం — ఉ. 4-00 గం॥ నుండి 4-30 గం॥ వరకు

సహస్రనామార్చన — ఉ. 4-30 గం॥ నుండి 5-00 గం॥ వరకు
(రు. 6-50 టిక్కెట్‌తో నలుగురు వ్యక్తుల్ని అనుమతిస్తారు)

నిత్యఅర్చన — ఉ. 5-00 గం॥ నుండి 5-15 గం॥ వరకు

శుద్ధి. మొదటిగంట — ఉ. 5-15 గం॥ నుండి 5-45 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — ఉ. 5-45 గం॥ నుండి 7-00 గం॥ వరకు

సళ్ళింపు — ఉ. 7-00 గం॥ నుండి 7-30 గం॥ వరకు

మూలవర్లకు అభిషేకం—ఉ. 9-00 గం॥ నుండి 10-00 గం॥ వరకు
(100 రూ. టిక్కెట్‌తో ఇద్దరు వ్యక్తులకు మాత్రమే.)

అలంకారము, రెండవగంట — ఉ. 10-00 గం॥ నుండి 11-00 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — ఉ. 11-00 గం॥ నుండి రాత్రి 8-00 గం॥ వరకు

ఊంజల్ సేవ — రా. 7-00 గం॥ నుండి 8-00 గం॥ వరకు
(అద్దాలమండపంలో రు. 150 టిక్కెట్‌తో జరుపుకొనవచ్చును. గృహస్థుకు 5 గ్రాముల వెండి డాలర్ బహూకరిస్తారు.)

రాత్రిగంట — రా. 8-45 గం॥ నుండి 9-00 గం॥ వరకు

ఏకాంతసేవ — రా. 9-00 గం॥ నుండి 9-15 గం॥ వరకు

ఆర్జితం వివరాలు :

ప్రత్యేక దర్శనం: రూ. 2-00
సహస్రనామార్చన: రూ 6-50
నిత్యఅర్చన: రూ. 150-00 (ఏడాదికి)
అర్చన: రూ. 1-00
హారతి. రూ 0-50

పూరాభిషేకం (శుక్రవారాలలో) రూ. 100-00
ఊంజల్ సేవ (శుక్రవారాలలో) రూ. 150-00
తిరుచ్చి ఉత్సవం: రూ. 63-00
గజవాహనం: రూ 37-00.

కొన్ని శక్తిపీఠాలు వాటి పూర్వగాథలు

భారతదేశమందలి శక్తిపీఠాలలో అస్సామ్ రాష్ట్రమందలి కామాఖ్య మరియు శ్రీహట్ట, మహారాష్ట్రమందలి కొల్హాపురం (మహాలక్ష్మి), తులజాపూర్ (భవాని), మాహుర్ (రేణుక మరియు సప్తశృంగి) కర్ణాటకమందలి కొల్లూరు (మూకాంబిక), శృంగేరి (శారద), తమిళనాడులోని కాంచీపురం (కామాక్షి) మధుర (మీనాక్షి), కేరళరాష్ట్రమందలి క్రాంగనూరు (కురుంబ భగవతి), మన్నడి (కాళీ) సుప్రసిద్ధమైనవి.

పై పేర్కొన్నవాటిలో కామాఖ్య పురాణ ప్రసిద్ధమైనదే కాక అత్యంత ప్రాచీనమైన క్షేత్రం. అస్సాం రాష్ట్రంలో గౌహతికి అయిదు కిలోమీటర్ల దూరంలోనున్న యీ క్షేత్రం నీలాచల మను కొండపై వున్నది. ఈ కొండను పరమ శివుని శరీరంగా భావిస్తారు. కామాఖ్య పదం సంస్కృతజన్యం కాదు. కామాఖ్య అంటే దయ్యం, ప్రేతం అన్న అర్థాలు వుండేవి. కామాఖ్య క్షేత్రాన్ని శ్మశానమని యీ నాటికీ వ్యవహరిస్తారు. దేవాలయమందలి గర్భగుడిలో దేవతామూర్తి లేదు. ఒక గుహ వుంది, ఆ గుహలోని ఒక మూలనున్న నల్లని బండరాయిపై యోని సంకేతం వున్నది. ఆ స్థలం ఎల్లప్పుడూ తడిగా వుండటం విశేషం. ప్రతినెలా యిచటనున్న దేవి రజస్వల అవుతుందని ప్రతీతి. ఆషాఢమాస ప్రారంభంలో "అంబువాచి" (ఆమేటి) సందర్భాన్ని ఆలయాన్ని మూడు రోజుల పాటు మూసి వేస్తారు. దేవి యోని రక్తస్రావ మన్న గుర్తుకు సంకేతంగా రక్తపు మరకలతోనున్న వస్త్రాలను భక్తులకు యిస్తారు. దేవీ భాగవతంలో:

"భూమండలే క్షేత్రరత్నం
మహామాయాధివాసితమ్,
నాత: పరతరం స్థానం
క్వచిదస్తి ధరాతలే.
ప్రతిమాసం భవేద్దేవీ
యత్ర సాక్షాద్రజస్వలా.
యోనిపీఠం కామగిరౌ
కామాఖ్యా తత్ర దేవతా,
యత్రాస్తే త్రిగుణాతీతా
రక్తపాషాణ రూపిణీ.

ఇది అతి ప్రాచీన తాంత్రికపీఠం అనుటలో ఏ మాత్రం సందేహం లేదు. ఆలయం శ్రీచక్రాకారంలో వున్నది. త్రికోణాకారమగు యోనికే పూజ జరుగును. దేవీ నామమాల చెప్పునపుడు ప్రతి పేరు చివర 'నమః' అనుటకు బదులుగ 'వౌషట్' అని చెప్పటం అక్కడి సంప్రదాయం. అచట యజుర్వేదీయ కాణ్వశాఖకు చెందిన వేదశాస్త్రీయులు తమను 'కామాఖ్యులు'గా పేర్కొంటారు.

మహారాష్ట్రమందలి కొల్హాపురం (కరవీర) మహాలక్ష్మిస్థానంగా విఖ్యాతమైనది. ఈ లక్ష్మి శాక్తలక్ష్మి. బ్రహ్మ మానసపుత్రులైన గయ, లవణ, కొల్ల అను వారలు శివుని మెప్పించి అతని అనుగ్రహంవల్ల అపార శక్తులను సంపాదించి లోకకంటకులైనారు. విష్ణువు గయుణ్ణి, లవణున్ని హతమార్చినాడు. సోదరుల వధకు కనలిపోయిన కొల్లుడు కొల్హాపురమునకు వచ్చి బ్రహ్మను గురించి తీవ్రతప మొనర్చి తత్ఫలితంగా లోకాధిపత్యం సంపాదించాడు. కొల్లుడు రాజ్యభారాన్ని కుమారుడైన కరవీరునకు అప్పగించి తపస్సుకు వెళ్ళాడు. కరవీరుడు దేవతలను హింసింపసాగినాడు. ఈశ్వరుడు

(27వ పేజీలో)

దేవీతత్త్వము

మన చర్మచక్షువులకు గోచరించు చరాచర జగత్తంతయు, పరబ్రహ్మము నుండి యావిర్భవించినదని వేదాంతుల యభిభాషణము. ఈ సర్వజగత్తు కార్యకారణ భావముచే నొప్పియున్నది. అన్ని పదార్థముల యావిర్భావమునకు కారణములు కలవు. కాని పరబ్రహ్మమునకు కారణములేదు. కారణము కార్యము పరబ్రహ్మమే యగుచున్నది. అయినచో నీ జగత్తంతయు శక్తిమయ మనియు, శక్తినుండియే యీ చరాచర జగత్తంతయు నావిర్భవించె నని శాక్తేయుల కథనము. "ఏకమేవాఽద్వితీయం బ్రహ్మ" అని వేదాంతుల విశ్వాసము. ఈ రెండు విషయములు స్థూల దృష్టికి ద్వివిధముగా కన్పడుటచే పరబ్రహ్మ మొక్కటే యను నద్వైత భావమునకు విరోధ మేర్పడుచున్నది.

స్థూలదృష్టికి శక్తి, బ్రహ్మము, అని రెండు విధములుగా గోచరించినను, పరమార్థావస్థయందు ఈ రెండును నొకటియే యనియు, అది అద్వితీయ పరబ్రహ్మమే యనియు, వివరించి తద్విరోధమును వేదాంతులు లేక అద్వైతవాదులు పరిహరించిరి. దీపము ఉపాధిభేదముచే ద్వైవిధ్య మెట్లు పొందుచున్నదో, ఆదర్శమున (అనగా దర్పణమున) ప్రతిబింబ మెట్లు భాసించుచున్నదో అట్లే వ్యవహారకాలమున పరబ్రహ్మమునకు, శక్తికిని, ద్వైవిధ్యము కల్పింపబడెను. ఇంతేకాక పరబ్రహ్మమునకు "శక్తి" యను పేరుతో స్త్రీరూపము సృష్టికాలమున కల్పింపబడినది. ''ప్రాంతమున "స్త్రీ పుం నపుంసక" భేదవ లేక పరబ్రహ్మము తత్, అను పేరుతో వ్యవహరింపబడును.

దేవీరూపకల్పన

బుద్ధి, శ్రీ, ధృతి, కీర్తి స్మృతి, శ్రద్ధా, మేధా, దయా, లజ్జా, క్షుధా, తృష్ణా, కాంతి, శాంతి, పిపాస, నిద్రా, తంద్రా, జరా, విద్యా, అవిద్యా, స్పృహా, వాంఛా,

శక్తి, అశక్తి, వస, మజ్జ, త్వక్, ఋతము, అనృతము, పరా, పశ్యంతీ, మధ్యమా, వైఖరీ, ఈ నాలుగు (వాగ్భేదములు), వివిధములగు నాడులు, ఇవన్నియు శక్తి యొక్క రూపములే కాని తద్భిన్నములు కావు. ఈ ప్రపంచమున శక్తికంటే భిన్నమైన పదార్థము వేరొక్కటి కానరాదు. గౌరీ, బ్రాహ్మీ, వారాహీ, రౌద్రీ, వైష్ణవీ, శివా, వామనీ, కౌబేరీ, నారసింహీ, వాసవీ, మున్నుగాగల అనేక రూపములతో పరాశక్తి పర్యాక్రమించుచు సమస్త కార్యములను నెరవేర్చుచున్నది.

జలములందలి శైత్యము, వహ్నియందలి వేడి, సూర్యునందలి తేజము, చందురునందలి హిమము శక్తియొక్క యావిర్భావములే. శక్తివినా యే పదార్థము కొంచెముగా చలించుటకు సైతము సమర్థము కాదు. త్రిమూర్తులగు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు సైతము శక్తి కలితులై తమ తమ కార్యముల నిర్వర్తించుచున్నారు. ఈ భూమి, ఆదిశేషుడు, ఆది కూర్మము, అష్టదిగ్గజములు, శక్తి కలుగుటనుపట్టి యే భారవాహకము లగుచున్నవి.

సమస్త పదార్థముల యావిర్భావమునకు కారణభూతమగు శక్తి నుండి సత్త్వ, రజ, స్తమో గుణాత్మకమగు పరాహంత, దానివలన మహత్తత్త్వము, (అనగా శాశ్వతము, క్షణికము, శూన్యము, నిత్యానిత్యము, సకర్తృకము, అహంకారము, (మహత్తు॥ ఇవి మహత్తత్త్వ సంజ్ఞకములు) దీనినుండి అహంకారము, దానినుండి పంచతన్మాత్రలు, వానినుండి పంచభూతములు యథాక్రమముగ నుద్భవించెను. భూత పంచకము, జ్ఞానేంద్రియ పంచకము, కర్మేంద్రియ పంచకము, మనస్సు ఈ పదియాఱును కార్యకారణభావముతో నొప్పి యుండును. ఇట్టి ప్రకృతిగలది దేవీతత్త్వమని పౌరాణిక కథనము.

నవరాత్రి పూజావిధానము

ఈ పూజా కార్యక్రమము చైత్రమాసమందైనను, అనగా వసంతఋతువునందు కాని, శరదృతువు అనగా ఆశ్వయుజ మాసమునందు కాని చేయవచ్చును. ఏ మాసమున చేసినను శుక్లపక్షమున ప్రతిపత్తిథి మొదలుకొని నవరాత్రములు దేవి నారాధింపవలయును. అంతకు ముందు రోజు అమావాస్య తిథినాడు పూజాద్రవ్యములను సమకూర్చుకొని యా దినమున హవిష్యమును మాత్రమే భుజించి (దీనినే పురోడాశ మందురు. పురోడాశమన, వరి పిండిని నేతిలో వేయించి దానిని వర్తులాకారమగు నుండలుచేసి వానిని పిడకల దాలిలో కాల్చినపిమ్మట హోమము చేయవలయును. మిగిలిన శేషము హవిష్యము. దీనిలో వరిపిండి నేయి రెండు పదార్థములు తేజోభాగ మెక్కువగా నుండును. ఈ రెండు పదార్థములు సాత్త్వికాహారమనియు,ఆయుర్దాయమును పెంపొందింపజేయునని వైదికకర్మానుష్ఠాతల సిద్ధాంతము.) ఏకభుక్తము చేసి, సమతల ప్రదేశమందు పదాఱు చేతులు ప్రమాణముగల నేలను సమచతురస్రాకారముగా ఎన్నికచేసికొని, స్తంభధ్వజములతో నొక మంటపమేర్పఱువవలయును. తెల్లమట్టితో పేడతో నా ప్రదేశము నలికి ముగ్గుపెట్టి (వరిపిండితో మాత్రమే) మంటప మధ్యమున నాలుగు హస్తముల వైశాల్యము, ఒక హస్తము ఎత్తుకలుగునట్లుగా నొక వేదిక నిర్మించి దానిని తోరణాదులతో నలంకరింపవలయును.

అమవసనాటి రాత్రి మంత్రశాస్త్రవేత్తలను వేదవేత్తలను సన్మానముతో, మహానియమనిష్ఠావరులగు బ్రాహ్మణులను దేవీ నవరాత్రి కార్యక్రమ నిర్వహణమునకై పిలువవలయును.

ప్రతిపత్తిథినాడు అరుణోదయ కాలమున నదీ, నద, వాపీ, కూప, తటాకాదులందు గాని గృహమునందుగాని స్నానమాచరించి నిత్యకర్మలగు సంధ్యావందనాద్యనుష్ఠానములను నెరవేర్చిన పిమ్మట అంతకు ముందు ఆమంత్రణము చేసిన బ్రాహ్మణులను శక్త్యనుసారముగా వస్త్రాలంకారాదులతో నర్చించి సంతృప్తి నొందింపవలయును.

బ్రాహ్మణులు తొమ్మండ్రుకాని, ఏవురుకాని, న సురుకాని, చివరకు ఒక్కనినైనను పూజాకాలమున అంబికామూలమంత్ర జపము చేయుటకై నిమంత్రింపవలయును.

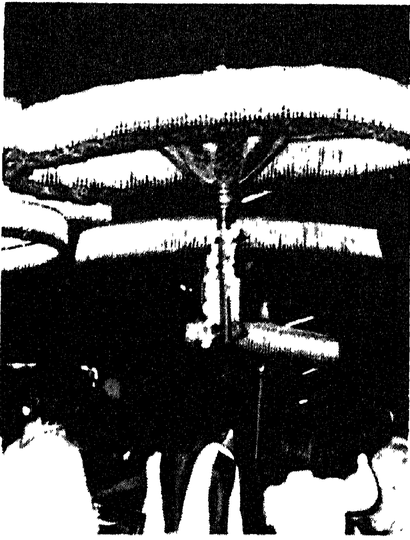
దేవీభాగవత పారాయణము చేయుటకు శాంతమూర్తిని,మహితుని, నొక్క ద్విజుని వరియింపవలయును. పిమ్మట స్వస్తి వాచన పురస్సరముగా శక్తిపూజ ప్రారంభింపవలయును.

పైన చెప్పిన మంటప మధ్యపీఠమునందు పట్టువస్త్రము (తెల్లనిది) పఱచి దానిపై దేవి సుఖాసీన యగుటకై సింహాసనమును స్థాపించి యందు నాలుగు హస్తములు కలది రత్నాలంకారములతో భాసిల్లునది ముక్తాహారములతో నొప్పారునది, దివ్యవస్త్రావృతయైనది, సౌమ్యమూర్తి కలది, సర్వలక్షణములతో లక్షింపబడినది, శంఖ, చక్ర గదా పద్మములతో కూడినది, సింహవాహనము కలదియగు దేవిని ఆగమ శాస్త్ర ప్రకారముగా ప్రాణప్రతిష్ఠ చేయవలయును. (కొంద ఱాగమశాస్త్రవేత్తలు పదునెనిమిది భుజములు గల జగదంబికను ప్రతిష్ఠింపవలెనని చెప్పుదురు.)

ఏతల్లక్షణ లక్షితయగు విగ్రహము దొరకనిచో, నవాక్షర మంత్ర సంయుతమగు యంత్రమును పీఠపూజకై స్థాపించి దాని పార్శ్వమున పంచ పల్లవములతో కూడినది. (మేడి మఱ్ఱి రావి జువ్వి మామిడి అనునవి పంచపల్లవములు) వేద మంత్రములచే సంస్కృతంబైనట్టిది, పుణ్యతీర్థ జలములతో నిండిన కలశమును స్థాపించి యంత్రములతో పాటు పూజింపవలయును.

మంగళ వాద్యములతో సంగీత గాన నాట్య సమారంభముతో వేదప్రవచనముతో ప్రొద్దు గడపవలయును.

హస్తా నక్షత్రముతో కూడిన ప్రతిపత్తిథి యందు పూజారంభము చేయుట మిగుల శ్రేయస్కరము.

ప్రకటన

గొడుగుల పంపిణీ

మైకు సెట్లవలెనే ఏభై శాతం సబ్సిడీతో గొడుగుల జతను కూడా ఆలయాలకు విరాళంగా ఇవ్వాలని తే 6-8-82 దివ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన నిర్వాహక మండలిలో తీర్మానించటం జరిగింది కనుక గొడుగులు అవసరమైన ఆలయాల అధికారులు తమ అభ్యర్థనలు పంపుకొనవలసిందిగా కోరటమైనది. గొడుగుల జత సగం వెల రూ. 650/- అవుతుందికనుక టి. టి. డి. కార్యనిర్వహణాధికారి పేరిట ఆ మొత్తానికి డిమాండ్ డ్రాఫ్టు తీసుకొని ఆయా జిల్లాల అసిస్టెంట్ దేవాదాయ కమీషనర్ల ద్వారా తమ దరఖాస్తులను పంపిన పక్షంలో, అలాంటి వారికి గొడుగులు మంజూరు చేయబడుతవి.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

ఈ విధముగా పూజచేయు యాజకుడు అంబావ్రతము లుండిగాని (అనగా పగలు భోజనము మాని రాత్రి పూజానంతరము భుజించుట), ఏకాన్నముచే గాని (ఏక భుక్తముచేయుట), దీక్షతో చేయు నీ పూజా దినములందు పూర్తిగా నుపవాసవ్రతము చేసి గాని, (ఈ దినములలో ద్రవము మాత్రమే అశనముగా స్వీకరించుట శాస్త్ర సమ్మతము) యీ దేవీ నవరాత్రవ్రతము చేయుదు నని ప్రారంభముననే దీక్ష పూన వలయును.

మందార, మాలతి, చంపక, పారిజాతాది పుష్పములతో నారికేళ,కదళీ,నారంగ, దాడిమాది ఫలములతో, భక్ష్య, భోజ్య, చోష్య, లేహ్య పానీయాదులగు పంచ విధానములతో ధూప,దీపనీరాజన మంత్రపుష్పాదులతో నతులతో నుతులతో మహాస్తుతులతో దేవి నర్చించిన సకల బాధ లుపశమనము పొంది, ఆధిదైవిక, ఆధిభౌతిక, ఆధ్యాత్మిక తాపత్రయము నశించి సర్వ సౌఖ్యము ననుభవింతురు.

నవరాత్రి పూజానంతరము యథాశక్తి నన్నదానము చేయవలయును. ఎంత నియమ నిష్ఠలతో పూజాదికము సల్పినను, అన్నదానము చేయనిచో నా వ్రతము నిష్ఫలమగును.

మాంసాహారులు దేవీ పూజ చేసినచో బలిదానము చేయవలయును. ఈ బలిదానమునకు "అజము" (మేక), వరాహము (పంది), మహిషము (దున్నపోతు) అత్యంత ముఖ్యములని మునుల మతము. దేవి యెదుట పశుహింస సాధ్యము కాదు. సాధారణముగా హింస నింద్యమైనను యజ్ఞాదికముల, దేవ్యర్చనాదులందు నింద్యము కాదు. బలి యిచ్చిన పశువులకు స్వర్లోక ప్రాప్తి కలుగును.

ఇంతియకాక, త్రికోణాకారముగా కుండము నేర్పఱచి యందు హోమము చేయవలయును. త్రికాలములయందు నృత్య గీత వాద్య వినోదాలతో మనోహరముగ పూజా ద్రవ్యములచే నర్చన చేయవలయును. నవరాత్రి దీక్షితుడు దీక్షాకాలమున భూమిపై శయనింపవలయును. వస్త్రాద్యలంకార దానముచే తృప్తిని పొందించుచు కుమారికల నేకైకవృద్ధి క్రమముతో కాని, అంతకు రెండురెట్లు గాని మూడు రెట్లుగాని ఆమంత్రణము చేసి నిత్యము నారాధింపవలయును.

కుమారీ లక్షణములు

రెండు వత్సరముల నుండి పది వత్సరముల వయస్సు కలిగిన కుమారికలను మాత్రమే శుభలక్షణములు కలిగిన వారల నెన్నుకొనవలయును. ఈ ఎన్నికలో క్రింద వివరింపబడిన వారలు పూజకనర్హులు 1. హీనాంగి 2. దుర్గంధబంధుర 3. కుష్ఠయుక్త 4. వ్రణాంకిత 5. దుష్కులభవ 6. జాత్యంధ 7. కేకర (మెల్లకన్నుగలది) 8. గౌణి (ఏకాక్షి) 9. కురూప 10. బహురోమశ 11. రజశ్చిహ్నాద్యంకిత (ఎఱ్ఱని పుట్టుమచ్చలు గలది) 12. క్షామ 13. గర్భసముద్భూత (ఒక వత్సరము దాటని వయస్సు గలది)13. గోళక (ఒక తండ్రికి జన్మించనిది) 15. కన్యకోద్భూత (అవివాహితస్త్రీకి జన్మించినది) -మున్నగు కన్యకల వర్జింపవలయును. 1 అరోగిణి 2 సురూపాంగి 3 సుందరి 4 వ్రణవర్జిత 5 ఏకవంశ సముద్భూత (ఒక్క తండ్రికి జన్మించినది) అగు కన్యక నర్చింపవలయును. సర్వకార్య సిద్ధికి బ్రాహ్మణీ కన్యకను, జయము కొఱకు క్షత్రియకులసంజాతను, లాభము కొఱకు వైశ్యకుల సంజాతను కాని, శూద్ర-వంశ సంభవను కాని అర్చింపవలయును.

కుమారికా నామములు

రెండు వత్సరముల వయస్సు గల కుమారిక (మొదటిరోజున సమర్పించునది) కుమారి యనబడు. రెండవ రోజున అర్చనీయ మూడు వత్సరముల వయస్సుగలది త్రిమూర్తి యనబడు. మూడవ రోజున పూజనీయ నాలుగు వర్షముల వయస్సు గలది కల్యాణి. నాల్గవరోజున పూజించునది, ఐదు

వర్షముల వయస్సు గలది రోహిణి. ఆరు వర్షముల వయస్సు గలది ఐదవ రోజున అర్చించునది కాళిక. ఏడువర్షముల వయస్సు గలది ఆఱవరోజున అర్చనీయ చండిక. ఎనిమిది వర్షములు గలది ఏడవ రోజున పూజనీయ శాంభవి. తొమ్మిది వర్షముల వయస్సు గలది ఎనిమిదవ రోజున పూజనీయ దుర్గ. పదిసంవత్సరముల వయస్సు గలది తొమ్మిదవ రోజున ఆరాధనీయ సుభద్ర యను నామములతో వ్యవహరింప బడుదురు.

పది సంవత్సరముల కంటె ఎక్కుడు వయస్సు గల కన్యకను పూజకు వరించినచో దేవికి ప్రీతి కలుగదు. పూజా సమయమున పైన చెప్పిన నామములతో నా యా కన్యకల నర్చించినచో దేవి మిక్కిలిగా ప్రీతి చెందును. ఏవంవిధార్చన సమస్త శుభములకు మూలమని దేవ్యుపాసనాపరుల విశ్వాసము. ఏతద్వ్రతమునందు వామాచారపద్ధతి యొక్కటి కలదు. ఈ పద్ధతిలో చేయు పూజాదికములు, ఉత్తరభారతము నందు వ్యవహారమున నున్నదని జనశ్రుతి.

ఏది యేమైనను హింసాదికము లేని వామాచార పద్ధతి నవలంబింపని సాత్త్విక పూజావిధానము జనులకు సర్వశుభముల నొసగునని పరమ మహర్షుల సిద్ధాంతము. రజస్తమోగుణాత్మకమగు అర్చనాదులను పరిహరించుట సర్వదా మానవాళికి శ్రేయస్కరము.

ఇట్టి తత్త్వము పూజావిధానము కలిగిన దేవినర్చించి సమస్త జనులు సర్వశుభములను పొందుదురుగాక.

సర్వే జనా స్సుఖినో భవన్తు.
తేజస్వినావధీతమస్తు.

— శ్రీ రాణి హయగ్రీవశర్మ

(23 వ పేజి తరువాయి)

కరవీరుని సంహరించినాడు. కరవీరుని తుది కోరికమేరకు అతడి రాజధానికి కరవీర పురమని పేరుపెట్టబడింది. తపస్సుముగించి తిరిగివచ్చిన కొల్లుడు మహాలక్ష్మిని గురించి ఘోరతపస్సుచేసినాడు. ఆమె ప్రత్యక్షము కాగా, వంద సంవత్సరముల పర్యంతము దేవి కొల్లాపురమును వదలి పోవునట్లు ప్రార్థించినాడు.

దేవి కొల్లాపురములో వున్నంతకాలము తాను దేవతలను జయించలేనని విశ్వసించినాడు. దేవి భక్తుని కోరికను తిరస్కరించలేక కొల్లాపురం వదలి హిమాలయాలకు వెళ్ళిపోయింది. కొల్లుడు యిష్టమొచ్చినట్లు వ్యవహరిస్తూ దేవతలను బాధింప సాగినాడు. కాని నూరేళ్లు దాటిన వెంటనే దేవి ఘోర రూపముదాల్చి కంకభైరవ, సిద్ధబటుకేశ్వర, కాళభైతాళ మరియు ఆమె సోదరి చాముండ అన్న శక్తుల సహాయంతో కొల్లుణ్ణి హతమార్చింది.

ఒకప్పుడు శాక్త సంప్రదాయకేంద్రమైన యీ క్షేత్రమందలి మంటపం గోడలపై శ్రీచక్రం, లక్ష్మీదేవి మూర్తి శిల్పాలు కనిపిస్తాయి. ఆలయంలో లక్ష్మీదేవి నల్లనిరాతి విగ్రహం మూడు అడుగుల ఎత్తున్నది. నాల్గుచేతులలో మాతులుంగ ఫలం, నేలను తాకుతున్న పెద్దగద, డాలు పానపాత్ర కనిపిస్తాయి. పానపాత్ర శాక్త సంప్రదాయ లాంఛనం. విశ్వకర్మశాస్త్రమున కానవచ్చు ఈ విగ్రహ లక్షణాలు హేమాద్రి చతుర్వర్గచింతామణి నుండి పేర్కొన బడినవి.

దక్షిణాధః కరే పాత్రా
మూర్ధ్వే కౌమోదకీం తథా,
వామోర్ధ్వే ఖేటకం ధత్తే
శ్రీఫలం తదధః కరే.
బిభ్రతీ మస్తకే లింగం'
పూజనీయా విభూతయే.

మార్కండేయపురాణమందలి దేవీ మాహాత్మ్యములో

మాతులింగం గదా ఖేటం
పానపాత్రం చ బిభ్రతీ,
నాగం లింగం చ యోనిం చ
బిభ్రతీ నృపమూర్ధని.

ఈ లక్ష్మీ విగ్రహం శిరస్సుపై నాగలింగం, యోని సంకేతాలు చెక్కబడినవి. వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యంలో లక్ష్మీ కొల్లాపురంలో నిలిచిపోయినట్లు, విష్ణువు వేంకటాచలమునకు తరలి వచ్చినట్లు, వారిరువురూ మరల వేంకటాచల పరిసరాల్లో కలుసుకొన్నట్లు గాథ లున్నాయి. తిరుమలేశ్వరునికి కొల్లాపురమందలి లక్ష్మీదేవికి ప్రాచీన సంబంధ ముండినట్లు ఊహింపబడుచున్నది. తిరుమలకూడా ఒకప్పుడు శాక్త పీఠంగా ఉన్నదన్న విషయం నిర్వివాదం. శక్తియే కాలక్రమంలో విష్ణువుగా మారినట్లుప్రతీతి. తిరుచానూరులో వేంచేసిన పద్మావతీ దేవికిగల సంబంధం అతి ప్రాచీనమైనది కాదనుటకు ఈ దేవాలయాల సంప్రదాయాలనుబట్టి ఊహింప వచ్చును. ఇదొక వాదం. కొల్లాపుర మందలి లక్ష్మీదేవియొక్క పార్శ్వదేవతలలో దక్షిణమున మహాసరస్వతి, కొల్లాసురుడు, పడమర కంకభైరవుడు, ఉత్తరమున మహాకాళి, ముందుపైన గణపతి వున్నారు. ఆమె వాహనం సింహం. గర్భగృహము పై భాగమున శివలింగ మున్నది. చుట్టూ వున్న గూళ్ళలో ఉత్తరాభిముఖుడైన వేంకటేశ్వరుడు, తూర్పున కాత్యాయని, దక్షిణమున గౌరీశంకర మూర్తులున్నాయి.

— శ్రీ జానమద్ది హనుమచ్ఛాస్త్రి

తిరుమల యాత్రికులకు సదుపాయములు

* * *

* అన్ని వర్గాలవారికి అందుబాటులో ఉండేటట్లు ఉచిత, పరిశుభ్రమైన సత్రాలు, లేదా సరసమైన రేట్లకు కాటేజీలలో ఆవాస సౌకర్యం.
* శ్రీవారిని దర్శించు యాత్రికుల క్యూ షెడ్లలో గాలి, వెలుతురుగల విశాలమైన ఏర్పాటులు.
* క్యూ షెడ్లలోనే కాఫీబోర్డువారి అల్పాహార సదుపాయం.
* సరసమైన ధరలకు అన్నపుపొట్లాల అమ్మకం.
* యాత్రికులు వెలుపలకు రానక్కరలేకుండా క్యూలదగ్గరే మరుగుదొడ్డి సౌకర్యం.
* ఆంధ్రప్రదేశ్ పాలసరఫరా సంస్థచే స్వచ్ఛమైన పాలవిక్రయం.
* యాత్రికులు చదువుకునేందుకు దేవస్థాన ముద్రిత గ్రంథాలు స్వామివారి, అమ్మవారి చిత్రపటాల అమ్మకం.
* క్యూలోని యాత్రికులకు విసుగులేకుండా ఉండేందుకు టెలివిజన్ ప్రదర్శనం, భక్తిసంగీత ప్రసారం.
* క్యూలైన్లలోను, తిరుమలకుపోవు కాలిబాట 7 వ మైలువద్ద వైద్యసదుపాయం.
* సామానులు, పాదరక్షలు భద్రపరచుకొనేందుకు ప్రత్యేక సౌకర్యం.
* తిరుమలలో సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీసునుండి వివిధప్రాంతాలకు ఆటో సౌకర్యం.

ఉచిత బస్సుసదుపాయం

* దళారీలనుండి వంచకులనుండి తప్పించేందుకు ముఖద్వారంలో పేష్కారుస్థాయి అధికారి సిబ్బంది.
* క్యూషెడ్లలోని యాత్రికుల ఫిర్యాదులు విచారించేందుకు కావలసిన సౌకర్యములకుగాను పేష్కారు స్థాయిలో మరొక అధికారి, సిబ్బంది.
* యాత్రికుల సామానులను భద్రంగా తిరుమలకుచేర్చే సౌకర్యం ఏర్పాటైంది. తిరుపతిలో ఏ సత్రములోనైనాగాని, టోల్ గేట్ వద్దగాని తమసామాగ్రి అప్పగించి రసీదుపొంది ఆ రసీదు తిరుమల సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీస్ దగ్గర కౌంటర్ లో ఇచ్చి సామాగ్రి పొందవచ్చును.
* దుండగులనుండి యాత్రికులను కాపాడేందుకు, తిరుమలకు వెళ్ళే దోవపొడుగునా రాత్రింబవళ్ళూ పోలీసు గస్తీ ఏర్పాటుచేయబడింది.
* దారిపొడుగునా మంచినీటి సదుపాయం ఉన్నది.
* రాత్రిపూటగాని, తెల్లవారుఝామునగాని కొండకు వెళ్ళదల్చుకొన్న వారికి వీలుగా మంచికాంతి శక్తిగల దీపాలు ఏర్పాటైనవి.
* వివిధప్రాంతాలనుండి వచ్చేయాత్రికులకు బోధపడేందుకుగాను తిరుమల సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీసులో దేశంలోని ముఖ్యభాషలలో విచారణ కార్యాలయాలు.
* ప్రత్యేక కాటేజీలలోని అదనపు సౌకర్యాలు అంజనాద్రినగర్, శేషాద్రి, గరుడాద్రి, శంకుమిట్ట కాటేజీలలో కూడ ఏర్పాటైనవి.

(17వ పేజీ తరువాయి)
ఉన్న తన భర్తను కనుగొన్నది. మరల మనసులో మాణిక్యవీణా పాణియైన వాణికి నమస్కారా లర్పించింది. ఇంటికి మరలి వచ్చింది. ఆ పెద్దవానకు తోట ఏమాత్రం నాశనం కాకుండా వుండడం చూచి జను లాశ్చర్యపడినారు.

కొన్నాళ్లకు ఆమెకు సిగ్గు సన్నగిల్లి పతిభక్తి ఉప్పొంగింది. తల్లిమాట చెవిని పెట్టక యథాప్రకారం అలంకారాలు ధరించి భర్తవుండే తోటకు వెళ్లింది. సొమ్ములన్నీ గట్టున మూటకట్టిపెట్టి చీరకొంగు అడ్డ చుట్టగా నడుముకు చుట్టుకొని భర్త వద్దన్నా వినకుండా తోటపనుల్లో సాయపడసాగింది. తోటలో పనిచేసి ఆ సుమసుకుమారి అలసి పోయింది. శరీరం చిరుచెమటతో మెరిసి పోసాగింది. ఈ విధమైన ఆమె సహజ సౌందర్యాన్ని వీక్షించి శాలీనుడు చలించాడు. "వెర్రిదానా! ఎంత వద్దన్నా వినకుండా శ్రమపడుతున్నావు. నీ వంటి కుసుమకోమలి ఎక్కడ? ఈ తోట పను లెక్కడ?" అని ఉత్తరీయంతో ఆమె చెక్కిళ్ళపైని చెమట బిందువులను తుడిచి కౌగిలిలో బంధించాడు. చెంతనున్న పొదరింటికి చేర్చినాడు. ఆమె నగలు ధరించి ఇంటికి వెళ్ళింది.

ఆనాడు ఆమె ముఖం ఆనందంతో కళ కళ లాడింది. చెలులు మునుపటికంటె ముచ్చటగా ముస్తాబుచేసి ఆమెను ఆనాటి రాత్రి భర్త దగ్గరకు పంపారు. మరల అత డామె వంక చూడలేదు. తన తప్పేమిటో? తెలియక విషాదమొందింది సుగాత్రి. వెనుదిరిగి వెళ్ళవలెనని అనుకొంది. "వెళ్లి చేసేదేమున్నది? ఇక్కడే వుంటే నేవు డెలా పెడితే అలా అవుతుం"దని వాకిలిదగ్గరే నిలుచుకొంది. అలాగే చూచి చూచి తుదకు సాహసించి 'తోటపనిచేసి అలసి పోయినారు కాబోలు, నేను వెళ్ళిరానా? మీరు నిద్ర పోదురేమో!" అని పలికింది. అతడు పరాకుగా ఏ కోరికతోవచ్చినా విక్కడకు?' అని ఆమెను అడిగినాడు ఆమె లోకంలో స్త్రీలంతా తమ పతుల దగ్గర కెందుకు వస్తారో నేనూఅందులకే వచ్చాను, అన్నది." మరలఓపిక తెచ్చుకొని, "స్వామీ! నామదిలో కోరి కేమిటో చెప్పమన్నారు. నా కంతేచాలు. మిమ్మల్ని ఏమని అనగలను? వేగుజామవు తున్నది గదా! పాదాలు పట్టమనిగాని, దగ్గరకువచ్చి కూర్చొనమనిగాని, కనులు విచ్చి ప్రేమతో చూట్టంగానీ, ఇలాటి ఒక ముచ్చటకూడా లేదా! నేడు తోటవద్ద

నా భాగ్య మేమో మీరు దయదలచి ఏలు కొన్నారు. ఆ చనువుతో ఇలా అంటినిగాని పుణ్యవతికి భర్తను ఇలా అనడం ధర్మం గాదని నాకు తెలుసు. రాయికూడా కరుగు నేమోగాని మీ గుండె రాతిబండ కంటె చాలా కఠినం కరగకుండా వుంది" అని వాని కాళ్ళు

పట్టింది.పాన్పుమీద కూచొని తొడలపై వాని పాదాలు పెట్టుకొని కన్నులకు వాని నద్దుకొని ఇలా పలికింది. "మీ రేల నన్ను సరిగా చూచుటలేదు? మీమనసులో మరో మగువకు స్థాన ముందా? ఆమెయందు లగ్నమైన హృదయాన్ని నాపైపుకు మళ్ళింపలేక సతమత మవుతున్నారా? నాతో చెప్పండి. చేతనయితే నేను ఆమెను ఇక్కడకు తీసుకొనివచ్చి మీకువలె ఆమెకు కూడా సేవలు చేస్తాను. దేవునిపై ఒట్టు. మీకు చింతేల? మీ కోరిక తీరితేచాలు. నన్నమ్ముకో దలిస్తే అమ్ముకోండి. మీ మనసులోని మాట చెప్పండి," అని అలాగే కాళ్ళు పిసుకుతూ కూచుంది. కాని ఆమె మాట అతనికి వినబడలేదు. తోటలో పనిచేస్తూ సహజ సౌందర్య మాధుర్యాన్ని చవిచూపిన సుగాత్రిని తలచుకుంటూ అతడు విరహ మనుభవిస్తున్నాడు. పతిభక్తితో అలాగే ప్రభాతం వరకు అతని పాద సంవాహనం చేస్తూ ఉండి పోయింది సుగాత్రి.

మరునాటి ప్రొద్దునకూడా తోటకు వెళ్ళి పనులుచేసి పతిమన్నన పడసింది సుగాత్రి. ఆనాడే ఆమె తనభర్తకు ఒంటి సొంపులు తప్పసొమ్ములు ఇపం కావని తెలుసుకొన్నది. దినమూ అలా వెళ్ళి ఆ తోటలో సాయపడి భర్తతో సుఖపడసాగింది. ఆ విషయం ఆమె తల్లికి తెలిసింది. ఒకనాడామె "తల్లీ! సరస్వతీదేవి ప్రసాదం వల్ల నీవు మాకు కలిగావు. నీ వల్ల ఉభయవంశాలు ఉద్ధరింపబడుతాయని ఆమె చెప్పింది.నీకున్న భర్తృప్రేమ బహు దొడ్డది. అతనిని రవంత తిట్టినా నొప్పిపడతావు. కొంచెం పొగడినా కొండంత సంబరపడతావు. ఏ దేవుడు కనబడినా అతని మేలుకై ప్రార్థిస్తావు. పతివ్రతవు కనుకనే సరస్వతీదేవి అహర్నిశలూ ఆరాధించే భక్తులను విడిచి నీతో సంభాషించేది. కానీ నా మదిలో ఒక సందేహముంది. నీవు నీ భర్తను తోటలో కలుసుకుంటున్నా వని తెలిసింది. అకాలగమనంవల్ల అవగుణాల కుప్పయైన సంతానం కలుగుతుందట. కనుక నీవు తోటకు పోవలసిన పనిలేదు. నీ భర్త నీకు దగ్గరైనాడు కాబట్టి అతనినే ఇంటికి రప్పిస్తాను," అని సుగాత్రితో చెప్పింది.

ఆ మాటలకు మందహాసం చేస్తూ సుగాత్రి తల్లితో ఇలా అంది. "అమ్మా! నా భర్తకేది ప్రియమో అదేనాకూ ప్రియము. నా భర్తకేది అనిష్టమో నాకూ అదే కూడదు. నా కిది సహజగుణం. నాకు గురువు, దైవము సర్వము నా భర్తయే. నే నాతని ఆజ్ఞ శిరసా వహిస్తాను. నా కింక వేరే విధి నిషేధాలు లేవు."

ఈ విధంగా సుగాత్రి తల్లితో పలుకగా ఆమె పతి భక్తికి మెచ్చి సరస్వతి సాక్షాత్కరించింది. ఆమె సుగాత్రి తల్లిని చూచి 'ఈ సాధ్వి ప్రవర్తనకు మెరుగులు దిద్దడానికి ప్రయత్నించకు. స్థిరమైన పతిభక్తి చేతన పాపములనే కాక పుట్టినింటివారి మెట్టినింటివారి పాపములనుకూడా భస్మీపటలము చేయగల దీమె. నాకు ప్రీతి పాత్రయైన ఈ సుగాత్రి శుభచరిత్రను నేనే భూమిపై వెలయిస్తాను', అని పలికి అదృశ్యురా లయింది.

[మూలం:- పింగళి సూరనామాత్యుని కళాపూర్ణోదయం]

— శ్రీ శంకరగంటి రమాకాంత్

[20వ పేజీ తరువాయి]

కదా!" అనుకుంటూన్న ఆయన కన్నుల నుండి అశ్రువులు ధారలై ప్రవహించ సాగాయి. తలుపుచాటున నిలబడి ఉన్న అన్నపూర్ణ "దుర్గా!" అంటూ ఏడవసాగింది. పిచ్చాడిలా ఉమాపదుడు అమ్మ విగ్రహం దగ్గరకు పరుగెత్తుకు వెళ్ళాడు. వెక్కి వెక్కి యేడుస్తూ-అమ్మా! అతిథులు నిరాశగా వెళ్ళి పోవలసిందేనా? విపత్తారిణీ! మాతా! మహా భయ వినాశినీ! దుర్గా! దుర్గా! రక్షించు తల్లీ! రక్షించు....

'దుర్గా! దుర్గా! దుర్గా! అమ్మా! నన్ని ఆపద నుండి రక్షించు' అని ప్రార్థించ సాగాడు.

బయటనుండి సన్యాసులైన అతిథులు— "మహాశయా! మమ్మల్ని ఉండమన్నారా! వెళ్ళమన్నారా?" అని ప్రశ్నించసాగారు.

ఉమాపదుడు పిచ్చివాడై పోతున్నాడు. ఇంటినుండి అతిథులు వెళ్ళిపోతున్నారు. ఏం చేయుదును? ఎవరిని ప్రార్థింతును? ఎవరినీ యాచించను — అని అమ్మ పాదాల దగ్గర శపథం చేశాను! బయటనుండి అతిథులు మరల పిలుస్తూ - ఏమయ్యా! చాల దాహంతో ఉన్నాము. కనీసం మంచి నీళ్ళైనా యియ్యి" అన్నారు.

అక్కడ అన్నపూర్ణ కూడ అమ్మ పాదాల దగ్గర పడి ఏడుస్తూంది.

"అన్నపూర్ణా — ఇల్లంతా వెతికి ఏ కొంచెమున్నా తిసుకురా. నేను మంచినీళ్ళు తీసుకువెడతాను" అంటూ ఉమాపదుడు నీళ్ళకుండకేసి వెళ్ళే లోగానే ఓ పిల్లి ఆ కుండ మీదపడి దాన్ని బ్రద్దలు కొట్టేసింది. ఆహా! ఎలాంటి పరీక్ష! ఇంట్లో యింక చుక్క నీళ్ళుకూడా లేవే! 'ఛీ! ఛీ!' యిలాంటి బ్రతుకు బ్రతకడం కంటే అమ్మ సన్నిధిలో ఆత్మహత్య చేసుకోవడం మంచిది. ఇలాంటి మహాత్ములైన అతిథులు నిరాశగా వెళ్ళి పోవడం నేను చూడలేను! అనుకుంటూ— ఉమాపదుడు పూజామందిరంలో అమ్మ చేతిలోని పాశం తీసుకొని ఆత్మహత్యా ప్రయత్నం చెయ్యసాగాడు.

సరిగా అదే సమయంలో దుర్గాదాసు వచ్చి "భట్టాచార్యగారూ! ఏంచేస్తున్నారు? ఓ సారి బయటకు వస్తారా" అని గట్టిగా పిలవసాగాడు. దానితో ఆయన పాశం విసిరేసి — 'పిలిచేదెవరో చూసివస్తాను. అమ్మా దుర్గా!' అనుకుంటూ బయటకు వచ్చాడు. ఆలస్యం కావడంతో అతిథుల సహనశక్తి నశించసాగింది. "బాబూ, విషయమేమిటో చెప్పండి" అన్నారు. ఉమాపదుడు చేతులు కట్టుకొని — "మహాత్ములారా! దయచేసి మరికొంచెం సేపు నిరీక్షించండి" అంటూనే బయటకు వెళ్ళాడు.

"అయ్యా! మీ అమ్మాయిగారు గాజులు వేయించు కున్నారు. అర్థరూపాయి మిమ్మల్ని అడిగితీసుకోమన్నారు. బాబూ! ఇస్తారా?"

ఉమాపదు డాశ్చర్యపోతూ — "ఏమిటయ్యా! నా కసలు ఆడపిల్లలే లేరు" అన్నాడు.

"తమరిలా అంటారని ఆ తల్లి ముందే చెప్పింది. మీ మాటలు వినిపించుకోవద్దని కూడా చెప్పారు."

'అసలా అమ్మాయిని ఎక్కడ చూశావు?'

"మైదానంలో చెరువు దగ్గర"

"చిత్రంగా వుందే! మా అమ్మాయా? సరే చూడడానికి ఆమె ఎలా వుంది?"

"సాక్షాత్తు దుర్గాదేవిలా ఉంది బాబూ! అలాంటి రూపాన్ని నే నింతవరకూ ఎప్పుడూ ఎక్కడా చూడలేదండి. ఆఁ! చెప్పడం మరిచాను. మీరు పూజచేసుకునే దుర్గాదేవి విగ్రహం క్రింద ఉన్న కుంకుమ బరిణలో అర్ధరూపాయి మాత్రమే ఉందని చెప్పి తీసుకోమన్నారు బాబూ —"

ఉమాపదుడు వెంటనే పూజామందిరం దగ్గరకువెళ్ళి కుంకుమబరిణె తెరిచి చూశాడు. నిజంగా ఓ అర్ధరూపాయి అందులో తళతళలాడి పోతూ కనిపించింది. దాన్ని తీసి మూత పెడదామని చూస్తే అందులో మరో అర్ధరూపాయి ఉంది. దానిని తీసేసరికి మరోటి ఉంది. అది తీస్తే యింకోటి ఉంది. ఏమి టీ వింత? ఈ చిన్న బరిణెలో యిన్ని అర్ధరూపాయలెలా అక్షయంగా వస్తున్నాయి! మహేంద్రజాలంగా ఉందే!" అమ్మ విగ్రహం కేసి చూస్తూ — "అమ్మా! ఏమి టీ మాయ?"

అదే సమయంలో బయటనుండి ఎవరో వచ్చి "భట్టాచార్యుల వారున్నారా!" అని ప్రశ్నించగా, లోపలనుండే "ఆఁ! వస్తున్నానండి!" అంటూ ఉమాపదుల వారు బయటకు వచ్చి చూసేసరికి — ఓ పెద్ద పాత్రలో పదిమందికి సరిపడే భోజన సామాగ్రితో ఓ అపరిచిత వ్యక్తి వచ్చి -అయ్యా! జమీన్‌దార్‌గారు అమ్మ నైవేద్యాదులకు యీ స్వయంపాకం ఇచ్చి రమ్మన్నారండి' అని వెళ్ళిపోయారు. అందులో ఉప్పు పప్పు బియ్యం పళ్ళు కూరలు మధుర పదార్థాలూ నూనె నెయ్యీ అన్నీ ఉన్నాయి. అవి చూసేసరికి ఉమాపదుని నోట మాట రావడం లేదు. క్రమంగా కంఠం గద్గదం కాగా— "అమ్మా! దుర్గాభవానీ! కరుణామయీ తల్లీ!" అంటూ వెక్కి వెక్కి ఏడవసాగాడు. వెంటనే ధైర్యం తెచ్చుకొని అక్కడ నుండే అతిథుల్ని పిలుస్తూ — "మహాత్ములారా! మీకిప్పుడే క్షణాలమీద భోజనానికి ఏర్పాటు చేస్తాను", అంటూ లోపలికి వచ్చి చూసేసరికి అక్కడ ఎవరూలేరు. అతిథులు విముఖులై వెళ్ళిపోయారు కాబోలు ననుకుంట సింహద్వారం దగ్గర నిలబడ్డ దుర్గాదాసు దగ్గరకు వచ్చి — "బాబూ! యిలా సన్యాసులు వెళ్ళారా?" అని ప్రశ్నించాడు. "అయ్యా! ఈ యింట్లోంచి ఎవరూ బయటకు వెళ్ళలేదు." అన్నాడు దుర్గాదాసు. "అయితే నా దృష్టి భ్రమించలేదు కదా! జాగ్రదవస్థలో నేను స్వప్నం కనడం లేదు కదా! అమ్మా! దుర్గా! ఏమి టీ లీల? తల్లీ! దుర్గా! దుర్గా! దుర్గా! ఈ పరీక్ష, యీ అనుగ్రహం ఏమిటమ్మా!" అంటూ ఆయన చంటిపిల్లాడిలా ఏడవసాగాడు.

కొన్నిక్షణాలు గడిచాయి. ఉమాపదుడు లేచి పళ్ళు, మిఠాయీలూ అమ్మకునైవేద్యం పెట్టి దుర్గాదాసుకూ, శివరామునికి ప్రసాదం యిచ్చాడు. తను మాత్రం చరణామృతాన్ని పానం చేశాడు. దుర్గాదాసు భోజనం చేసిన తరువాత అతని చేతిలో అర్ధ

రూపాయి పెట్టి – రా బాబూ! నువ్వే మా అమ్మాయిని చూసిన చోటికి వెంటనే నన్ను తీసుకెళ్ళు" అన్నాడు. దుర్గాదాసు ఆశ్చర్యానికి హద్దుల్లేవు. అతిథులుగా వచ్చిన సన్యాసులు ముగ్గురు ఇంట్లో ఉండడం అతడు చూశాడు. కానీ వారెక్కడికి వెళ్ళింది అతడు నిశ్చయం చేసుకోలేక పోతున్నాడు. ఇద్దరూ మైదానంలోని చెరువుకేసి వెళ్ళారు.

"ఎక్కడ చూశావయ్యా!"

"ఇక్కడే బాబూ! ఈ గట్టుమీదే."

కాని ఆ గట్టుమీద ఎవరూలేరు. "అమ్మా! అవిశ్వాసియొక్క అవిశ్వాసాన్ని చూర్ణం చేసి ఎక్కడ దాక్కున్నావమ్మా? ఒక్కసారి ఒకే ఒక్కసారి దర్శన మియ్యి" అంటూ ఉమాపదుడు వ్యాకులుడై "అమ్మా! అమ్మా!" అని పిలవసాగాడు.

తాను గాజులు వేసిన దెవరికో దుర్గాదాసు కిప్పు డర్థమయింది. అతడు కూడ ఏడవ సాగాడు. "అరే! అమ్మను చూసి మాట్లాడిన నేను గుర్తించలేక పోయానే! అమ్మా! నువ్వు స్వయంగా గాజులు వేయించుకున్నావు కదా! ఒకే ఒక్కసారి మాట్లాడవమ్మా!" అంటూ అతడు పిచ్చివానిలా యిటూ అటూ పరుగెత్తసాగాడు.

నెమ్మది నెమ్మదిగా చెరువులోని నల్లటి నీళ్ళలోంచి రెండు ఎర్రటి చేతులు పైకి వచ్చాయి. 'అదే అమ్మ! అదే అమ్మ!' అంటూ వారిద్దరూ మూర్ఛపోయారు.

[కల్యాణ్ – హిందీపత్రిక ఆధారంగా]

— పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తి

అనంతగిరులను 'రాజధర్మం' అనే మర్కటం పాలిస్తుండేది. రాజధర్ముడు, పేరుకు తగినట్లు ధర్మంతప్పని మహారాజుగా కీర్తి కెక్కాడు. తన పాలనలో ఉన్న మర్కటాలను కన్నబిడ్డలుగా చూసుకోవడం జరిగేది. అన్యాయం, అక్రమం, ఎవరు ఎక్కడ చేసినా, వారిని కఠినంగా శిక్షించడం జరిగేది. మర్కటములు కూడా రాజధర్ముని వట్ల భయభక్తులతో మెలిగేవి. రాజధర్మునికి ఎన్నాళ్ళకు సంతానం కలుగలేదు. పూర్వజన్మసుకృతం వలన ఒక మగబిడ్డ కలిగింది. 'సర్పకేతుడు' అనే నామకరణం జరిగింది. సర్పకేతుడికి యుక్తవయసు వచ్చింది. రాజ్యపట్టాభిషేకం చేయాలని రాజధర్ముడు అనుకోవడం జరిగింది.

ఒకసారి కందకగిరినుండి కొన్ని కోతులు వచ్చాయి. అవి రాజధర్ముని చేరి, "రాజా! మీ పాలనలో ఇంతవరకు మాకు సుఖశాంతులకు లోటు లేదు. కాని ఇప్పుడిప్పుడే అనుకోని కష్టాలు ఎదురయ్యాయి" అంటూ తలలు దించాయి. రాజధర్ముడు రాజదండము ధరించి, "ఓ నా ప్రియతమ బిడ్డలారా! మీకు కలిగిన కష్టమేమిటి? మీకు కష్టాలు కలిగిస్తున్నది ఎవరైనా క్షమించేది లేదు. వారిని శిక్షించక తప్పదు. నా బొందెలో ప్రాణం ఉండగా మీకు అన్యాయం జరగడానికి వీల్లేదు. ఇదే నా ప్రతిజ్ఞ" అంటూ హుంకరించాడు. ఆ మాటలు మర్కటాలన్నిటికి ఎంతో సంతోషం కలిగించాయి. "రాజా! మా కందకగిరి లోయల్లోనికి ప్రతిరోజు సాయంత్రం ఒక మర్కటం వస్తుంది. అది గొప్ప వంశానికి చెందినదిలా కనిపిస్తుంది. మమ్మల్ని హింసలు పెడుతుంది. ఆడకోతులను అవమాన పరుస్తుంది. దానిని ఎదిరించడం మావల్లకాదు" అని చెప్పాయి.

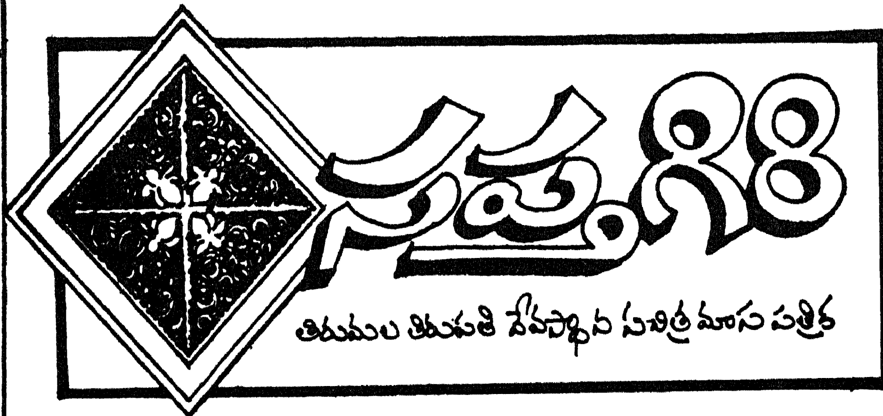
"మీరు ఇక మీ కందకగిరిని చేరండి. వెంటనే శాంతి భద్రతలకు తగు ఏర్పాట్లు చేస్తున్నాను" అంటూ రాజధర్ముడు మర్కటాలన్నిటినీ పంపించి వేయడం జరిగింది.

వెంటనే ఇరువురు గూఢచారులను పిలిచి "కందకగిరుల లోయల్లో జరిగే అశాంతికి కారణం తెలుసుకొని సత్వరమే రండు" అని రాజధర్ముడు ఆజ్ఞాపించడం జరిగింది. గూఢచారులు ఇద్దరు కందకగిరి లోయలు చేరారు. అశాంతికి కారణం గ్రహించి రాజధర్ముడికి తెలిపారు. ఆ విషయం విన్నంతనే రాజధర్ముడి కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. గూఢచారులను పంపి, బలవంతులైన వీర మర్కటములను రెండింటిని పిలిపించాడు. "మీరు ఈ రోజు సాయంత్రం కందకగిరిని చేరండి. అక్కడ అశాంతిని కలిగించే మర్కటాన్ని వధించండి. కాని ఆ మర్కటం ముఖం చూడకూడదు. వెనుక నుండే ఈ బాణాలతో వధించండి ఇదే నా ఆజ్ఞ" అంటూ హూంకరించి బాణాలను అందించాడు.

బాణములు, శరీరములలో బలముగల ఆ రెండు మర్కటాలు చీకటిపడే వేళకు కందక

శ్రీ బెహరా ఉమామహేశ్వరరావు

ప్రకటన రేట్లు

మామూలు పేజీలకు :

పూర్తి పేజీ :	500 రూ
అర్ధ పేజీ :	300 రూ
పావు పేజీ :	150 రూ
ఒక కాలమ్ :	200 రూ

సాంకేతిక సమాచారం

పేజీ వైశాల్యం ;	27.5 సెం మీ × 21.5 సెం. మీ
ముద్రణస్థలం :	24" × 19 సెం. మీ
కాలమ్‌లు :	3
స్క్రీన్ కవరు	100
లోపల :	65

గమనిక :

1. ప్రకటన సమాచారం, బ్లాకులు ప్రకటన దారులే ఇవ్వాలి.
2. ఆరు నెలలకు ముందుగా ప్రకటనస్థలం కేటాయించు కొనదలచిన వారికి 10 శాతం, సంవత్సరానికి ప్రకటనస్థలం కేటాయించుకొనే వారికి 15 శాతం, పై రేట్ల పై తగ్గింపు ఇవ్వబడుతుంది.
3. ఏవిధమైన నోటీసుగాని లేదా ఏ కారణంగాని తెలుపకనే ప్రకటనలను తిరస్కరించే హక్కు సంపాదకునికి వుంటుంది.
4. కవరు పేజీలకు ప్రకటనలు స్వీకరింపబడవు.

ఇతర వివరాలకు :

సంపాదకుడు.

గిరిని చేరాయి. అక్కడ చెట్టుచాటున చేరాయి. అశాంతిని సృష్టించే మర్కటం వీపుపై రెండు శరములు విడిచాయి. మర్కటం నేలకు ఒరిగింది. రక్తపు మడుగుల్లో మర్కటాన్ని చూసిన వెంటనే వాటికి కళ్ళు తిరిగాయి. ధైర్యం చేసుకొని ఆ మర్కటాన్ని మోసుకొంటూ రాజధర్ముని వద్దకు చేరాయి. "మహారాజా! మమ్మల్ని క్షమించు. కంచకగిరి చేరి శిక్షించింది సర్పకేతుడిని. ఇది మేము తెలియక చేశాము. మాకు తగిన శిక్ష విధించు" అంటూ మర్కటాలు రెండు మోకాళ్లపై నిలబడ్డాయి.

రాజధర్ముడు వారిని లేవనెత్తి, "బిడ్డలారా! నా రాజ్యంలో తప్పు చేసినది ఎవరైనా శిక్ష అనుభవించక తప్పదు. కంచకగిరిపై అశాంతి రేపింది సర్పకేతుడని నేను ముందే తెలుసుకున్నాను. అన్యాయము, అక్రమము, అశాంతికి మూలకారణం యువరాజని గూఢచారులు తెలిపారు. నేరం చేసిన తరువాత ఎవరైనా శిక్ష అనుభవింపక తప్పదు. అందులో స్త్రీలను అవమానిస్తూ, ధనమానహాని చేసినది యువరాజైనా తగిన శిక్ష అనుభవించ వలసిందే. నా బిడ్డని కంటే నా ప్రజల శ్రేయస్సే ముఖ్యం. ఇదే రాజధర్మం" అని గద్గద కంఠంతో పలికాడు.

అపుడు అమరవాణి, "రాజధర్మా! నీవు ధర్మం తప్పని చక్రవర్తివి. అందుకే ఈ పరీక్ష. యువరాజు సర్పకేతు నిజంగా మరణించలేదు. పశ్చాత్తాపంతో స్పృహతప్పి ఉన్నాడు. వెంటనే చికిత్స చేయించి పట్టాభిషిక్తుని చేయి. నీవలె సర్పకేతుడు రాజధర్మం వెలయించగలడు" అని పలికింది. అమరవాణి విని రాజధర్మునితో పాటు మంత్రులు సామంతులు అంతా సంతోషించారు. సర్పకేతుడికి చికిత్స చేయించాడు. అతడు కూడా తండ్రివలె ధర్మం తప్పని పాలకుడుగా కీర్తికెక్కాడు.

శ్రీ రుద్రాక్ష మాహాత్మ్యము

"శ్రీ రుద్రాక్ష మాహాత్మ్యము" అను నాటకమును రచించిన కవివరేణ్యులు, శ్రీమత్త్రిలోక శ్రీగురు చెన్న మల్లికార్జున పండితారాధ్యుల కోటిలింగమూర్తి గారు. ఇంతకుమున్ను వీరు "బసవేశ్వర మాహాత్మ్యము" మున్నగు గ్రంథములనుగూడ రచించినట్లు తెలియుచున్నది. శైవ మత గ్రంథజాతిలో చేరిన ఈ రుద్రాక్షమాహాత్మ్యమును చదివి, అలరి, నాయభిప్రాయమును ఈ గ్రంథముపై నివేదించుటకు బూనుకొంటిని. ఇది చక్కని చిన్ని నాటకము. పౌరాణికమైన ఇందలి ఇతివృత్తము బ్రహ్మోత్తర పురాణఖండము నుండియో, స్కంద పురాణము నుండియో గ్రహింపబడి యుండనోపును.

వేదములు, శాస్త్రములు, పురాణములు, కావ్యములు, శతకములు, నవలలుమున్నగు రీతిని వాఙ్మయమున బహు భేదములు గలవు. వానిలో వేదములు ప్రభుసమ్మితములై "శ్రీరామవ ద్వర్తితవ్యమ్, న తు రావణవత్" అని శాసించుచు మానవుల లౌకికాలౌకిక జీవిత విధానములను తీర్చి దిద్దును. శాస్త్రములును శాసన ప్రధానములే. పురాణములు మిత్రసమ్మితములై సోదాహరణముగా, దేవరాక్షసులకు, సూర్య చంద్ర వంశపు రాజులకు చెందిన చిత్ర విచిత్ర కథల మూలమున మానవ జీవిత విధానములను తీర్చిదిద్దును. కావ్యములు కాంతాసమ్మితములై వ్యంగ్య మర్యాదతో జీవిత విధానములను మానవులకు ఆనంద కరముగా బోధించును. కాళిదాసాది కవులు రచించిన రఘువంశము, అభిజ్ఞాన శాకుంతలము మున్నగు కావ్యములు ఎంతటి ఆహ్లాద కరములో అంద ఱెఱింగినదే. అవియే కావ్య వాఙ్మయమున కుదాహరణములు.

రంగస్థలమున నటీనటులు నవరస భరితముగా కరచరణాద్యవయవములను గదల్చుచు సీతారామాదులను, హరిశ్చంద్రాదులను అనుకరించి అభినయించుచు, ప్రేక్షకులకు పౌరాణికాది కథా విషయములను ప్రబోధించెదరు. అట్టి ప్రబోధమే నటనము. ఆ నటనమును ప్రేక్షకులు దృక్కులతో (నేత్రములతో) జూచుచు, విషయములను గ్రహించుచు, ఆనందించెదరు. కావుననే నాటక మను నామము దానికి సార్థకము.

ప్రకృతమగు ఈ "రుద్రాక్షమాహాత్మ్య" నాటకములో సౌమ్యవంతుడను రాజు, ప్రధాన నాయకుడు. పుష్కర దేశాధిపతి. ఈతడు ధీరశాంతుడు. శివభక్తుడు. రుద్రాక్ష మంత్రోపదేశమంది, రుద్రాక్ష ధారణచే మహిమనందిన ఘనుడు. శాంతరస భేదములతో జేరిన భక్తిరసము ఇందలి ప్రధాన రసము. అది ఆ యా కథా సన్నివేశములతో చక్కగా పోషింపబడినది. పరమపావ

భూయిష్ఠమైన ఈ రోజులలో జనుల మనస్తత్త్వములు అనుకరణాత్మకములై, దిన దినము మార్పుచెందుచు నాస్తికతా ప్రవాహమున మునుగుచున్నవి. మన భారతీయ నాగరికత, విజ్ఞానము ఎట్టిదో తెలిసికొనలేని స్థితిలోపడి కొందరు, తెలిసికొన ప్రయత్నింపకయే కొందరు, అయోమయస్థితిలో నున్నారు. మన నాగరికతను వీడి, విదేశీయ నాగరికతను అందలేక "ఇతోభ్రష్టః తతో భ్రష్టః చుంబనాన్మైథునాదపి" అను దానికి ఉదాహరణమగు బుజ్జీవాని కాపురములో పడినారు. అట్టివారికి నాటకము కనువిప్పు కల్గించును. మన హైందవ జీవితము దిక్కునకు ప్రజలదృష్టిని మరల్చుటకు ఎక్కువగా దోహదకారియగును.

రుద్రుడువలె రుద్రాక్షయును తేజశ్శాలి. ఆనందదాయకము. సంసార దుఃఖ వినాశకము. రుద్రాక్షకుజెందిన వైజ్ఞానిక విషయములు, ఈ నాటకము వలన సర్వులకును తేటతెల్లములగును. నాటకలక్షణానుకూలముగ ధీరశాంతనాయకుడు సౌమ్యవంతుడు చక్కగా చిత్రింపబడినాడు. భక్తిరసము నాటకమునగల ఏడు అంకము లందును కథా సన్నివేశములకు అనుకూలముగ పోషింపబడినది. మొదటి అంకమున "మంగళం పరాత్పరా" అను పాటలో ద్వాదశపదములు గలదిగా నాందిగ్రథింపబడినది. "ఆశీర్నమస్క్రియా వస్తునిర్దేశో వా" అను నియమము ననుసరించి, నారదస్తుతుడగు పరమేశ్వరుని యాకారము కన్నులకు గట్టినట్లు చక్కగా ప్రదర్శింపబడెను. వృత్త వర్తిష్యమాణ కథా సూచకముగా విష్కంభము ప్రదర్శింపబడెను. నాటకాంతమున భక్తిరస ఫలమగు పరమేశ్వరుని సాన్నిధ్యము కల్గునని పద్య గద్యరూపమగు భరతవాక్యమున చక్కగా జెప్పబడెను. కావున నాటక లక్షణములు ఈ నాటకమున గలవనుట నిజము. "ప్రకృత మనుసరామః పాయసం భక్షయామః" ప్రకృతమగు ఈ రుద్రాక్ష మాహాత్మ్యనాటకము ననుసరించి, ఇందలి భక్తిరస పాయసమును ఇంచుకంత ఆరగ్రోలుదము గాక. ఈ నాటక నామము రుద్రాక్షమాహాత్మ్యము ఆదినుండి అంతము వరకును ఈ నాటకమున రుద్రాక్ష ధారణ మహిమ చక్కగాఁ బ్రకటింపబడినది. పుష్కరదేశాధిపతియైన సౌమ్యవంతుడు, వ్యసనాసక్తుడై, లోకోద్ధారకుడైన నారద మహర్షిచే హితోపదేశముపొంది, రుద్రాక్షను జూచిన మాత్రాన, తాకిన మాత్రాన, దాల్చిన మాత్రాన, మహిమ నంది జ్ఞానియై తన ఉంపుడు కత్తెయైన కళావతిని దూరముగా నుంచి, పతివ్రతా తిలకమైన భార్య వసుమతిని జేరదీసి,సన్మార్గగామియై,మరల రాజ్యము నంది, ప్రజారంజకుడై, మహాదేవభక్తుడై కైలాసముచేరి శివసాన్నిధ్యముక్తిని బొందెను. రుద్రాక్షను హేయముగా జూచిన సౌమ్యుని పెద్దయల్లుడు కమలాక్షిగా మార్పుచెందెను. అపుడు వాని భార్య, అనగా సౌమ్యవంతుని ప్రథమ పుత్రిక సర్వకళ పతివియోగమునకు వ్యథ

జెందెను. కొంతకాలమునకు, రుద్రాక్ష మహిమ నెఱింగి, ఆమె దానిని బూజించెను. కమలాక్షుడును రుద్రాక్షను దాల్చి, నిజ రూపమును బొందెను. ఇట్లు భార్యాభర్తలు సర్వకళా కమలాక్షులు రుద్రాక్షప్రభావము చేతనే నిజరూపముల నంది, సుఖముగా నుండిరి.

శివభక్తుడు, రుద్రాక్షధారియు నగు సుప్రతీపుడు తనగృహమునగల మార్జాలము మెడలో రుద్రాక్ష కట్టుటచే, అది స్వర్గము నుండియు కల్పవృక్ష కుసుమమును దేగ ల్గెను. శచీపురందరులచే స్వాగతమర్యాద బొందియు, దేవలోక విమానమును అధి ష్ఠించెను. ఆ విషయమెఱింగి, శివభక్తుడు కాని యతీంద్రుడు సిగ్గుపడెను. రుద్రాక్ష ధారణచేతనే జామిత్రుడను పాపాత్ముడు కూడ కైలాసము చేరెను. ఇట్లు రుద్రాక్ష ప్రభావము నెఱింగించు విషయ లెన్నియో యీ నాటకమున గ్రథింపబడినవి.

ఇంతేకాదు. ఈ నాటకమున, రుద్రాక్ష ప్రాదుర్భావము, దాని భేదములు చదువరు లకు జక్కగా దెలియునట్లు వివరించి చెప్ప బడినవి. కాలాగ్నిరుద్రుడైన మహాశివుని చెంత జేరుటకు, భస్మధారణము ప్రధాన సాధనమని తెల్పబడినది. రుద్రాక్షలలో, ఏక ముఖములు, ద్విముఖములు, త్రిముఖ ములు, చతుర్ముఖములు,పంచముఖములు, గౌడరుద్రాక్షలు మున్నగు భేదము లెన్నియో కలవు. వీనిలో ఉసిరికాయింతటి రుద్రాక్షలు ఉత్తమములు. రేగుపండంతటివి మధ్యమములు.శనగగింజ లంతటివి అధమ ములు. వీటిలో సహజముగా రంధ్రము గలవి ఉత్తమములు. కృత్రిమ రంధ్రములు మధ్యమములు. ఇవన్నియు దాల్చిన వారికి ముక్తి నొసంగునవియే. ఏకముఖ రుద్రాక్ష పరతత్త్వరూపము కావున జితేంద్రి యత్వమును ఒసంగును. ద్విముఖ రుద్రాక్ష అర్ధనారీశ్వరాత్మకమై ఎల్ల వరముల నొసం గును. త్రిముఖ రుద్రాక్ష అగ్నిరూపమై, అగ్నిదేవునిచే ఆయుర్దాయాదుల నిప్పిం చును.చతుర్ముఖ రుద్రాక్ష అఖండరూపము, పంచముఖ రుద్రాక్ష సంపూర్ణ స్వరూపము కావున కోరినవాటి నన్నిటిని ఒసంగును. రుద్రాక్ష పాపపరిహారము, మోక్షదాయ కము, దీని మహిమను విన్నను,చదివినను, వ్రాసినను పునర్జన్మరహితులై శాశ్వతత్వము నందుదు రనుట అతిశయోక్తి కాజాలదు. ఈవిధముగా యీ నాటకకథలో ఎన్నియో వింతలు వాక్రుచ్చబడినవి.

— తెలికిచర్ల రాజేశ్వరశర్మ

అన్నమయ్య హనుమత్సంకీర్తనలు

[రచన : డా॥ కె. సర్వోత్తమన్, డెమ్మీ 76 పుటలు. వెల : రూ. 10-00, ప్రతులకు : శ్రీ కె. వెంకటరావు, 6-7-554, శ్రీపురంకాలనీ, తిరుపతి- 517 501.]

భక్తకవీ, వాగ్గేయకారుడూ అయిన అన్నమయ్య వేలకొద్ది కీర్తనలు వెలయిం చిన విషయం విద్వల్లోకానికి తెలిసిందే. తాను చూచిన దివ్యదేశాలను కీర్తించాడు; తాను దర్శించిన వేల్పుల్ని సంస్తుతించాడు ఆ పదకవితా పితామహుడు. అందువల్ల స్థూలదృష్టికి సైతం ఆయన సంకీర్తనలలో వైవిధ్యం కనిపిస్తుంది.

అన్నమయ్య సభక్తికంగా స్తుతించిన వేలుపులలో హనుమంతుడుకూడా ఉన్నాడు. నమ్మిన బంటుగా మన మనస్సులలో నిలిచి పోయిన ఆ పవనతనయుణ్ణి గురించి వివిధ భాషలలోనూ రుచికరములైన కథ లున్నాయి. అన్నమయ్య వంటి భక్తకవి హనుమంతుణ్ణి దర్శించిన పైనాన్ని ఈ పుస్తకం ద్వారా తెలుసుకుని మనం ఆనం దించవచ్చు.

మిత్రులు డాక్టర్ సర్వోత్తమన్‌గారు సంతరించిన యీ పుస్తకంలో మూడు భాగాలున్నాయి. సంస్కృతాంధ్రాది భాష లలో గల హనుమత్ ప్రశంస మొదటి భాగంలోని విషయం. రెండవ భాగంలో అన్నమయ్య హనుమత్ సంకీర్తనలలోని వైశిష్ట్యం వివరించబడగా, చివరి భాగంలో ఆ వాగ్గేయకారుని హనుమత్ సంకీర్తనలు అందాలు దిద్దుకున్నాయి. అన్నమయ్య సంస్తుతించిన హనుమంతుణ్ణి గురించి తెలుసుకోడానికి ఈ పుస్తకం ఎంతగానో ఉపకరిస్తుందనడం చర్విత చర్వణం. అలాగే, అన్నమయ్య నారసింహ సంకీర్త నలు, విఠల సంకీర్తనలు.... మొదలైనవి ప్రచురించే ప్రయత్నం సాగుతున్నట్టు రచయిత తెలిపారు. ఈ ప్రయత్నం ప్రశంసార్హం.

అన్నమయ్య సంకీర్తనల్ని ఆధారంగా చేసుకుని, ఆయన దృష్టిలో హనుమంతుడు భవిష్యద్బ్రహ్మ అనీ, సర్వదేవతా స్వరూపు డనీ, భటుడనీ రచయిత వివరించిన తీరు అందరూ పరిశీలించదగింది. అలాగే ఉదా హరించిన మరికొన్ని సంకీర్తనలలోని భావాన్ని వివరించివుంటే చాలా బాగుండేది.

అలాంటి వివరణ సామాన్య పాఠకుడికి ఎంతైనా అవసరం. అప్పుడే అతడు అన్న మయ్య సంకీర్తనల వైశిష్ట్యాన్ని స్పష్టంగా గ్రహించగలుగుతాడు. హనుమద్భక్తులే కాక సాహిత్యాభిమానులు కూడా ఈ పుస్త కాన్ని ఆదరిస్తారని ఆశించవచ్చు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంవారి ఆర్థిక సహాయంతో ప్రచురించబడిన యీ పుస్తకం వెల కొంచెం ఎక్కువనే అనిపిస్తున్నది.

— చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ

బమ్మెరపోతనకు గేయనీరాజనము

భక్తకవిరాజు బమ్మెర పోతరాజు : రచయిత : డా॥ బొడ్డుపల్లి పురుషోత్తం : శ్రీ గిరిజా ప్రచురణలు, బి-31 విద్యాలంకార్ శ్రీనివాసనగర్ : గుంటూరు-6, 60 పుటలు, వెల : నాలుగు రూపాయలు.

బమ్మెరపోతన కిది గేయనీరాజనము. ఆంధ్రమహాభాగవతము శ్రీహరిపట్ల పోతన భక్తిని చాటితే, ఈ పుస్తకం పోతనపట్ల రచయిత భక్తిని చాటుతుంది. "పోతన్న

పంచశతతమ జయన్త్యుత్సాహమతితో" రచింపబడినట్టిది. పోతన "పూతచరిత రేఖాచిత్ర మాత్రమిది."

లోకంలో కవులు చాలా మంది ఉండ వచ్చు. కాని సాక్షాత్తు శ్రీరామభద్రునిచే ఘంటం పట్టింపబడిన మహాకవి పోతనా మాత్యుడు. కవి ఉత్తముడు కానిదే కావ్యా నికి ఉత్తమత్వం సిద్ధించదు. పోతన అట్టి ఉత్తముడు.

"నీ ధర్మతత్పరత
నీ కళానిస్తులత
నీ బుజుప్రవర్తనము
ప్రజలమన్ననబడసె"

అంటారు రచయిత. కవులు కాగోరే వారందరూ ఆత్మవిమర్శనం చేసుకొన డానికి ఇది గీటురాయి అనాలి.

పోతన భక్తకవిగా ప్రసిద్ధుడు. అయితే ఎవరికి భక్తుడాయన?

"శైవ పంచాక్షరీ
జప తప్తజీవితా!
రామ సాక్షాత్కార
ప్రముదితాజ్ఞావర్తి!!"
"శాక్తేయ మాంతరము
శైవమ్ము బాహిరము
ప్రజలందు వైష్ణవము
ఆజ్ఞ పాటించితివి"
"శివకేశవాభేద
భక్తినిర్భరమతీ"

అని ప్రస్తుతించారు రచయిత. ఉన్న దొక్కటే బ్రహ్మం. మిగిలినవన్నీ ఆయన మూర్తిరూపాలని గుర్తించిన జ్ఞానికి భక్తి ఎవరిపట్ల అనగలం?

తన చింత బాపుకొనడానికి వ్యాసుడు నారదుని సూచనపై భాగవతం వ్రాశాడం టారు. పోతన లోకపు చింతను బాపడానికి పరంధాముని ఆదేశంపై భాగవతం వ్రాశా డనాలి. అట్టి-

"…. భాగవత
శ్రవణ మాత్రముచేత
అపరోక్షదివ్యాను
భూతి ప్రజలకు కల్గు"

అని రచయిత అనడంలో అతిశయోక్తి ఉందనలేం. "నరుల మెప్పునుగోరి కవిత లల్లెడి" వారి లోకంలో "కైవల్యమును గోరి కవిత జెప్పితి వీవె" అని అనడమూ అతిశయోక్తి అనలేం.

కవులను గూర్చి, కావ్యాలను గూర్చి వ్రాసే టప్పుడు పలువురు కవి హృదయం జోలికి, కావ్యపరమార్థం జోలికి పోకుండా విమర్శనలు చేయడం కద్దు. కాని ఈ పుస్తకంలో రచయిత కవిహృదయాన్ని, కావ్యపరమార్థాన్ని యథాశక్తి స్పృశించ డానికి ప్రయత్నించడం కనిపిస్తుంది. అంతే కాదు కవి కాలము, స్థలము మున్నగు వానిపై చర్చలను అప్రధానమని రచయిత భావించడం కనిపిస్తుంది.

"నీ కాలమును గూర్చి
నీ కవిత్వమును గూర్చి
అనువాద పైఖరుల
ఆలోచనలె మెండు"
"నీ భక్తితత్త్వమ్ము
నున్మీలనము సేయ
ఉద్యమింపరు మనీ
షోత్తములు చిత్రమ్ము"

అంటారు రచయిత.

పోతనను గురించి, భాగవతమును గురించి సంభావించుటలో రచయిత తమ వైన భావనలు అనేకం ఇందులో వ్యక్తం చేశారు.

ఉదాహరణకు—

"అరవింద యోగీంద్రు
నతి మానసిక కవిత
నీ భాగవతమందె
సంభావితమ్మగును"

ఇట్టివే మరి అనేకం కనిపిస్తాయి. ఇట్టివానిని తమ భావనలుగా విశేష ఉపోద్ఘాతాన్ని అందిస్తే పఠితలు ఆలోచించుకొనడానికి ఉపయోగించేది.

పోతనపట్ల భక్తిభావపరవశత్వంలో రచయిత కైవల్యాన్ని పొందిన పోతన్నను "తిరిగి జన్మించ" మంటాడు. అందులోనూ "తెలుగుదేశం" లోనే జన్మించమంటాడు. ఎందుకట? ఆకలికవులను ఆర్థభక్తులు చేసేందుకు, "అభ్యుదయ కవులమని ఆర్భాట" పడేవారికి "నిశ్శ్రేయసానందం" గల్గించేందుకు,"మాధవుని జాడ లే విధమొ" తెలియకుండానే "మానవసేవే మాధవసేవ" అనే వారికి తగిన జ్ఞానం కలుగజేసేందుకు— ఇంకా ఇంకా చాలా పనులకోసం "తిరిగి జన్మింపు" మని కోరుతారు రచయిత. వర్తమాన కవితారీతులపట్ల రచయిత వేదన కిది పరోక్ష వ్యక్తీకరణ.

ఈ గేయనీరాజనము పఠితలలో భాగ వత పఠనాసక్తిని, పోతనపట్ల శ్రద్ధాభక్తు లను పెంపొందిస్తే ఎంతో ఆనందించదగి ఉంది.

— లక్ష్మీనారాయణ

శ్రీ రాఘవశతకం

[రచయిత : శ్రీ జోస్యుల సూర్యనారాయణమూర్తి గారు; 1/8 క్రౌన్‌సైజు; 28 పుటలు; మూల్యం రు 1-50 ప్రతులకు; శ్రీ జోస్యుల సూర్యనారాయణ మూర్తిగారు; భారతీసదనం; అవనిగడ్డ; కృష్ణాజిల్లా.]

ఆంధ్ర వాఙ్మయంలో విలక్షణమైన శాఖ శతకశాఖ. సహజంగా ఆత్మానుభవం శతకం ద్వారానే తెలుస్తూ ఉంటుంది. అంచేతనే అది హృదయానికి అత్యంత సన్నిహితంగా ఉంటూ ఆంతరంగిక స్వానుభూతిని కలి గిస్తుంటుంది. అలా ఉండడంవల్లనే లోకం దానిని ఆదరిస్తూ వుంది. శతకంలో ముఖ్యంగా సంఖ్యానియమం మకుటనియ మం, భాషానియమం పాటింపబడుతూ 100 పద్యాలకు పైగా 108 పద్యాలకు

లోపుగా ఉంటుంది. మకుటం సంబోధ నాంతంగాఉంటూ నామోచ్చారణ ప్రధానంగా పర్యాయ పదరహితంగాఉంటుంది. అన్ని పద్యాల్లోనూ ఒకే రసం ఉంటుంది. వైవిధ్యం ఉండదు. విశేషించి భక్తి రస ప్రధానమైన శతకాలలో ఇతరరసప్రసక్తే ఉండకూడదు. ఇలా ఇన్ని నియమాలతో నాటినుండి నేటివరకూ వేలసంఖ్యలో ఉన్నాయి శతకాలు. ఇలా నియమ బద్ధంగా ఉన్న శతకాలలో భక్తిరసప్రధానంగా వెలసిన రాఘవశతకం ఒకటి. చిరుపొత్తమే ఐనా గుణసంపన్నమైన శతకం ఇది. రచయిత ఉభయ భాషల్లోనూ చక్కని పరిచయం గల వ్యక్తిగా భాషను బట్టి తెలుస్తూ ఉంది. అలాగే కవితారంగంలో మెళకువలు ఎరిగిన కవిగా ధారాశుద్ధిని బట్టి ప్రయోగ దక్షతను బట్టి తెలుస్తూ ఉంది. పైపెచ్చు దైవభావం మూర్తీభవించిన పరిశుద్ధ మనస్కులుగా 91-92-96-97 పద్యాలద్వారా తెలుస్తూఉంది. "బాల్యము నందె తారకము భక్తి నొసంగెను తండ్రి నాకు," "సర్వము రాము డేయను విశాల విశిష్ట వినీత భావముల్ పర్విన నాకు" "నీ పన్నం జిన్నతనంపు మిత్రుడను నూహల్ గల్గెడిన్" "ఈ వున్న లోకంబునే యేమం జేరగ లాడ నంచు మదిలో నూహింతు" అనే వాక్యాలు ఇందుకు ఉపోద్బలకాలుగా కన బడుతున్నాయి. వీరు రామోపాసకులుగా రామమంత్రంతో నిత్యసంబంధం ఉన్న అనుష్ఠానపరులుగా 10; 16; 17; 22; 26; 28 ఆదగాగల పద్యాలద్వారా తెలుస్తూ ఉంది. తనలోని లోపాలను కూడా యథాతథంగా తెలియజేసుకునే ఆత్మస్థైర్యం వీరికి పుష్కలంగా ఉన్నట్లు 20 - 31 పద్యాలద్వారా తెలుస్తూ ఉంది.

మచ్చుకు

"ఏ దోషంబులు చూచి లోకమును నే
నెల్లప్పుడూహింతునో
ఆ దోషంబులె నాదు చిత్తమున కభ్యస్తం
బులై యున్కి"

"నిర్మల మానసంబునను నిన్ భజియింప
వలెన్ గదోయి! నా
కర్మమదే మొ నిర్మలము గాదు మనంబు"

ఇలాంటి ధైర్యం లోకంలో ఎందరి కుంటుంది?

వీరి శ్రీ రామావతార భావనకూ కవితా ధారకూ ఈ క్రింది పద్య మొక్కటే చాలు.

"సాకేతాధిపతిత్వ భూషితము విశ్వ
వ్యాప్తి దివ్యంబులో
కైకారాధ్య మహస్సు లక్ష్మణ విశేషా
రాధనానందితం
బాకల్పాంత జనానురంజక
కథావ్యక్తంబు శ్రీరామ చం
ద్రాకారంబును లోఁ దలంచి యనిశం
బర్చింతునో రాఘవా!"

రామ భక్తులందరూ చదవదగ్గ శతకం.

— పూడి వేంకటరామయ్య

శ్రీనివాస శతకము

రచయిత: శ్రీ కొంగే సుధాకరరావు, బి. ఏ. వెల: రు. 2-00. ప్రతులకు: శ్రీమతి కె. సుశీలా బాయి, 3/351 సదాశివపేట, ఆదోని, కర్నూలు జిల్లా-513 301.

ఈ శతకంలో "శ్రీనివాస! సకలశ్రితజనేశ!" అనే మకుటంతో సాగిన 100 ఆట వెలది పద్యాలున్నాయి. అంతేకాక అప్పు డప్పుడూ కవి రచించిన ఇతర పద్యాలు కొన్నీ శ్లోకాలు కొన్నీ ఇందులో చేర్చబడి నాయి. ఐనా ఇవన్నీ కూడ భక్తిమార్గానికి సంబంధించినవే.

శ్రీ కొంగే సుధాకరరావు గారి పద్యాల్లో సరళమైన శైలి కనిపిస్తున్నది. భావవ్యక్తీ రణలో ఏలాంటి నత్తిగానీ క్లిష్టతగానీ లేక పోవడం హర్షించదగిన విషయం. గుండె శిఖరాలలో పుట్టినవారి భక్తిభావం పద్యాల్లో వరవళ్ళు త్రొక్కుతూ ప్రవహిస్తున్నది. కవి ఒక్కొక్కచోట ఇట్లా అతిరమ్యంగా ఊహి స్తాడు—

"కోటిసూర్య ప్రభలు కొలువైన యట్టుల
మెరపు దీవలెన్నొ మెరసినటుల
నీదు రూపదీప్తి నిర్మలమైనది
శ్రీనివాస! సకలశ్రితజనేశ!"

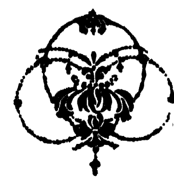
ఇక్కడ కోటిసూర్యుల ప్రభలు ఒకచోట కొలువుతీర్చడమన్న భావం లోకోత్తరంగా ఉన్నది. భక్తి భావానికి మకుటాయమానంగా భాసిస్తున్నది. మరొకచోట ఇట్లా అంటాడు —

"గొల్లవాడి వీవు! గోపాలకుండవు!
నరపశువుల రక్షణమ్ము సేయు!
మాదు మద మణంచి మంగళమిమ్మయా
శ్రీనివాస! సకలశ్రిత జనేశ!"

ఇది నేటి మానవ ప్రవృత్తిపై మంచి కొరడా దెబ్బవలె ఉన్నది. మనిషి పశుతుల్యుడుగా మారినాడన్న వ్యంగ్యం ఇందులో ధ్వనిస్తున్నది. అంతేకాక నరనారాయణుల బాంధవ్యం ఉపలక్షిత మవుతున్నది.

దీనిలో చివర చేర్చిన సంస్కృత శ్లోకాలకు రచయితే తాత్పర్యం వ్రాసి ప్రచురించవలసిన అవసరం లేదేమో! ఇది సుధాకర రావు గారి రచన కనుక భక్తి పారవశ్యము ఉన్నంతగా అనుభూతి సాంద్రత లేకపోవడం సహజమే. సాహిత్య వ్యాసంగంలో అది క్రమంగా అబ్బవలసిన లక్షణం. సుధాకరరావుగారు అట్లాంటి ఉత్తమ కావ్యాలు రచించి సాహితీప్రియులకు విందుచేకూర్చాలని ఆశిద్దాం.

— పేర్వారం జగన్నాథం

శ్రీవేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతం

శ్రీవేంకటాద్రిలహరీ కమలాయమానం
సప్తాచలోత్పల పుటీ మధుపాయమానమ్,
శ్రీశైలపూర్ణశశిలక్ష్మ యదంఘ్రియుగ్మం
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

శ్రీ వేంకటాద్రితరంగముగా, కలువ రేకుగా, పూర్ణచంద్రునిగా, అందు వరుసగా ఎవని పదములు పద్మములుగా, భ్రమర ములుగా, అంకముగా నున్నవో అట్టి శ్రీ వేంకటేశ్వరవిభూ, నీకు సుప్రభాతము (ప్రతి పద్యమున 15 వరకు. మకుటము) (చివరి చరణమునకు ఇదే అర్థము.)

వేంకార ఆదిరుచిత స్తవ నామ్ని యద్వ
దోంకార ఉల్లసతి వేదచతుష్టయాదౌ,
వేమూరి వంశభవ సన్నుత పుణ్య కీర్తే
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

నాల్గు వేదముల ఆరంభమున నున్న ఓంకారము మంగళకరమైనట్లే వేంకటేశ్వర నామమున వేంకారమును (దేవతావాచకము లన్నియు శుభములే). ఆ నామము వేద తుల్యము. వేమూరి వంశభవుడు ఆంజనేయ శర్మ స్తుతికర్త. ఈ స్తుతియు వంశము వేణువు వలె మధురము అని భావము.

కష్టార్తి నాశన, సదాత్మ పదాశ్రితానాం
కారుణ్యసాగర, భవానలపీడితానామ్,
కాదంబినీనిచయ, యోగికలాపినాం చ
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

ఆత్మ శబ్దమునకు నిజపాదమని ఆత్మ యే స్థానమని యర్థము. బ్రహ్మమే తానైన పాదము, అట్టి నీ పాదముల నాశ్రయించిన వారికష్టములను ఆర్తులను పోగొట్టువాడవు, సంసారాగ్ని పీడితులకు దయాసాగరుడవు. యోగిమయూరములకు మేఘమాలాసమూహమవు. (యోగశాస్త్రమున ధర్మ మేఘమను సమాధియు జెప్పబడినది. 4-28)

టంకార ఏవ ధనుష స్తవనామ పాప్మ
సంఘాత దుష్టమృగసంఘపలాయనాయ,
పాపం భవాన్ కటతి సార్థక నామధేయ
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

వింటి శబ్దమునకు క్రూరమృగములు పారిపోవునట్లు, నీ నామకీర్తనముచే కామ క్రోధాది పాపములు మాయ మగును. కటీ తతౌ అను ధాతువు వలన వేంకటశబ్దము పాపనివారణార్థకము (కామ ఏష క్రోధ ఏష, గీత. 3. 37.)

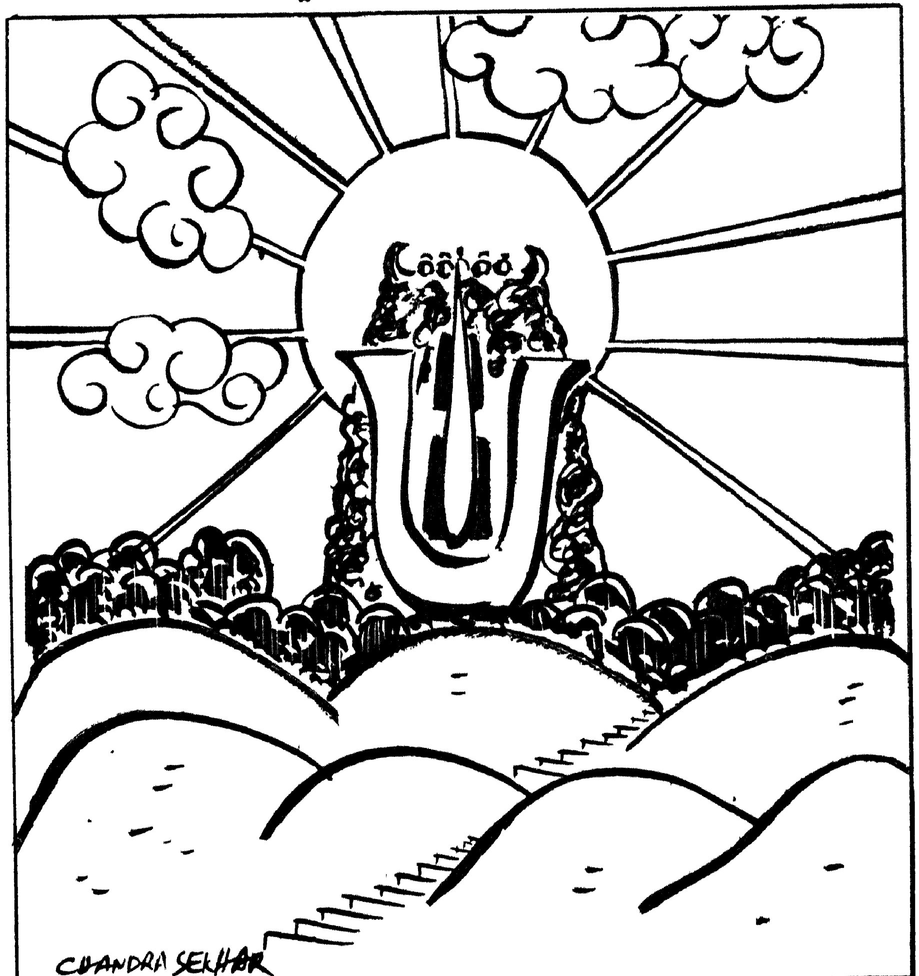
ప్రణవో ధను శ్శరోహ్యాత్మా
– ముండకోపనిషత్తు

టంకార స్తవ ధనుషో దళయతిహృదయం
ద్విషాం. శంకరవర్ణమాలాస్తుతి.

ఈశో౽ఖిలస్య జగతో హృదయస్య జంతో
స్త్వం ప్రచోదయసి యంత్రవదేవ దేవ,
బ్రహ్మాస్మి తత్త్వమ౽ి వాక్యగతైకభావ
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

జగములకు ప్రాణి హృదయములకు నీ వీశ్వరుడవు. వానిని యంత్రమువలె నడుపుచుందువు. అహం బ్రహ్మాస్మి, తత్త్వమసి అను బృహదారణ్యక ఛాందోగ్య వేదాంత వాక్యబోధితమైన ఐక్యమే, నీ స్వరూపము.

శ్వస్థాన్యయినో జగతి శబ్దరసాదిమాత్రా
స్పర్శాః సుఖాసుఖమయాః పరచిద్వివర్తాః,
అభాసింత శుద్ధచితిరూప, విరూప నిత్య
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్,

శబ్దము, స్పర్శ, రూపము, రసము, గంధము, ఈ ఇంద్రియార్థములు, వాని యనుభవములు సుఖదుఃఖ జనకములై పరమాత్మ చైతన్యమున (బుడగవలె) వివర్తములై యున్నవి. అనగా మిథ్యలు. నీవు నిత్యుడవు. నానా రూపుడవు. భ్రాంతి రహితమైన శుద్ధ చైతన్య స్వరూపుడవు. (ఇంద్రియజ్ఞానములు భ్రాంతి రూపములైనను తదధిష్ఠాన చైతన్యము పరమార్థమని అద్వైతవేదాంత సంప్రదాయము.)

రజ్జూరగ ప్రతినిభే సకలే ప్రపంచే
మోహాది బాలిశధియా మవకల్పమానే,
జ్ఞానాంశుభి ర్మనసి, జాగృహి భగ్నమాయే
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

రజ్జువును జూచి సర్పమని భ్రమించినట్లే ఈ ప్రపంచము సర్వము మిథ్య అనగా పరమార్థ సత్యముగాదు. కాని ఇది ప్రాకృత బుద్ధులకు మోహజనకమై యున్నది. జ్ఞాన కిరణములతో ఈ మాయా మోహమును బోగొట్టి మా మనస్సులలో మేల్కొనుము. (ఇదియే సుప్రభాత స్తోత్రముల కన్నిటికి తాత్పర్యము.)

విశ్వంభరా హృదయసమ్మిత భారతేఽస్మిన్
ఆంధ్రోర్వరా సుకృతరాశితయా సిరావేః,
తత్కీర్తి సౌరభతతిం ప్రథయన్ జగత్సు
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

భారతవర్షము భూమిపైగల ఆధ్యాత్మిక సాధన కేంద్రము. అందు ఆంధ్రదేశ పుణ్యరాశిగా నీవు వెలసినావు. (నిన్ను దర్శింపవచ్చు వారిద్వారా) ఈ దేశకీర్తిని పరిమళమువలె లోకమంతా వ్యాపింప జేసెదవు. ఊర్వర యన సస్యసంపన్న ప్రదేశము. అందు నోముల పంట నీవు, (భాగవతము పంచమస్కంధము. భారతవర్ష జంతువుల భాగ్యము లేమని చెప్పవచ్చు నీ భారత వర్షమందు హరిపల్కులు పుట్టుచు జీవకోటికిం, ధీరతతోడ తత్త్వముపదేశము చేయుచుం జెల్మిసేయుచున్, ఆరయ బాంధవాకృతి గృతార్థుల జేయుచునుండువెంతయున్.)

భోగంచ యోగ మిహ పాదమాశ్రితేభ్యో
యచ్ఛన్ క్రమేణ దయసే పరమం పుమర్థమ్,
సంతార్య సంసృతి నదీమివ జానుదఘ్నాం
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

నీ పాదముల నాశ్రయించిన వారికి జన్మలో భుక్తిని, భక్తి మొదలగు సాధనముల ననుగ్రహించెదవు. మోకాటిలోతుగా సంసారనదిని దాటింతువు. క్రమముగా పరమ పురుషార్థమైన మోక్షమును కరుణించెదవు.

తత్త్వం విదు ర్న విబుధా అపి తత్త్వత స్తే
త్వం బ్రహ్మణో గుణలవస్య పరా ప్రతిష్ఠా,
నేతీతి వాక్యవిదితోఽపి చ సర్వగంధః
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

దేవతలు గూడ నీ స్వరూపము నున్నదున్నట్లు తెలియలేరు. నీవు నిర్గుణబ్రహ్మమునకు ప్రతిష్ఠవు, ప్రతిమవు. అనగా తదభిన్నముగా తెలియబడు ప్రత్యగాత్మవు, (గీత. 14. 27, శంకరభాష్యము, శ్రీధర) స ఏష నేతినేత్యాత్మా, సర్వగంధః, సర్వరసః అను శ్రుతివాక్యములలో నీవు సర్వరూపుడవు, కేవలుడవు అని తెలియుచున్నది. అందువలన తత్త్వజ్ఞానము దుష్కరమనుట.

వర్ణప్రకర్ష పరిధాన సువర్ణహార
కోటీర చారుసుమనోగణ మాలికాభిః,
వ్యక్తీకరోషి జగతాం నిజసంశ్రితత్వం
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

నీవు ధరించిన ప్రశస్తమైన రంగులుగల పీతాంబర, కాంచన, మణిహార, కిరీట, పుష్పమాలికలతో జగములకన్నిటికి (భూత తన్మాత్రలకు) నీవే ఆధారమని తెలుపుచున్నావు. (విష్ణు సహస్రనామ శాంకర భాష్యం. 36 సగ్వీ)

సుస్వాదు తీర్థ విమలః పరిముండితోఽపి
భక్తో భవంత మభివీక్ష్య జహాతి భేదమ్,
జ్ఞానోదయేన ఖలు క్షమో ఇతిప్రదేష్టా
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

జుట్టు తీయించుకొని మంచినీట కోనేటిలో స్నానము చేసియు భక్తుడు నీ దర్శనానంతరము కేశములు వీడుచున్నాడు. దీనిద్వారా జ్ఞానోదయానంతరమే (కర్మలుచేసియు) మోక్షమని తెలియజెప్పుచున్నాడు.

ప్రస్థాన సంపదుపమర్ద దివాతి పాత
క్లేశాన్ బహూన్ విషహతే తవ దర్శనార్థీ,
జీవో యథా భవసహస్రగణాన్ ముముక్షుః
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

ప్రయాణశ్రమ జనసంమర్దము రోజుల కొలది గడుపుట (వేచియుండుట) వంటి అనేక క్లేశములను నీ దర్శనము కోరిభరించుచున్నారు జనులు. మోక్షముగోరు జీవులును ఇట్లే జననమరణ సహస్రములు భరించుచున్నారు.

భావే స్మరన్ సపది కృచ్ఛ్రగతో నరస్త్వాం
రూప్యం కిమప్యుపనిధీయతి వస్త్ర ఖండే,
తన్నూన మాత్మవినివేదనమగ్రతస్తే
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

కష్టములు గలిగినపుడు నరుడు వెంటనే నిన్ను తలచుకొని రూప్యములనుకొన్ని వస్త్ర ఖండములతో ముడుపు గట్టుచున్నాడు. ఇది నిజముగా నీ యెదుటచేయు ఆత్మార్పణమే.

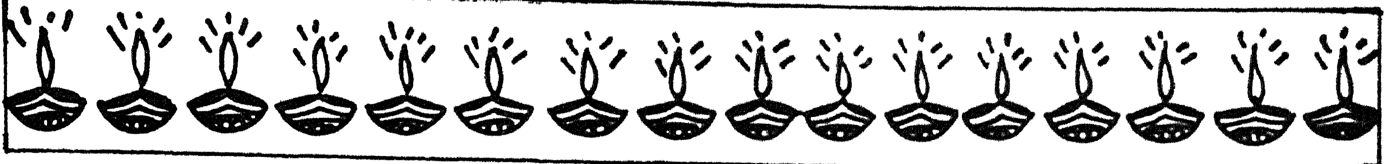
తంత్రాగమోక్త సముపాసన నైష్ఠికాత్మా
రమ్యాణి నిర్ఝర వనాన్యవలోకతో వా,
త్వామాస్తికో భజతి నిష్ఠుర నాస్తి కశ్చ
శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్.

శాస్త్ర ప్రకారము నిన్ను ఆరాధించునట్టి ఆస్తికులు, ప్రకృతి సౌందర్యము మాత్రమే తిలకింపవచ్చు నట్టి నాస్తికులు రెండు తెగలవారు నిన్ను భజించుచున్నారు. ఇదియే నీ ఆకర్షణ శక్తి.

శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాత
మిత్యక్షర క్రమ సమాదర బద్ధభావాః,
అద్వైత తత్త్వకలనే చ కృతప్రయత్నా
సర్వేశ్వరస్తుతిరియం ఫలదా సదా స్యాత్.

ఈ స్తోత్రమున భావ రచన శ్రీ వేంకటేశ్వర విభో తవ సుప్రభాతమ్, అను వాక్యమందలి అక్షరక్రమము ననుసరించి చేయబడినది. అద్వైతమత విషయము అచ్చటచ్చట చెప్పబడినది. దేవదేవుని స్తుతి భక్తులకు ఎల్లప్పుడు అభీష్టములనొసగు గాక!

— డా॥ వేమూరి ఆంజనేయశర్మ

తమసోమా జ్యోతిర్గమయ

పండుగలు ప్రతిమతంలోనూ ఉన్నాయి కాని మన హిందూమతంలో వున్నన్ని పండుగలు ఏ ఇతర మతములలో లేవనుటలో ఎట్టి సందేహం లేదు. ఇవి చాల పాతకాలం నుండి జరుపబడుతున్నట్లు వీనికి అనేక కారణము లున్నట్లు తెలుస్తోంది. చిన్న పెద్ద మొదలైన అనేక పండుగలకు మన భారతీయ సంప్రదాయం పుట్టినిల్లు.

ఈ పండుగలు జరుపడానికి ఇతర కారణాలు ఎన్నో వున్నప్పటికీ ప్రధానోద్దేశం మానవులు ఆయా సందర్భములలో తమ కష్టములను మరచి తమ బంధుమిత్రులతో కుటుంబసభ్యులతో ఆనందోత్సాహాలతో గడుపుట, మరియు దేవతారాధన జరిపి, శారీరకానందమునకై అలంకరణచేసికొని, పవిత్ర ఆత్మను రుచికరమైన విందుతో సంతృప్తి పరచుట కొరకని చెప్పవచ్చును.

ఆశ్వయుజ బహుళ త్రయోదశి నుండి కార్తీక శుద్ధ ద్వితీయ వరకు ఐదుదినములు దీపావళి పండుగ జరుపబడును. ఆశ్వయుజ మాసమున వచ్చు దీపావళి పుణ్యప్రదమైన పండుగ. నరకచతుర్దశి తరువాత దినమే దీపావళి. దీపావళి అమావాస్యనాడు అంతటయు చీకటి వుండుట వలన ఎల్లెడల దీపపంక్తులుంచు అవసర మేర్పడినది. ప్రకృతి యావత్తు అంధకారమైన కారణమున హైందవులు "దీపావళి" యని; దీపోత్సవాన్ని జరుపుతారు. ఈ పండుగను "దీపాల పండుగ" "దివ్వెల పండుగ" "దివిటీ పండుగ" అని తెలుగుదేశంలో అంటారు.

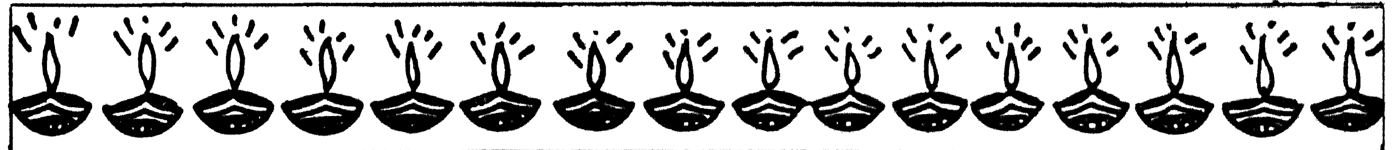
దీపావళి ఆబాలగోపాలమునకు అన్ని మతములకు అన్ని దేశములకు అతి ప్రధానమైన పండుగ యనుటలో నెట్టి సందేహము లేదు.

ఉత్తర భారతదేశంలో ఈ పండుగ ఐదు రోజులు జరుపబడును. 1.ఆశ్వయుజ బహుళ త్రయోదశి, "ధన్" త్రయోదశి 2. నరక చతుర్దశి 3. ఆశ్వయుజ బహుళ అమావాస్య దీపావళి 4. బలి పాడ్యమి 5. భ్రాతృ ద్వితీయ లేక యమ ద్వితీయ. కాని దక్షిణ భారత దేశంలో దీపావళి మూడునాళ్ళ ముచ్చటయినపండుగ.

1. నరక చతుర్దశి 2. దీపావళి అమావాస్య 3. బలిపాడ్యమి

ఈ మహాపర్వదినం వెనుక అనేక పురాణ గాథలు ప్రచారంలో కలవు. ఈనాడే బలిచక్రవర్తిని బంధించి పాతాళమునకు వామనుడు పంపెనట. నరకాసురుడిని, సత్యభామ, కృష్ణుని వెంట వెళ్ళి వధించి ద్వారకా నగరమునకు వెళ్ళినది నేడే. ద్వారకలో గోపికలు దీపాలు వెలిగించి కృష్ణునికి హారతులిస్తూ, స్వాగతం పలికారట కనుక మనము కూడా ఈ ఆచారమునే పాటిస్తున్నాము. వ్రత గ్రంథములయందును, పురాణములయందు ఈ పండుగ జరుపుకునే పద్దతులు ఇట్లు వివరింపబడియున్నది.

ఉత్తర భారత దేశమువారు మొదటి రోజు అనగా ఆశ్వయుజ బహుళ త్రయోదశి నాటి రాత్రి అపమృత్యు నివారణార్థము మరియు యముని కృపను సంపాదించడానికి ఇంటి వెలుపల తైలదీపములు పెట్టడం, బాణాసంచా కాల్చడం కలదు. దీన్ని "నిధన్" లేక యమ దీపం అని కూడా అంటారు. ఈ రోజు తర్పణాలు విడవడం కూడా ఓ ఆచారంగా ఉంది. రెండవరోజున నరకభయ నివారణార్థం తెల్లవారుజాముననే అభ్యంగన మంగళ స్నానము చేసి యమునికి తర్పణం చేసి నాలుగువత్తుల దీపం వెలిగిస్తారు. నరక చతుర్దశినాటి నూనెయందు "లక్ష్మి" నీటియందు "గంగ" ఆవేశించి యుందురని పద్మపురాణం చెప్పుచున్నది. మూడవరోజు అమావాస్య. దీపావళి తెల్లవారు జాముననే మంగళస్నానం చేసి, దరిద్ర దేవతా నివారణార్థం లక్ష్మీ పూజ కావించి, దేవ పితృ పూజలు కూడ యొనరింపవలెను. "అలక్ష్మి" పరిహారార్థము చీకట్లను తరిమివేయుటకు ఎచ్చట చూచినను దీపములు బారులు తీర్చి యుండును. రంగు రంగు దీప పంక్తులతో మేడలమీద, అరుగులమీద కళాకాంతులుట్టి పడుచుండును. ఈనాడు దీపదానములు చేయువారికి దారిద్ర్యబాధలు తొలగి సిరి సంపత్తి కలుగుతుంది. వెండి దీపములు గాని, లోహములలో ఏ లోహమునైనను దీపదానమునకు పూనుకొనుటవలన తిండికి బట్టకు కొదువలేక పోవుటేకాక అభీష్టఫలము

లును సిద్ధించును. ఈనాడు ప్రజలు షడ్ర సోపేత భోజనములతో నూతన వస్త్రాభరణ ములతో పరస్పర తాంబూల ప్రదానములతో సంతోషముగా నుందురు. సాయంత్రము దీపాలు పెట్టుదురు. రకరకాల టపాకాయలు కాలుస్తూ అర్ధరాత్రివేళ స్త్రీలు చాటలు, తప్పెటలూ వాయిస్తూ సంబరములతో "జ్యేష్ఠాదేవి - పెద్దక్క" (అలక్ష్మి)ని దారిద్ర్యాన్ని ఇంటి ముంగిళ్ళనుండి తరిమివేయుదురు.

నాల్గవరోజు "బలి పాడ్యమి" బలి చక్రవర్తి పూజ చేయవలెను. ఈనాడు జూదమున గెల్చినవారు ఆ సంవత్సరమంతయు విజయమును పొందుచుందురని ప్రజల యందొక నమ్మకము గలదు. నేపాలు దేశమున ఈ రోజు జూదములు మిక్కుటము. చదరంగమునం దీ దినము పార్వతి శివుని జయించినదట. ఈ రోజు ఉదయమున బలి పూజనము, మరియు అన్నముతో గాని, పేడతోగాని గోవర్ధనగిరిని నిర్మించి శ్రీకృష్ణ ప్రీత్యర్థము పూజచేయవలెను. ఐదవరోజు ద్వితీయనాడు యముని, చిత్రగుప్తుని పూజించాలి. అలాగే "భగినీ హస్త భోజనము ధర్మశాస్త్రములు చెప్పిన విధంగా చెల్లెలు చేతి కూడు తినుట వలన కుటుంబమంతయు పరంపరాభివృద్ధి కలిగి యుండు నంటారు. ఈనాడే యమునాదేవి తన సోదరుడగు యమునికి విందు చేసినదట దీనినే "భ్రాతృద్వితీయ" అని భగినీ హస్తభోజనం అని ఉత్తర భారతదేశంలో "భయ్యాదూజ్" అని పిలుస్తారు. కొన్ని ప్రాంతములలో ఈ రోజు స్త్రీలు "తిలక" ఉత్సవాన్ని జరుపుతారు. ఈ రోజున సోదరునకు తిలకం దిద్దితే యముడు ఆ సోదరునికి దూరంగా తొలగి పోతాడని, అతని ఆయువు పెరుగుతుందనీ మన వారి విశ్వాసం.

ఇక మన తెలుగువారికి నరక చతుర్దశీ, దీపావళి అమావాస్య రెండు ముఖ్యమైన రోజులు. అందులో దీపావళి మరీ ముఖ్యం. ఈ రెండు దినములందును విశేషముగా పండుగలు చేసికొనుచుందురు.

దీపావళినాడు "లక్ష్మీ" పూజ చేసి, సాయంత్రము కొత్తబట్టలు కట్టుకుని, తులసి ముందు దీపాలుంచి తరువాత ఇల్లంతా దీపాలు పెడతారు. దీప తోరణాలతో గృహాలను అలంకరిస్తారు. పిల్లలు పెద్దలు టపాకాయలు,బాణసంచాలు వేడుకగాకాలుస్తారు. దీపములు వెలిగించుట, కూతుండ్రను, అల్లుండ్రను పిలచి నూతన వస్త్రాదులు బహూకరించుట మున్నగు ఆచారములు వాడుకలోనున్నవి.

దీపావళి వర్తకులకు గొప్ప పండుగ. వ్యాపార లెక్కలన్నీ చూచుకొని లాభనష్టాలను తేల్చుకుంటారు. ఈ రోజు బంగారు వెండి నాణెములు రూపాయలు కుప్పగా పోసి, లక్ష్మీపూజ చేస్తారు. క్రొత్త ఖాతా పుస్తకములను కూడ ప్రారంభింతురు.

దీపావళి ఉత్సవాలను 'కౌముదీ' ఉత్సవాలని కూడ అంటారు. సమస్త భారతీయులు దీపాన్ని చైతన్యానికి ప్రతిరూపంగా భావిస్తారు. ఈనాటి దీపప్రకాశం సహస్ర సూర్యుల కాంతిని మించినదని కీర్తించారు.

బెంగాలులో ఈ దినము కాళీమాత పూజ జరుపబడును. ఈ రోజుననే ఆమె లక్ష్మి, సరస్వతీ స్వరూపిణీ యని వారి విశ్వాసం.

గుజరాతీయులకు మరియు మార్వాడీలకు ఈ రోజు అతి ప్రధానమైనది. జమా ఖర్చులు తేల్చి క్రొత్త ఖాతా పుస్తకములను ఈ దినమే ప్రారంభించుదురు. వారికిది ఆర్థిక సంవత్సరము. ఉత్తరప్రదేశ్ బీహారు రాష్ట్రములలోని మారుమూల గ్రామములలో నేడు గోవర్ధనగిరిని నిర్మించి పూజించుట కలదు. ఉత్తరప్రదేశ్‌లో శ్రీరాముడు రావణుని జయించి తిరిగి అయోధ్యకు విచ్చేసిన సందర్భమునకు సూచకముగ 'భరత్ మిలాప్' అను పండుగ జరుపబడుచుండును. పంజాబీలో సిక్కులకిది మిక్కిలి ఆనందము నొసంగు పర్వదినము. దీపావళినాడు అమృతసర్‌లోని స్వర్ణమందిర నిర్మాణమునకు శంకుస్థాపన మొనరించినారట. ఆ సందర్భమున వారు దీపావళిని వైభవంగా జరుపుకొందురు. పంజాబీలకు లక్ష్మీ పూజముఖ్యమైన దికావున లక్ష్మీదేవిని రాత్రి పూజింతురు. రాజస్థాన్‌లో ఈ పండుగ వర్ధమాన మహావీరుడి నిర్యాణ దినమును జరుపుకొందురు. తమిళనాడులో నరకాసురవధగా కొందరు, వామన విజయముగా మరి కొందరు ఈ పండుగను జరుపుకొందురు. ఇచ్చట చాలమంది పాడ్యమి నాడు కేదార గౌరీవ్రతము చేయుదురు.

ఈజిప్టు, గ్రీస్, ఇటలీ, జపాన్, మలేషియా, బర్మా, చైనా, ఇండోనేషియా, అమెరికా మున్నగు విదేశములందు కూడ దీపావళి పండుగ వివిధ పద్ధతులలో జరుపుకొనబడుచున్నది.

ఇట్లు జాతిమత ప్రాంత విభేదములు లేక సమస్త ప్రజావళిచే మహోత్సవముగ చేసికొనబడుచున్న ఈ దీపావళి భారతీయుల సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు చిహ్నము.

ఈ దీపావళి జాతీయ మహోత్సవములలో అగ్రశ్రేణికి చెందిన పెద్దపండుగ. అందుచే మన దేశమందలి ప్రతివారికి ఆనందమును జయమును ప్రసాదించుచున్నది. ఇది అలంకరణకు ఆనందానికె కాకుండా చైతన్యానికి ప్రతిరూపంగా భావించబడును.

ప్రతిసంవత్సరము సంబరముగా జరుపుతున్న దీపావళిని గురించి మన రాష్ట్ర ఆస్థానకవి శ్రీమాన్ దాశరథిగారు ఇలా వ్రాశారు.

"కోటి కోటి దీపాలను
బాటలలో కోటలలో
నాటండి ప్రజల్లారా
వేటాడండి తమస్సును
భూపావళి బుగ్గి చేసి
కోపావళి నగ్గి ద్రోసి
దీపావళి జరపండో
దేశదేశ జనులారా!"
తమసో మా జ్యోతిర్గమయ

—శ్రీ జి. ఆర్. వరపయ్య

సర్వధర్మములకు ఆకరమైన కర్మక్షేత్రము భరతభూమి. "వేదోఽఖిలో ధర్మమూలమ్" అను సూక్తివలన ఇది ధర్మక్షేత్రమగు వేద భూమిగూడ. వేదములలో ఉల్లేఖింపబడిన ధర్మములలో అగ్నిపూజకు అత్యధిక ప్రాధాన్య మీయబడినది. అగ్నికి యజ్ఞేశ్వరుడని, హవ్యవాహనుడని, హుత వహుడని, హోత యని, పురోహితుడని, రత్నధాత యని పర్యాయ పదములు. ఋగ్వేద ప్రథమ సూక్తములోగల తొమ్మిది ఋక్కులు అగ్నిప్రాశస్త్యమును వివరించుచున్నవి. వీనిలోని ప్రథమ ఋక్కు అత్యంత విశిష్టమైనది. భారత, భాగవత, రామాయణ గాథలు రేఖామాత్రముగ ఇందు సూచితములు.

భక్తవత్సలుడగు నృసింహస్వామి హిరణ్యకశిపుని వధానంతరము పరమ భాగవతోత్తముడగు ప్రహ్లాదునితో, "ఓ భక్తా! నా కొరకై యెన్ని యిడుములు గుడిచితివి" యని అనునయించగా ప్రహ్లాదుడు

జలే విష్ణుః స్థలే విష్ణుః
విష్ణుః పర్వతమస్తకే,
జ్వాలామాలాకులే విష్ణుః
సర్వం విష్ణుమయం జగత్.

"ఓ సర్వాంతర్యామీ! నీవు నీటియందును, భూమియందును, పర్వతాగ్రములయందును, అగ్నియందును, జగత్తునందెల్లెడలను గలవు. నీకు తెలియనిదేమున్నది" యనెను.

రగిలి, యాతని జంపి, అతని నోటినుండియే వెలికివచ్చి గోపకులను, నందుని సంభ్రమాశ్చర్య చకితుల గావించెను.

ఈ కథలను వేదఋక్కుతో సమన్వయించినట్లైతే, అగ్నియొక్క సర్వవ్యాపకత్వము, భగవంతునిలో అంతర్భూతమైన తేజస్సు భక్తుల కోర్కెలను తీర్చునను విషయము, దుష్టులను, వారి యహంకారమును సమయించునను విషయము, విదితమగుచున్నది. భగవంతునివలెనే ఆయన అంశమగు అగ్నియు భక్తుల కోర్కెలను తీర్చునని భావము. భక్తుడగు ప్రహ్లాదుని, ఆర్తులగు గోపకులను రక్షించుటకు హిరణ్యకశిపుని, కంసుని పనుపున వచ్చిన రక్కసులను తుదకు కంసుని సంహరించుటయే కథలలోని ఇతివృత్తము.

అగ్ని మీళే పురోహితమ్
యజ్ఞస్య దేవ మృత్విజమ్
హోతారమ్ రత్నధాతమమ్
- ఋ. వే. 1-1-1.

పురోహితునివలె యజ్ఞమును నడిపించువాడును, హవిర్భాగస్వీకరణకై దేవతలను పిలుచుకొని వచ్చువాడును, ఋత్విజుడై రత్నములను అనగా యజ్ఞ ఫలములను ధరించువాడును అగు అగ్నిని స్తుతించుచున్నానని సూక్ష్మముగ మంత్రార్థము.

రాజుయొక్క కోర్కెలను పురోహితుడెట్లు యజ్ఞఫలము నిచ్చుటద్వారా తీర్చుచున్నాడో, అట్లే దేవతలకు యజ్ఞ హవిస్సు నిచ్చి వారి కోర్కెలను పురోహితునివలె తీర్చుచున్నాడని అన్వయము.

అగ్ని వద్దాహకం స్తౌతి
కృష్ణమగ్ని మితి శ్రుతయః
హినస్తి దాంభినం దేవ
స్తస్మై దంభో న రోచతే.

శ్రీకృష్ణుడు అహంకారమును సహించడు. ఎక్కడైతే యెవరు ప్రగల్భములు పలుకుదురో, అచ్చట కృష్ణభగవానుడు అగ్నివలె ప్రజ్వరిల్లి యహంకారమును, ప్రగల్భములను అంతమొందించునని యర్థము.

ప్రగల్భాహంకారముల ప్రోదిచేసికొన్న కంసుని పనుపున వచ్చిన వత్సాసురుని వధించెను. విషస్తన్యము నిచ్చి తనను జంపవచ్చిన పూతనను పుడమార్చెను. కృష్ణుని మ్రింగవచ్చిన కాకాసురుని సున్నిత శరీర భాగమున ప్రవేశించి, అగ్నివలె

అగ్నిం వై పూజయేద్ భక్త్యా
నరో రత్నాభిలాషుకః,
ఛందోముఖే మధుచ్ఛందా
అథస్తే రత్నధామమ్.

రత్నములు మున్నగు విలువగల సంపదల నాశించు మానవుడు తప్పక అగ్నిని పూర్ణ భక్తితో పూజించవలెను. ఈ కారణముచేతనే వేదములు ఆదియందే మధుచ్ఛందసుడు అగ్నిహోత్రుని పొగడెను.

శ్వేతకి యను రాజర్షి ఆజ్యాది హోమ ద్రవ్యములచే అవిచ్ఛిన్నముగ పెక్కేండ్లు యాగముచేయ, అగ్నికి అజీర్ణవ్యాధి సంభవించెను. వ్యాధి నివారణార్థము ఇంద్ర రక్షితమగు ఖాండవ వనమును దహించుటలో తనకు సహాయపడుమని కృష్ణు నర్థించెను. ఆయన యాదేశము

పేరకు అగ్ని అర్జునునకు దేవరథము, **గాండీవము, తూణీరము సమర్పించెను. కృష్ణార్జునుల సహాయమున అగ్ని ఖాండవ మును** దహించి తన **వ్యాధి** నివారణ **గావించుకొనెను.**

రత్నములాదిగాగల అమూల్యసంపదను పొందుటకు శ్వేతకి అగ్నిని పూర్ణ భక్తితో యజ్ఞముద్వారా పూజించెనని తెలుపు ఈ భారతకథ వేదబుక్కులో అంతర్గర్భితముగ నున్నదని చెప్పబడినది.

శివమ్ సత్ అనుశాం రామో
యస్య దూతం మహాబలమ్,
స్తౌతి వాయుసుతం వీర
మగ్నిమీళ ఇతి శ్రుతః.

పర్వులను ఆశీర్వదించువాడు రాముడు. ఆయన దూత హనుమంతుడు. ఈయన అత్యంత శక్తి సమన్వితుడేగాక, ధైర్య **సాహసములలో** మహాభిప్రాయుడు. **అట్టి హనుమంతుని స్తుతింతును** అని యర్థము. **ఈ శ్లోకము** లోని విశేషమేమనగా **రాముడు సూటిగా హనుమంతుని పొగడక 'అగ్నిమీళే' యని అగ్నిని పొగడినట్లు భావించి హనుమంతుని పొగడుట.**

"మొట్ట మొదట చెలిమికై శ్రీరాముని యొద్దకు సుగ్రీవునిచే పంపబడిన పదా విజయుడు. లంకలో ప్రవేశించి, రాక్షసుల భయభ్రాంతుల గావించి, యుద్ధమునకై సవాలుజేసి, తన గుర్తింపు కొరకు అంగుళీ యకమును సీతకు జూపి, పిదప దాని నామె కిచ్చిన వాయుపుత్రుడగు హనుమంతుని నేను పొగడుచున్నాను" అని వేదములో చెప్పబడినది. ఇదియునుగాక అగ్ని వాయుపుత్రుడని స్మృతులు చెప్పుచున్నవి. వీనిని బట్టి హనుమంతుడే అగ్నియని విశద మగుచున్నది. ఆపదలోనున్న రాముడు తన స్నేహము నర్థించగా అగ్నియే సీత యొక్క క్షేమ వృత్తాంతమును రామునకు తెలిపెనని అన్వయము.

అగ్ని తన్నాశ్రయించిన వారిని యాదు కొని, ఊరట కలిగించిపమ భావ గర్భిత మైన రామకథ ప్రథమ బుక్కులో నున్నట్లు అవగతమగు చున్నది.

నీరు, అగ్ని, హృదయము, సూర్యుడు, యజ్ఞస్థలము, ప్రతిమలలో భగవంతు డున్నట్లు వేదములలో నిర్ధారణ చేయబడి నది. వివిధ భక్తులకు వివిధ స్థానములలో భగవంతుడు గలడని క్రింది శ్లోకము తెలుపు చున్నది.

అగ్నౌ క్రియావతాం దేవో
దివి దేవో మనీషిణాం,
ప్రతిమాస్స్వల్పబుద్ధీనాం
యోగినాం హృదయే హరిః.

వేదవిదులకు అగ్నిలోను, చదువుకొన్న వారికి సూర్యునిలోను, అల్పబుద్ధి గల వారికి ప్రతిమలలోను, సర్వసంగ పరిత్యా గులకు హృదయములోను హరి గలడు.

సృష్ట్యాది నుండియు వర్ణాశ్రమాచార ములు ఆచరణలో నున్నంతదనుక **భావార్థ** ముల తెలిసికొని అగ్ని పూజాదులు చేయు చుండిరి. కాలానుగుణముగ వచ్చిన మార్పుల ననుసరించి, క్రమబద్ధముగా తెలిసి పూజల జేయనప్పటికిని నామ మాత్రపు దీపారాధనలు నేటికిని జరుగు చునే యున్నవి. ఇదియు అగ్నిపూజయే. సనాతనాచారపరులగు నైష్ఠికులు నిత్యకర్మ పేర అగ్నికార్యము లేక అగ్నిపూజ చేయుట గమనించవచ్చును. సూర్య నమ స్కారముల పేర సూర్యు నారాధించుటయు జరుగుచున్నది. శుభాశుభ కార్యముల నుప క్రమించుటకు ముందు దీపారాధన పేర అగ్నిని పూజించుట క్రొత్తగాదు. వేదోక్త మంత్రపఠనము జరుగుచుండ నూతన వధూవరులు అగ్నికుండమునకు ప్రదక్షి ణము చేయు ఆచారము సంప్రదాయ సిద్ధమైనదే. యజ్ఞ యాగాది క్రతువులు జేయు కాలమున అగ్నిని పూజింతురను విషయమును గురించి చెప్పనక్కరలేదు. విదేశీయులు గూడ అగ్ని నే విధముగ **ఆరాధించు చున్నారను విషయము నిందు పొందుపరచలేదు.**

భౌతికవాదపు దృక్కోణములో చూచి నపుడు చేతన ప్రపంచమునకు అగ్ని యెట్లు పయోగపడు చున్నదో పరికింతము. జలము వలన యేర్పడిన అగ్నియే విద్యు త్తుగా మారి మానవ జీవితావసరముల కెట్లు పయోగపడుచున్నదో తెలియనివారు లేరు. అగ్ని అనగా వేడి శరీరాంతర్గత మగుట వల్లనే మనము జీవించుచున్నాము. వేడి కోల్పోయిన శరీరము శవమే గదా? ఇట్టి స్థితియే పశు పక్ష్యాదులకు, వృక్షములకు వర్తించును. కృత్రిమ వేడివలన జీవమును కొంతవరకు మాత్రమే నిలుపవచ్చును. కాని శాశ్వతముగ మాత్రము కాదనుట ఆధునిక శాస్త్ర పరిజ్ఞానము నెరిగినవారు గూడ అంగీకరింతురు. వేడి వలననే నీరు ఆవిరిగ మారి, చల్లబడి, వర్షించి జీవనా ధారమగు ధాన్యాదుల నిచ్చుచున్నది. సమస్త ప్రాణికోటియొక్క ఉత్పత్తికి, మనుగడకు హేతుభూతమైన వేడి సూర్యుని వలనను, చల్లదనము సూర్యుని వలన చంద్రుని ద్వారాను కలుగుటను కాదన గలమా? అత్యాధునిక రాకెట్ల నడుపునది, అణువిచ్ఛేదము చేయునది అగ్నికి ప్రతి రూపమగు వేడియే గదా? హవిర్భోక్తలు యజ్ఞఫలముగ ఇచ్చిన పాయసమును అగ్ని దశరథున కర్పించినట్లు తెలియ జేయు ఘట్టములను విశ్వసించనివారు కొందరుండవచ్చును. కాని వారు గూడ పైనుదాహరించిన వానిని మాత్రము కాదనలేరు. ఇతరులు ఏ కొద్దిపాటి సహా యమో చేసినపుడు వారికి మనము కృతజ్ఞత తెలుపుదుము సభ్యప్రపంచములో. అగ్ని వలననే మన పుట్టుక, మనుగడ జరుగు చున్నపుడు కృతజ్ఞతాసూచకముగ అగ్నిని పూజించుట కనీసధర్మం కాదా? అగ్ని హోత్రుడు దైవమని చాటువేద వాఙ్మయము భారతీయ సంస్కృతి అజరామరము.

— శ్రీ వి. సుబ్బరాయుడు

మహాసంప్రోక్షణ

తిరుచానూరు శ్రీ పద్మావతి అమ్మవారి ర్భాలయ విమానానికి, బలిపీఠానికి ంగారుతొడుగు ఏర్పరచిన సందర్భంగా . తి. దేవస్థానంవారు, సెప్టెంబరు 5నుండి వరకు మూడురోజులపాటు మహాసంప్రో ణను అత్యంతవైభవంగా నిర్వహించారు. ుదటిరోజు హోమం, రెండవరోజు అంకు ర్పణ, మూడవరోజు మహాసంప్రోక్షణ ార్యక్రమాలు వేదఘోషలమధ్య శాస్త్రో ్తంగా జరుపబడ్డాయి. చివరగా వేదపండి ులు పవిత్రజలంతో ఆలయవిమానాన్ని, ిలిపీఠాన్ని అభిషేకించారు. బంగారు ొడుగుకు దాదాపు 65 లక్షలరూపాయల ిలువగల 35 కిలోల మేలిమి బంగారం 15 ుందలకిలోలరాగి ఉపయోగింపబడింది. ఈ ుత్సవానికి రాష్ట్ర రెవిన్యూశాఖ ప్రధాన ార్యదర్శి శ్రీ బి. ఎస్. జయసింహ హాజ ుయ్యారు. వేలాదిభక్తులు ఈ ప్రత్యేకోత్స ాన్ని తిలకించారు.

శ్రీ చైతన్య జయంతి

ఈ సెప్టెంబరు 22 నుండి 24 వరకు— మూడురోజులపాటు తి. తి. దే. హిందూ ధర్మరక్షణసంస్థ ఆధ్వర్యాన, తిరుపతి అన్న మాచార్య కళామందిరంలో శ్రీ చైతన్య మహాప్రభు పంచశతజయంత్యుత్సవాలు నిర్వహింపబడ్డాయి. ఈ సందర్భంగా అఖిల భారతగౌడీయ మఠ ప్రధాన కార్యదర్శి, శ్రీమద్ భక్తి ప్రజ్ఞానయతి మహరాజ్

వార్తాలహరి

శ్రీత్రిదండిస్వామిగారు ఆంగ్లంలో ప్రసం గించారు. వారి ఉపన్యాసాన్ని ధర్మరక్షణ సంస్థకార్యదర్శి శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్య గారు తెలుగులోనికి అనువదించారు. ఈ కార్యక్రమాల్లో తి. తి. దేవస్థాన పౌర సంబంధ శాఖాధికారి శ్రీరావుల సూర్యనారా యణమూర్తిగారు, శ్రీమల్లాది చంద్రశేఖర శాస్త్రిగారు, శ్రీసముద్రాల లక్ష్మణయ్యగారు తదితరులు ప్రసంగించారు.

ప్రముఖుల సందర్శన

ఈ సెప్టెంబరు 16 వ తేదీన రాజస్థాన్ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ శివచరణ్ మాథుర్ సతీ సమేతంగా తిరుమల శ్రీవారిని దర్శించారు. దేవస్థాన సంయుక్త కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ జి. వెంకటేశ్వర్లు ఆలయ మర్యాదలతో వారికి స్వాగత మిచ్చారు.

రాజస్థాన్ రాజధాని జయపూర్‌లో టి. టి. డి. ఒక కల్యాణమండపాన్ని నిర్మిం చాలని, దీనికై జయపూర్‌లో స్థలాన్ని ఏర్పాటుచేయిస్తానని, ఈ విషయంపై మళ్లీ టి. టి. డి. కి వ్రాయగలనని ముఖ్య మంత్రి తెలిపారు. తిరుమల ఆలయ పరి శుభ్రతపట్ల శ్రీమాథుర్ తమ హర్షాన్ని వెలిబుచ్చుతూ తిరుమలయాత్ర తమకు ఎంతో ఆనందాన్నిచ్చిందని అన్నారు.

* * * *

సెప్టెంబరు 22 వ తేదీన రాజస్థాన్ గవ ర్నరు శ్రీ ఓ. పి. మెహ్రా సతీ సమేతంగా తిరుమలేశునిదర్శనంచేసుకొన్నారు. తి. తి. దేవస్థానకార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ జి.కుమార స్వామిరెడ్డి వారికి స్వాగత మిచ్చారు. అదే రోజు మన రాష్ట్ర గృహ, చలనచిత్ర శాఖా మాత్యులు శ్రీ చేగొండి వెంకట హరిరామ జోగయ్యగారు తిరుమల వేంకటేశ్వర స్వామిని దర్శించి పూజించారు. వారికి దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి ఆలయ మర్యాదలతో స్వాగత మిచ్చారు.

తిరుమల బ్రహ్మోత్సవాలు

ప్రతి సంవత్సరం మాదిరిగానే ఈ సెప్టెంబరు 26న తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామికి పదిరోజులపాటు జరిగే బ్రహ్మోత్సవం అతివైభవంగా ప్రారంభమైంది. అంతకు ముందురోజు (సెప్టెంబరు 25) మంగళవారంనాడు శ్రీవారి ఆలయాన్ని "నామం, కుంకుమ, గంధం, కర్పూరం మున్నగు సుగంధ ద్రవ్యాలతో శుద్ధి చేశారు. ఈ కార్యక్రమాన్ని కోయిల్ ఆళ్వారు తిరుమంజనం" అంటారు.

సెప్టెంబరు 26న సాయంత్రం 5-14 కుంభలగ్నంలో ధ్వజారోహణ కార్యక్రమంతో బ్రహ్మోత్సవాలు ప్రారంభింపబడినాయి. ఈ వేడుక దినాల్లో శ్రీవారి వైభవం వర్ణనాతీతం. ఈ పది దినాలు శ్రీవారి ఉత్సవమూర్తికి ప్రతిరోజు ఉదయం సాయంత్రం వేళల్లో ఒక్కొక్కరోజు ఒక్కొక్క వాహనంమీద పురవీథుల్లో ఊరేగింపులు కన్నులపండుగగా జరిగాయి.

ఈసారి రాష్ట్ర గవర్నర్ డా॥ శంకర దయాళ్‌శర్మ విచ్చేయడంతో ఈ బ్రహ్మోత్సవాలు మరింత విశిష్టతను సంతరించుకున్నాయి. నాల్గవ నాటి రాత్రి శ్రీవారి 'సర్వభూపాలవాహనం' ఉత్సవంలో గవర్నరు గారు సతీ సమేతంగా పాల్గొన్నారు.

ఐదవనాడు (సెప్టెంబరు 30) తిరుమల బ్రహ్మోత్సవాల్లో అత్యంత విశిష్టమైన దినం. తిరుమలేశుడు ఏటా ఈ ఒక్కరోజే మోహినీ రూపం ధరిస్తాడు. కుడిచేతిలో కమలంపై బంగారు చిలుకను ధరించి, ఉదయం 9 నుండి 11 వరకు ఆలయంచుట్టూ నాలుగు పురవీథుల్లో వేలాదిభక్తుల ఆనందోత్సాహాల మధ్య శ్రీస్వామివారు ఊరేగినారు. ఆ సాయంత్రం 5½ గంటలకు రాష్ట్రప్రభుత్వం తరపున తిరుమల శ్రీవారికి రాష్ట్రగవర్నర్ డా॥ శంకరదయాళ్‌శర్మ పట్టువస్త్రాలను సమర్పించారు. ఆలయ సంప్రదాయ ప్రకారం రాష్ట్రగవర్నర్ పట్టువస్త్రాలను తలపై పెట్టుకొని ఆలయానికి వచ్చి స్వామివారికి వస్త్రబహుమానం చేశారు. రాష్ట్ర గవర్నర్ సతీసమేతంగా శ్రీవారి డోలోత్సవంలో పాల్గొన్నారు. నాటి రాత్రి 9 గంటలకు శ్రీనివాసుడు గరుడవాహనాన్ని అధిరోహించి, మూలవిరాట్టుకు ధరింపజేసే మకరకంఠి, సహస్రనామహారం ధరించి వేలాదిభక్తుల కోలాహలం మధ్య, అత్యంత వైభవంగా పురవీథులలో ఊరేగినారు. గవర్నర్ డా॥ శంకరదయాళ్‌శర్మ శ్రీవారి గరుడవాహనాన్ని స్వయంగా భక్తియుక్తులతో మోశారు. గవర్నర్ సెప్టెంబరు 29 నుండి అక్టోబరు 2 వరకు నాలుగురోజుల పాటు బ్రహ్మోత్సవాల్లో పాల్గొన్నారు.

శ్రీవారి బ్రహ్మోత్సవాలలో తొమ్మిదవ నాటి ఉదయం (అక్టోబరు 3న) జరిగిన ఉత్సవమే రథోత్సవం. ఇది శ్రీవారికి జరిగే ఉత్సవాల్లో అన్నిటికంటె వైభవో

పేతంగా, కన్నులపండువుగా, ఆనంద దాయకంగా జరిగింది. ఉభయదేవేరులతో ఉదయం 5-30 నుండి 8-30 గంటలవరకు శ్రీవారి దివ్యరథయాత్ర భక్తుల గోవింద నామ సంకీర్తన ఘోషలమధ్య తిరుమల పవిత్రపురవీథుల్లో సాగింది. అదేనాటి రాత్రి తిరుమల శ్రీవారు అశ్వవాహనంపై ఊరేగి నారు.

అక్టోబరు 4 వ తేదీన విజయదశమిరోజు ఉదయం 6-00 నుండి 8-30 గంటల వరకు తిరుమల వరాహస్వామి పుష్కరిణిలో శ్రీవారి చక్రస్నాన మహోత్సవం దివ్యంగా జరి గింది. అదేనాటి రాత్రి 9-10 గంటల మధ్య జరిగిన ధ్వజావరోహణ కార్యక్రమంతో బ్రహ్మోత్సవాలు ఘనంగా ముగిశాయి.

ఈ బ్రహ్మోత్సవాలకు తిరుమల అంతటా విద్యుద్దీపాలంకరణ కన్నులపండువుగా తీర్చిదిద్దబడింది. ప్రత్యేకంగా శ్రీవారి ఆలయం, డోలోత్సవ మండపం, ఆలయం ఎదురుగా మెట్లపైగల నాలుగుకాళ్లమండ పానికి అమర్చిన "ధర్మాన్ని కాపాడండి అది మిమ్మల్ని రక్షిస్తుంది" అన్న సందేశంగల గుండ్రటి ఫలకం, మున్నగు నవి మరింత శోభను కలిగించాయి. తి.తి. దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి, స్వయంగా ఈ ఉత్స వాలను పర్యవేక్షించారు.

ఈ బ్రహ్మోత్సవాలలో శ్రీవారికిసుమారు 67 లక్షల రూపాయల ఆదాయం వచ్చింది. ఇందులో సుమారు 40 లక్షల రూపాయలు భక్తులు హుండీలో కానుకలుగా సమర్పిం చారు.

హిందూధర్మ రక్షణసంస్థ ఆధ్వర్యంలో ఈ బ్రహ్మోత్సవాల్లో ఆర్షసదస్సులో భగవ ద్గీతా పారాయణం, ప్రముఖులచేత ధార్మిక ఉపన్యాసాలు, సంగీత కార్యక్రమాలు, పురాణప్రవచనాలు జరుపబడ్డాయి.

ఇదే సమయంలో పదిరోజులపాటు తిరుచానూరు శ్రీ పద్మావతి అమ్మవారికి నవరాత్రి బ్రహ్మోత్సవాలు అత్యంత వైభ వంగా నిర్వహించారు. శ్రీ కృష్ణస్వామి మండపంలో అమ్మవారికి ఊంజల్‌సేవ; సంగీత కార్యక్రమాలు నిర్వహింపబడ్డాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు ప్రత్యేక సమర్పణ

శ్రీవారి బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంగా, తి. తి. దే అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు కళా కారుల బృందం తిరుమల ఆర్ష సదస్సు సభామండపంలో ఇరవై రెండు ప్రత్యేక భక్తి సంగీత కార్యక్రమాలను సమ ర్పించింది.

సెప్టెంబరు 26 (తొలిరోజు) కుమారి జంధ్యాల కృష్ణకుమారి "అన్నమయ్యకథ" హరికథాగానం: సెప్టెంబరు 30 న (ఐదవ నాడు) శ్రీవారి గరుడోత్సవ సందర్భంగా కళాకారులందరూ శ్రీనివాసుని గరుడసేవ "కార్యక్రమం", అక్టోబరు 1 న శ్రీ పి. ఎస్. రంగనాథ్ బృందం వారిచే "అన్నమయ్య నానాక్షేత్ర సందర్శనం" సమర్పణం మరియు శ్రీ ఆనందభట్టరుచే "అన్నమయ్య భజన" కార్యక్రమం, 2 వ తేదీన శ్రీ జి. నాగేశ్వరనాయుడు బృందంచే "అన్న మయ్య దేశికవితాగానం" ఆలాపన, శ్రీమతి జానకిరమణగారి సంగీతం, 4 వ తేదీన శ్రీ

బాలకృష్ణ ప్రసాద్ బృందంచే "అన్నమాచార్య సంకీర్తనలు" సమర్పణ మున్నగు కార్యక్రమాలు నిర్వహించారు.

ఇవేగాక బ్రహ్మోత్సవాల్లో ప్రతిరోజు ఊంజల్‌సేవలో అన్నమాచార్య సంకీర్తన పుష్పార్చన చేశారు. శ్రీవారి ఊరేగింపులో వేదపారాయణం, భజంత్రితో పాటు కళాకారుల అన్నమయ్య "నగర సంకీర్తన" ఈసారి ప్రత్యేకంగా చోటు చేసుకుంది.

ఈ బ్రహ్మోత్సవాల్లో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు తిరుమలలోనే కాక తిరుపతి అన్నమాచార్య కళామండపంలో కూడ కొన్ని కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం జరిగింది.

ఐదువందల ఏండ్లనాడు, సంకీర్తనాచార్యుడు తిరుమల వీథులలో శ్రీనివాసుని వైభవాన్ని ప్రచారం చేస్తే ఇప్పుడు తిరుమల క్షేత్రంలో ప్రత్యేకంగా బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంగా ఆ మహాభక్తుని సంకీర్తనలను గానంచేసి అటు వేంకటపతికి ఇటు అన్నమయ్యకు అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు కళాకారుల బృందం తమ భక్తి నమస్సుమాంజలు లర్పించుకొన్నది. వీరి కార్యక్రమాలన్ని తిరుమల శ్రీవారి బ్రహ్మోత్సవాలకు వచ్చిన అశేష భక్తజనాన్ని విశేషంగా ఆకర్షించాయి.

ధర్మరక్షణ కార్యక్రమాలు

గణపతి నవరాత్రులు

వరంగల్

హిందూధర్మ రక్షణసంస్థ వరంగల్‌శాఖ వారి ఆధ్వర్యంలో ఆగష్టు 30వ తేది వినాయకచవితి సందర్భంగా స్థానిక తి. తి. దే. కల్యాణమండపంలో గణపతి పూజాదికములు జరిగాయి. తరువాత శ్రీ రవికుమార్ శర్మగారిచే "శమంతకమణి ఉపాఖ్యానం" పురాణప్రవచనం చేయబడింది. అదిమొదలు తొమ్మిదిరోజులు భజనలు, ధార్మికకార్యక్రమాలు నిర్వహింపబడ్డాయి. అత్యంతవైభవంగా జరిగిన తొమ్మిదవరోజు గణపతి నిమజ్జనోత్సవంలో చాలామంది భక్తులు పాల్గొన్నారు.

గుంటూరు

ధర్మరక్షణసంస్థవారి ఆధ్వర్యాన స్థానిక కల్యాణమండపంలో వినాయక చవితి రోజున శ్రీ టి. బి. దక్షిణామూర్తి గారిచే "వినాయక పండుగ విశిష్టత" ధార్మికోపన్యాసం, శ్రీ వి. నరసింహారావుగారి బృందంచే 'సంకీర్తన' కావింపబడింది. సంజీవయ్యనగర్, మంగళదాస్‌నగర్, వెంగళ్రావునగర్, కోబాలపేట మొదలగు స్థానిక హరిజనవాడలలో వినాయక పండుగ ప్రాశస్త్యాన్ని తెలిపే కరపత్రాలు ఇంటింటికి పంచడం జరిగింది.

మెదక్

ధర్మరక్షణసంస్థ మెదక్‌శాఖ ఆధ్వర్యంలో సంగారెడ్డి పట్టణంలో వివిధ దేవాలయాలు, ఆ యా వాడలు మున్నగు 16 స్థలాల్లో వివిధ పరిమాణాల్లోగల శ్రీ గణపతి విగ్రహాలు ప్రతిష్ఠించబడ్డాయి. వినాయక చవితి మొదలు తొమ్మిది దినములు ఉదయం, సాయంత్రం భజనలు, ఉపన్యాసాలు వైభవంగా జరిగాయి.

ప్రకాశం

హిందూధర్మరక్షణసంస్థ ప్రకాశంజిల్లాశాఖ ఆధ్వర్యంలో ఒంగోలుతాలుకా దేవరంపాడు గ్రామంలో ఆగష్టు 30 న వినాయకచవితి నాడు సామూహిక గణేశపూజలు నిర్వహింపబడ్డాయి. 60 మంది హరిజన మహిళలు ఈ పూజల్లో పాల్గొన్నారు. స్థానిక శ్రీ వేంకటేశ్వర భక్తసంఘం, శ్రీ సాయిసేవాసమితి వారిచే ధార్మిక కార్యక్రమాలు ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.

*

సుందరకాండ

హిందూధర్మరక్షణసంస్థ సహకారంతో గుంటూరు శ్రీ పద్మావతీ శ్రీనివాసభక్త సమాజంవారు స్థానిక శ్రీనివాసనగర్ కాలనీలో ఆగష్టు 1 నుండి 13వ తేదీ వరకు బ్రహ్మశ్రీ సోమంచి బాలగంగాధర శర్మ గారిచే సుందరకాండ పురాణ ప్రవచనం చేయించారు. 14వ తేది శ్రీ యాళ్ళబండి తాతారావుగారిచే "సీతారామకల్యాణం" హరికథాకాలక్షేపం నిర్వహింపబడింది.

*

Edited and Published on behalf of the T. T. Devasthanams by K. Subba Rao, M.A., and Printed at T.T.D. Press,
by M. Vijayakumar Reddy, L.P.T., Manager, T.T.D. Press, Tirupati.

